Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ श्री॥ ॥ अथश्रीडांगवोपाख्यानंलिख्यते. ॥

॥श्लोक॥ जयातियदुकूलातिलकः श्रीराधाहृदयवल्लभोकृष्णः सेवितोसुरगणैः सदाचभक्तैर्मुक्तिऽसूररिपुः पुंडरिकाक्षः ॥ १ ॥ ॥टीका॥ श्रीराधाना हृदय वल्लभ, एवा, जे कृष्ण, ते सर्वोत्कृष्टपणावडे करिने जयतीनां जय करो, अने, वलि केवा के, देवगणो ए सेव्या हेवा, अने असुरनो नाश करवावाला, कमळना सरखां छे, नेत्र ते जेनां एवा अने यदुकुलने विशे तिलक् नाम् शिरोमणी एवा हे प्रभू जयतिनांज० ॥१

॥श्लोक॥ नारायणंनमस्कृत्यनरंचैवनरोत्तमं ॥ देवींसरस्वतींव्यासंततोजयमुदीरयेत् ॥२॥ ॥टीका॥ नारायणने नमस्कार करिने, तथा च, नर जे अर्जुन अने नरोत्तम् जे भगवान् तेमने, तथा स्वरस्वति जे तेने, नमस्कार करिने, व्यासना प्रसादवडे करिने श्रोता वक्तानो जय थाओ. ॥२॥

॥श्लोक॥ अज्ञानतिमिरांधस्यज्ञानांजनशिलाकया ॥ चक्षुरुन्मीलितंयेनतस्मैश्रीगूरवेनमः ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ अज्ञानरुपी तिमिर जे अंधारु तेनो ज्ञानवडे करिने नाश करवावालां, अने ध्यानमार्गे उन्मिलीत छे चक्षुष् ते जेनां एवा जे गुरु, तेने नमस्कार करुछूं. ॥ ३ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

७।८ ॥ नैमिषारण्यवासिनोॠषयःशौनकादयः नानाकथानकैस्तृप्तासूतंपप्र- ॠ१.
छुरादरात्॥४॥ ॥टीका॥ नैमिषारण्यने विशे रेहेनारा, एवा जे शौनकादिकॠषियो नाना प्रकारनां कथानक् सांभळिने त्रप्त छे, मन ते जेनां एवा कोइक काळे आदरबडे करिने सूत पुराणिक्ने पुछता हवा. ॥४॥

॥श्लोक॥ ॥ॠषयउचु॥ श्रृणुसूतमहाबाहोसर्वशास्त्रविशारद ॥ पाराशर्य्यप्रसादा त्त्वन्यूनंनास्तितवानघ ॥५॥ ॥टीका॥ ॠषियो बोलता हवा ; हे अनघ, हे पाप रहित हे बुद्धिमान सर्व शास्त्रने जाणनारा पराशरना प्रसादवडे करीने, कांइपण न्यूनता नथी एवा, हे सुत अमारां जे वचन ते सांभळो. ॥५॥

॥श्लोक॥ ब्रूहिब्रूहिमहाप्राज्ञडांगवस्यकथानकं ॥ वृष्णिनांपांडवानांचयुद्धंजातं कथंवद॥६॥ ॥टीका॥हे प्रभो हे बुद्धिशाळि आ समयने विशे तो डांगवनुं कथानक् संभळावो, हे प्रभो वृष्णि जे यादव अने पांडवो तेमने युद्ध शा कारणथी थयुं ते अमने सविस्तर समजावो. ॥६॥

॥श्लोक॥ कृष्णमाताापिताकृष्णोकृष्णःस्वजनबांधवा : विष्णुर्ज्ञातिचगोत्रंचपांड- [illegible]पियोहरि : ॥७॥ ॥टीका॥ हे प्रभो पांडवने तो हरी घणाज वाहालो हता, १

For Private and Personal Use Only

केवा के, माता पिता स्वजन बांधववत् गणाता तेमछतां शा माटे युद्ध करवुं पड्युं ते सांभळवानी ईच्छा छे. ॥७॥

॥ श्लोक ॥ कस्मात्स्पर्द्धातयोर्जाताव्टष्णिपांडवसंगरे ॥ एतन्मेसंक्षयंछिंधिकृष्ण वार्त्तामुदावह ॥८॥ ॥टीका॥ अहो ! इति आश्चर्ये वृष्णि पांडवनुं जे युद्ध थवुं,अने एक विजाने विरुद्ध थवुं ए मोहोटुं आश्चर्यछे माटे अमारो संदेह भागो. ॥८॥

॥ श्लोक ॥ ॥सुतउवाच॥ श्रृणुशौनकधर्मज्ञडांगवस्वकथानकं,यज्जातमपिवृत्तांतं प्रवक्ष्यामितवाग्रतः ॥ ९ ॥ ॥ टीका ॥ सूतपुराणिक् बोलता हवा, हे धर्मना जाणनारा,शौनकादिक् मुनियो स्थिरतावडे करिने सांभळो, जे जे वृत्तांत डांगव राजाना कारणथी थयूं ते सर्व तमने संभळावुंछुं. ॥९॥

॥श्लोक॥ परिक्षिद्धामसंप्राप्तेस्तक्षकाद्दिजशापत : जनमेजयश्चसंक्रुद्धोनागमेधं चकारह ॥१०॥ ॥टीका॥ ज्यारे परिक्षित राजा ब्राह्मणना शापथी तक्षत नागनो दंश थये सते स्वर्ग धामने पाम्या, ते समय तेनो पुत्र जन्मेजय राजा क्रोधायमान थइने, नागमेध यज्ञ करवानो विचार एटले सर्व सर्प कुळने अग्निमां होमि देवा एवी ईच्छा करतो हवो. ॥१०॥

 ॥श्लोक॥ तस्ययज्ञेमहासिद्धानगानागाश्चचारणाः देवर्षयश्चदेवाश्चअप्सरोभिः
समागताः॥११॥ ॥टीका॥ ते यज्ञने विशे मोटा मोटा सिद्ध गणो,देव,रुषि, गांधर्व, अप्सरा सहित आवता हवा. ॥११॥

॥ श्लोक ॥ परासरसूतोव्यासःप्राज्ञोबुद्धिमतांननु॥ जन्मेजयस्याशिक्षार्थस्थितः सिष्यैःसमंततः ॥१२॥ ॥टीका॥ ते समयने बिशे, पराशर मुनिना सुत हेवा, प्राज्ञ, गुणवान व्यास मुनि जन्मेजयने शिक्षा करवाने अर्थे शिष्यो ए सहवर्त्तमान आविने बिराजता हवा. ॥१२॥

॥श्लोक॥ यज्ञांतेऽवभृथस्नातंपांडुवंशधरंनृप ॥ प्रत्युवाचसभामध्येव्यासोविनय कोविदः ॥१३॥ ॥टीका॥ पांडूवंशने विशे उत्पन्न थयेलो एवो जे जन्मेजय तेतो यज्ञ करि रहिने अवभ्रत स्नान करवाना समयमां आवि पोच्या हेवा जे व्यास मुनि तेतो सभाना मध्ये राजा प्रत्ये बोलता हवा. ॥१३॥

॥श्लोक॥ ॥व्यासउवाच॥ श्रणुजन्मेजयभूपहूतामिथ्याचपन्नगाः दंशितस्तक्षको नापि,पितातवमहाबलः ॥१४॥ ॥टीका॥ व्यास शुं बोलता हवा; हे जन्मेजय नृप हुं कहुं ते तुं सांभळ; सर्व पन्नग मात्रने, तें मिथ्या होम्या,तारा बळवान पिताने तो,

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ब्राह्मणना शापथी तक्षके दंश कर्यो, अने ते तक्षक तो शंकरना आभुषणमां जई पेठो तेथी तेनुं रक्षण थयुं छे. ॥१४॥

॥श्लोक॥ विधात्रालिखितंभालेभूतंभव्यंभवत्त्रयत्॥ सुखंदुःखंभयंक्षेमंसर्वंचैवविधेर्वशात्॥१५॥ ॥टीका॥ एमां कोइनो दोष नथी, जेम विधात्राए ललाटमां लखेलुं तेम भुत, भविष्य, ने वर्त्तमानथयां जायछे, सुख दुःख भयने क्षेम, ए सर्व विधी वशछे. १५

॥श्लोक॥ तस्मान्नकस्यचिद्द्रोहंकर्त्तुमर्हसिमानद॥ पुरापितामहिराजन्मिथ्याकृष्णेनसंगरः॥१६॥ ॥टीका॥ हे मानद, मने मानना आपनारा जन्मेजय राजन् एटलाज हेतु माटे कोई उपर द्रोह न करवो, कारण के पूर्वे तारा पिता महे पण कृष्ण साथे मिथ्या संग्राम कर्यो हतो.॥१६॥

॥श्लोक॥ कृतश्चधरणीपाल्याज्ञानाच्चमित्रवल्लभ ॥ एतावदुक्त्कावचनंगमनायमनोदधे ॥१७॥ ॥टीका॥ हे मित्र वल्लभ, ज्ञानथकी विचारीने जो, प्रजानुं रक्षण कर्य, एवां वचन कहिने व्यासजि जवानुं मन करता हवा. ॥१७॥

॥श्लोक॥नमस्कृत्यमुनिराजाप्रत्युत्थायमहासनात्॥निवेश्यमुनिशार्दूलजन्मेजयउवाचह ॥१८॥ ॥टीका॥ एवां वचन सांभळेने जन्मेजय राजा पोताना आसन उ-

For Private and Personal Use Only

 परथी उठीने मुनिने नमस्कार करीने बेसारतो थको सुंदिर वांणी बोलतो हवो. १८

॥श्लोक॥ ॥जन्मेजयउवाच॥अहंबालःकलिखिन्नोधर्मज्ञामेपितामहा ःकस्माद्युद्धं हरेःसाकंब्रूहिमेमुनिसत्तम ॥१९॥ ॥टीका॥ ॥जन्मेजय शुं बोलतो हवो॥ हे मुनि सत्तम, हुंतो बालक कलियुगनी छायाथी खरडायेलोछुं, अने मारा पिता महतो धर्मना जाणनारा हता माटे करीने हे प्रभो हरिनी साथे शा कारणथी युद्ध थयूं ते मने संभळावो. ॥१९॥

॥श्लोक॥ नक्षुधानत्रषाविप्रनक्रोधोविघ्नमेवच॥ यस्मिन्देशेकृष्णवार्त्तासदेशोतीर्थ वान्मुने ॥२०॥ ॥टीका॥ हे मुने,जे देशमां कृष्ण वार्त्ता थती होय ते देशतो तिर्थरुप गणवो प्रभुनुं स्मर्ण करतां क्षुधा, तृषा, क्रोध अने विघ्न तेतो दूर थइ जाय छे. २०

॥श्लोक॥ अन्यवार्त्ताकागतीर्थंपंकांगोपंकमावहेत् ॥ हंसतीर्थंहरेर्वार्त्तापापपंकश्च नश्यति ॥२१॥ ॥टीका॥ अने बिजी जे कुथलियो छे, तेतो काकातिर्थ कहेवाय छे, केवीके कचरारुप, अने हरिनी वार्त्ता तेतो हंसरुप छे, केवीके पापरुपी पंकजनो नाश करवावाळि छे. ॥२१॥

॥श्लोक॥ तस्माद्ब्रूहिमहाप्राज्ञपितामहजगद्गुरो॥ त्वन्मुखान्निर्गतावाणीह्यमृत

For Private and Personal Use Only

मिवमन्यते ॥२२॥ ॥टीका॥ हे महा प्राज्ञ, हे बुद्धिमान व्यास, हे पिता मह, हे जगद्गुरु, तेज कारण माटे तमारा मुखथी जे वाणी नीकळे ते अमृतरुप मानुछुं माटे संभळावो. ॥ २२ ॥

॥श्लोक॥ ॥सुतउवाच॥ राज्ञोवचनमाकर्ण्यप्रसन्नोमुनिसत्तमः वैशंपायनमासिनं संज्ञादष्ट्वाददर्शह ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ सूत पुराणिक् ऋषियो प्रत्ये बोलता हवा; राजानां सुंदिर वचन सांभळिने मुनि सत्तम एवा जे व्यास ते प्रसन्न थइने वैशंपायन मुनिने संज्ञा करे छे. ॥ २३ ॥

॥श्लोक॥ ॥ वैशंपायनउवाच ॥ श्रृणुराजन्प्रवक्ष्यामिह्येकचित्तेनभूपते ॥ वृष्णि पांडवसंग्रामोडांगवस्यापिकारणात् ॥२४॥ ॥टीका॥ वैशंपायनरुषि जन्मेजय राजाने संभळावे छे; हे राजन् हुं तमने संभळावुं ते एक चित्तवडे करिने सांभळो, यादवने, ने पांडवने जे संग्राम थयो तेतो केवळ डांगव राजाना कारणथी थयो छे. २४

॥श्लोक॥ पुरावैडांगवोराजाचंद्रवंशसमुद्भव : पांडवैसाहितोनुनंयुद्धंचक्रेसवृष्णिभिः॥२५॥ ॥टीका॥ पूर्वे डांगवराजा तेतो चंद्रवंशमां उत्पन्न थयलो हतो, ते पांडवनी साथे भेगो मळिने वृष्णि जे यादवो तेनी साथे युद्ध करतो हवो. ॥२५॥

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ मिथ्यावैरंसमाजातंमिथ्यायुद्धंकृतंनृप ॥ दुर्वासोवाक्यपालत्वात्कृष्णेन कृतमेवतत्॥२६ ।टीका।हे नृप,हे जन्मेजय,ते समयमां यादवोने ने पांडवने तोमिथ्या वैर थयुं,कारणके दुर्वासा मुनिनुं वाक्य पाळवाने अर्थे कृष्णने संग्राम करवो पड्यो.२६

॥ श्लोक ॥ शृणुत्वंकृतकृत्यश्चत्वंचएकाग्रमानसःयत्श्रुत्वासर्वपापानांक्षयोभवति भारत ॥२७॥ ॥टीका॥ हे भारत, हे जन्मेजय एकाग्र चितवडे करिने तुं सांभळ, जे सांभळवावडे करिने सर्व पापनो नाश थई जाय एवुं चरित्र तने संभळावुंछुं. ॥२७॥ ॥इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेजन्मेजयमुनिसंवादेप्रथमोऽध्यायः ॥१॥ तट्टिकायां रैक्क कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोट गामिनी व्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

॥वैशंपायनउवाच॥ ॥श्लोक॥ एकस्मिन्वत्सरेराजन्, यज्जातंश्रुयतांनृप ॥ दुर्वासाःशंकरस्यांशोनर्मदातटिमास्थितः ॥१॥ टीका—वैशंपायन रुषी,जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा; हे राजन्, हे जन्मेजय,एक समयने विषे एक कारण उत्पन्न थयुं ते तुं सांभळ, शंकरनो अंश एवा जे दुर्वासा मुनि ते नर्मदातिरनो आश्रय करीने रह्याछे.१

॥ श्लोक ॥ नमोदधत्तीर्थयात्राप्रसंगेजनमेजय ॥ पुष्कराद्यानितीर्थानिकृतवान्

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सागरावधि ॥२॥ टीका–कोइ कालांतरे सर्व तिर्थनी यात्रायो करवानो निश्चय करीने पुष्कराजिने आद्ये लइने सागरा वधी यात्राओ करी. २

॥श्लोक॥ परिभ्रमन्कदाकालेबदर्याश्रममागतः। गंगातीरेसुखासिनोरम्यंपश्यन् वनंतदा ॥३॥ टीका–एम फरतां फरतां पर्यटन करता सता बदरी याश्रमने पाम्या अने ते स्थलनेविशे सुंदिर एवुं गंगानुं तिर जोइने तप करवानो निश्चय करेछे. ३

॥श्लोक॥ सिंहव्याघ्रसमाकीर्णं॥महीशैःशशकैर्वृकैः नानापक्षिसमाकीर्णंनाना फलसमन्वितं ॥४॥ टीका–अने वळि ए तृट केवुं छे के, सींह अने व्याघ्रे करीने समाकिर्ण एवुं अनेनाना प्रकारना महिष,ससला,वृक,अने नाना प्रकारना पक्षियो अने नाना प्रकारना वृक्षो फले सहवर्त्तमान शोभि रह्या छे. ४

॥श्लोक॥ चंपकागरुपुन्नागदाढमीबकुलान्वितं द्राक्षपुंगीनालिकेरजांबुफलसमन्वितं ॥५॥ अने वळि वृक्षो केवां केवां फळि रह्यां छे के, चंपा, अगर, पुन्नाग, डाडीम, बकुलना वृक्षो, तदनंतर, द्राक्ष, सोपारी, नाळिएर, जांबु तेणे सहवर्त्तमान, विंटायेलुं वन शोभे छे. ५

॥श्लोक॥ सदापुष्पंतियेवृक्षाःफलंतिचसदाफलैः सांगितंचप्रकुर्वंतिकोकीलामत्त षट्पदाः ॥६॥ टीका–अने वळि सदाकाळ ए वृक्षो फळ्या करे छे, अने ते वृक्षो उपर

For Private and Personal Use Only

नाना प्रकारना, कोकिल अने भ्रमर ते गान करी रह्यां छे. ६

॥श्लोक॥नानारुषिगणैर्जुष्टंयक्षरक्षैर्निसेवितं॥एवंवनंसमावीक्ष्यप्रसन्नोमुनिसत्तमः ७॥ टीका—वळि ए वनने विशेतो नाना प्रकारना ऋषियो तपश्चर्या करवा मंडि गयेला, यक्ष, राक्षस, तेओ पण ते वनने विशे भ्रमे छे, ए प्रकारनुं वन दुर्वासा मुनि जोइने प्रसन्न प्रसन्न पोताना मनमां होता हवा. ७

॥ श्लोक ॥ मंदाकिनीतटेराजन्तपासिचासनंधृतं ॥ दशवर्षफलाहारःकृतस्तेनम हर्षिणा ॥८॥ टीका—हे राजन् ए वनना समिप गंगानुं तिर जोइने तप करवाने आसन धर्युं, अने दश वर्ष फलाहार ते मुनीए सुंदिर प्रकारे कर्यो. ८

॥ श्लोक ॥ दशवर्षंनिवाराणांभक्ष्यंदुर्वाससाकृतं दशवर्षंजलाहारःकृतोराजन् द्विजेनच॥९॥ टीका—हे राजन् ए मुनि सत्तम एवा दुर्वासामुनि तेतो दश वर्ष निवार भक्ष करिने तथा दशवर्ष जलाहार करीने अत्यंत तप आरंभे छे. ९

॥ श्लोक ॥ दशवर्षंवायुभक्ष्यंषष्ठींवर्षंसउर्द्धपात् ॥ एकदृष्टिःशतंचैववर्षाणांजनमे-जय ॥१०॥ टीका—हे जन्मेजय, एटलुंज नहीं पण दशवर्ष तो वायू भक्ष करीने अने साठ वर्षसुधी तो उंचा पगने निचे शिश राखिने, एक द्रष्टी सूर्यना सांमी राखिने सो वर्ष सुधी रेहेता हवा. १०

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ उर्द्धबाहुःशतंराजञ्छतंभूम्यासनंघृतं षट्शतंचमहाराजन्चासनंजितवान्मुनिः ॥११॥ टीका—हे राजन् ए जे मुनि तेतो सर्व ईंद्रिओने जितिने सो वर्ष सुधी तो उर्धबाहु रह्या, अने सो वर्षसुधी तो प्रथ्वी उपर एक आसने निची द्रष्टी करीने बेठा अने एक हज्जार वर्षसुधी तो निश्चळपणाबडे तो महा उग्र तप कर्युं. ११

॥श्लोक॥ तदासहस्त्रकंजातंवर्षाणांजन्मेजय तपोधूमस्तदाजातआकाशेगतवान् नृप ॥१२॥ टीका—तदनंतर बिजां सहस्त्र वर्ष उग्र तप थयुं ते तपवडे करीने तपनो धुमाडो आकाश सुधी चालवा मांड्यो. ॥१२॥

॥श्लोक॥ एवंतपःकृतंतेनशंकरांशेनयाकृशं दारुणंचमहाघोरंवर्णितुंनैवशक्यते १३॥ टीका—हे जन्मेजय, शंकरांश एवा जे दुर्वासा मुनि तेमणे ए प्रकारे उग्र तप कर्युं ए तपनुं वर्णन करवाने कोइ शक्तिवान नथी. १३

॥श्लोक॥ तदाकलेवरंखिन्नंशुष्कमांसंमुनीश्वरे पंचैतेईंद्रीयाण्येवास्त्रियोभूत्वासमागताः ॥१४॥ टीका—ते समयने विशे मुनिश्वरनुं सुश्क मांस खेद पामवा योग्य थयुं अने ईंद्रियो स्त्रिरुप थइने सामी आवी. १४

॥श्लोक॥ प्रबोध्यमुनीशार्दूलंजर्जरीभूतकायकं ॥ ऊचुस्ताईंद्रीयाण्येवक्रोधेन जन्मेजय ॥१५॥ टीका—जर्जरिभूत छे काया ते जेमनी एवा मुनिश्वर तेने बोध करवा

For Private and Personal Use Only

लागी, केवी रीते क्रोधथी बोलती हवी के, हे जन्मेजय ए हुं तने संभळावुंछुं. १५

॥श्लोक॥ ईंद्रियाणिवयंविप्रतवापिशरिरान्मुने गमिष्यामोयथातथ्यामनुज्ञादिहि सत्वरं ॥१६॥ टीका--हे मुने हे विप्र तमारा शरीरनी अमे ईंद्रिओ छीए, माटे तमे अमने आज्ञा आपो के अमारे गमे त्यां जइए. १६

॥श्लोक॥ ॥दुर्वासाउवाच॥ कस्माद्गछस्वभोबालाःशरिरान्मेप्रियंकरा : मुनेर्वचनमाकर्ण्यताऊचुःस्वंपृथग्मतं ॥१७॥ टीका--दुर्वासा बोलता हवा ; हे बाळाओ, तमे मारा शरीरने प्रियंकरछो अने शामाटे जवुं इच्छोछो ते मने संभळावो, एवां मुनीना वचन सांभळिने ईंद्रिओ प्रथक् प्रथक् बोलती हवी. १७

॥ श्लोक ॥ जीहवेंद्रिवचनंप्राहरुषादुर्वाससंमुनि तवसंगान्मयास्वादुर्नभुक्तःशोभनोरसः ॥१८॥ टीका--दुर्वासा मुनीना प्रत्ये रोषवडे करीने जिव्हा ईंद्रि बोले छे, के तमारो संग थया पछी कोइ समय शोभन रस चाख्या नहीं. १८

॥ श्लोक ॥ घ्राणेंद्रीप्राहरोषेणवाक्यदुर्वाससंमुनिं ॥सुगंधःकुसुमस्यापिनलब्धोमे कदाचन ॥१९॥ टीका--हवे नासिका ईंद्रि कहे छे के, हे दुर्वासा मुनि तमारो संग पामीने सुगंध कुशुमनो प्रेमळ गंध कोइ काले मळतो नथी. १९

॥श्लोक॥ नेत्रेंद्रीक्रोधसंयुक्ताचोवाचेदंमुनिवचः भूमौमयाकदाकिंचिन्नदर्ष्टामलिते

For Private and Personal Use Only

क्षणात् ॥२०॥ टीका–हे जन्मेजय राजा, नेत्रेंद्रिय क्रोधयुक्त थइ सति मुनिने कहे छे के, नूमिमां तमारो संग पामीने सारासारा पदार्थो कोइ दिवस दिठा नथी, कारण के तमे निरंत्तर श्रमने विंचिने चालोछो. २०

॥श्लोक॥ श्रवणेंद्रियंवचःप्राहक्रोधेनजन्मेजय ॥ कथानानारसकापिनश्रूतस्तव संगतः ॥२१॥ टीका–तदनंत्तर हे जन्मेजय क्रोधवडे करीने श्रवणेंद्रि केहेवा लागी के नाना प्रकारनां उच्छाहपुर रस वचन मेंय पण सांभळयां नहीं. २१

॥श्लोक॥ मनेंद्रिचतदावाक्यंमुनिप्रोवाचरोषत : वैभवोनैवसंसर्गात्तवदृष्टोमया कदा ॥२२॥ टीका–अने वळि क्रोधवडे करीने मनेंद्रि कहेछे के तमने पामीने कोइ दिवस सारासारा वैभव भोगव्या नहीं. २२

॥श्लोक॥ अनुज्ञादेहिभोयोगिन्सर्वाःप्रोचुर्मुनीश्वरं ॥ पश्चात्प्रोवाचदुर्वासावाक्य मेतन्नरोत्तम ॥२३॥ टीका–माटे करीने सर्वे इंद्रिओ मळीने कहे छे क, हे मुनिश्वर हवे अमने आज्ञा आपो, एम सांभळिने हे नरोत्तम, हे जन्मेजय दुर्वासा मुनी ते इंद्रिओने समजावे छे. २३

॥श्लोक॥ ॥दुर्वासाउवाच॥ चत्वारिचेंद्रियाणीहभोगान्पश्यंतुनाकत : मनेंद्रितव संसर्गोममापिशरिरेनहि ॥२४॥ टीका–दुर्वासा बोलता हवा; हे मनेंद्रि विनानी

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

 चार ईंद्रिओ तमने हुं स्वर्गनुं सूख देखाडवाने इच्छुछुं. परंतु मारा शरिरने विशे मनेंद्रिनुं काम नथी. २४

॥श्लोक॥ एतावदुक्त्वावचनंगतःस्वर्गेतपोधनः दृष्टमिंद्रासनंतेनशोभनंचमनोरमं ॥ २५ ॥ टीका—तपस्वि छे धन ते जेमने एवा दुर्वासा मुनी ए प्रकारवडे करीने पोतानी ईंद्रियोने समजावता थका स्वर्ग लोकने विशे गया, जइने सुशोभित एवुं ईंद्रनुं सिंगासन जोयुं. २५

॥ श्लोक ॥ सौवर्णमंदिरंदिव्यंध्वजमालोपशोभितं ॥ कांचनैःपद्मरागैश्चचित्रकारैर्विचित्रितं ॥२६॥ टीका—अने वळि ए सिंहासन केवुं के सुवर्णमय दिव्य एवुं अने नाना प्रकारनां मंदिरो सुवर्णमय ध्वजाये शोभि रह्या छे, अने पद्मराग मणि काचने सहवर्त्तमान चित्र विचित्र कर्यांथकां अत्यंत शोभा आपेछे. २६

॥श्लोक॥ तोरणैश्चागरुधूपैर्वादित्राणांचनिस्वनैः सप्तशृंढसमायुक्तोऐरावणगजोत्तमः ॥२७॥ टीका—एटलुंज नहीं पण सातफुंडोनो ऐरावणहाथी जे स्थळने विशे शोभि रह्यो छे, तदनंतर तोरण धुप दिपादि सहवर्त्तमान वाजिंत्र वागी रह्यांछे. २७

॥श्लोक॥ पारिजाततरुश्चैववांछितार्थफलप्रदः नृत्यगीतविनोदाश्चभवंतिचग्रहेग्रहे॥२८॥ टीका--मनवांछित फळने आपनारो पारिजातकनो वृक्ष अने सर्व मंदिरोने

For Private and Personal Use Only

विशे गित नृत्य थइ रह्यांछे, ते पोतानी ईंद्रियोने मुनिश्वर देखाडे छे. २८

॥श्लोक॥ तत्रसभामहारम्यामणिस्तंभ शतैरपित्रिंशात्रिकोटयोदेवा, वसवाष्टौ मरुद्गणा : ॥ २९ ॥ टीका—तेथकी आगाडी जतां सभा मंडपने विशे मणिस्थंभ रचेली भूमिकामां प्रवेश करतां आगळ जुवेछे तो अष्ट वसु मरुद्गण अने तेत्रीस कोटी देव बिराजेला छे. २९

॥श्लोक॥ वरुणश्चैवयक्षाश्चकिंनराश्चाप्सरोगणा : सर्वैश्चवेष्टितोदेवैर्महेंद्रस्वासनेस्थितः ॥३०॥ टीका—वळि ए सभाने विशे तो वरुण, यक्ष, कींन्नर, अप्सरा, गणो सर्व महेंद्रना आसनने विंटाइने बेठा छे. ३०

॥श्लोक॥ नृत्यंतिवासवस्याग्रेकिंनरावारयोषित : रक्तवस्त्रामनोरम्याहारनूपुरसंयुता : ॥ ३१ ॥ टीका—किंन्नर अने वारांगनाओ मनोरम्य एवां रक्त वस्त्र अने आभुषणे सुशोभित थइने नाना प्रकारना हार कंठने विशे बिराजमान थइ रह्या छे, एवां थका ईंद्रना सन्मुख नृत्य करे छे. ३१

॥ श्लोक ॥ दुर्वासाश्चागतस्तस्मिन्स्थानेप्रथमपोळिकां द्वारपंप्रतिप्रोवाचशीघ्रंज्ञापयवासवं ॥३२॥ टीका—ते समयमां शंकरना अंश एवा दुर्वासा मुनी प्रथम पोलने विशे आवीने पोळना रक्षकने कहे छे के हे द्वारपाळ तुं ईंद्रने सुचना करय

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जे दुर्वासा मुनी आव्या छे. ३२

॥श्लोक॥ प्रतिहारोगतःशीघ्रमिंद्रंप्रोवाचप्रेमतः दुर्वासामुनिरायातःपोलिकायां नरोत्तम ॥३३॥ टीका–ए प्रकारे दुर्वासानां वचन सांभळिने ते जे कोइ प्रतिहार ते तो महा प्रेमवडे करीने ईंद्रना सन्मुख थयो थको बोले छे के हे नरोत्तम हे सुरेश्वर आपना धामने विशे दुर्वासा मुनी पधार्या छे. ३३

॥श्लोक॥प्रतिहारस्यकथनादुत्थितस्त्रिदशैःसह॥ आगतस्त्वरितोराजादुर्वासायत्र तिष्ठति ॥३४॥ टीका–एवुं वचन प्रतिहारे कह्युं के तेज समय महेंद्र पोताना आसनेथी उठीने सर्व सभा सहीत ज्यां दुर्वासामुनी उभाछे, ते स्थळने विशे आवता हवा. ३४

॥श्लोक॥ नमस्कृत्यचयोगींद्रंनृत्यवादित्रनिस्वनैः आनितःसदसिराजन्निषसाद निजासने॥३५॥ टीका–आवीने महायोगींद्र एवाजे कोइ दुर्वासामुनी तेमने नमस्कार करीने गीत वाजिंत्र वगडावता थका सभाने विशे पोताना आसन उपर बेसारेछे. ३५

॥ श्लोक ॥ पादौप्रक्ष्याल्यविधिवदुपवीतंददौहरिः अर्धपाद्यंतदाकृत्वावासवो वाक्यमब्रवात् ॥३६॥ टीका–ए जे कोइ हरी जे ईंद्र तेतो विधीवडे करीने अर्धपाद्य पुजन् करताथका उपवित अर्पण करीने हाथ जोडीने वाणि बोलता हवा. ३६

॥ श्लोक ॥ ॥ईंद्रउवाच॥ धन्योहंकृतकृत्योहंमग्रहत्वेसंमागतदः ॥ किंकरिष्यामि

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विप्रेंद्रतवागमनकारणं ॥३७॥ टीका–ईंद्र बोलता हवा ; हे महाराज आजनो दिवस धन्य छे, अने मारा सुकृतने धन्य छे; हे प्रभो तमारा सरखा मुनेंद्र पधार्या हे विप्रेंद्र तमारी शी इच्छा छे अने तमारु आवागमन शा कारणे छे ते, मने आज्ञाकरो. ३७

॥श्लोक॥ ॥दुर्वासाउवाच॥ अहंवैजरठोजातोबहुकालंतपःस्थित : ईंद्रियाणांचतोषार्थमागतोऽहंसुरेश्वर ॥ ३८॥ टीका–दुर्वासा बोलता हवा ; हे सुरेश्वर हुं तप करी करीने बहु कालथी सुकाई गयोछुं, माटे मारी ईंदिओने संतोषवाना कारणथी तारी पासे आव्योछुं. ३८

॥ श्लोक॥ ऋषेर्वचनमाकर्ण्यसत्कृतंहारिणातदा सुगंधतैललेपेननित्यंस्नानंसमाचरेत् ॥३९॥ टीका–ते समयने विशे मुनिनां वचन ईंद्रराजा सांभळिने नाना प्रकारनां सुगंधीमय तैल चोळताथका मुनिने स्नान करावे छे. ३९

॥श्लोक॥ भक्ष्यंचतुर्विधंस्वादुषड्रसैश्चसमन्वितं पुष्पाणांवासनानित्यंमींद्रियाणां चतुष्टये ॥४०॥ टीका–स्नान कराव्या अनंतर सुवासी पुष्पना हार कंठे आरोपण करी दिधा छे, नाना प्रकारना षड्रस स्वादिष्ट भक्षने वास्ते तथा ईंद्रियोना संतोषने वास्तां महो आगळ मुकी दिधा छे. ४०

॥ श्लोक॥ नानाविधार्चनाकस्यशोभाद्रष्टाद्विजैनवै सर्वोमनोरथस्तस्यपरिपूर्णो

नृपोत्तम॥४१॥ टीका–एम नित्य नित्य प्रत्ये नाना प्रकारनी स्वर्गनी शोभावो रुषिने देखाडे छे, अने वळी मनोरथ परिपूर्ण थाय एम इंद्रराजा आचर्ण करे छे. ४१

॥श्लोक॥ एकदातुसभामध्येस्थितोवैमुनिसत्तम : देवाश्चसर्वेगंधर्वाःस्थिताःपार्श्वेवरांगनाः॥४२॥ टीका–एक दिवसने विशे सभाना मध्ये मुनिराजने पधराव्या छे, तेत्रीसकोटी देव, गांधर्व, आगळ पाछळ वारांगनाओ नृत्य करी रह्या छे. ४२

॥ श्लोक ॥ इंद्रेणकथितंतावत्मुनिसंतोषहेतुकंनृत्यंतुवानिता : सर्वाहावभावसमन्विता : ॥४३॥ टीका–ते समयने विशे मुनिने संतुष्ट करवाने माटे, इंद्रराजा अप्सराओने आज्ञा करे छे के, हावभाववडे मुनिने प्रसन्न करो. ४३

॥ श्लोक ॥ दंभाचित्रांगदामेनादेवकाचातिलोत्तमानृत्यं कुर्वंतिसदासिप्रेम्णाच जन्मेजय ॥ ४४ ॥ टीका–वैशंपायन मुनि कहे छे के, हे जन्मेजय, एवां वाक्य अप्सराओ इंद्रनां सांभळीने दंभा, चित्रांगदा, मेनका, देवका, त्रीलोत्तमा, तेने आदि लेइने घणी अप्सराओ अत्यंत प्रेमवडे करीने नृत्य करे छे. ४४

॥ श्लोक ॥ आगतात्वरितापश्चादुर्वशींद्रवल्लभा ॥ दृष्टेमहासनेयोगीगर्वेंकृत्वा वचोऽवदत् ॥ ४५ ॥ टीका–तद पश्चात उर्वशी अप्सरा इंद्रनी अत्यंत प्रिय तर सभाने विशे उतावळी आवी अने जुवे छे तो महा जर्जरीभुत योगीने देखिने पोताना

For Private and Personal Use Only

मनने विशे विचार करे छे. ४५

॥श्लोक॥ यत्रवैजगवान्रुद्रोब्रह्माभानुश्ववासव ः तत्रयोग्याममक्रीडाजटिलेषु कदानाहि ॥४६॥ टीका–अहो ! आ जटीलना आगळ मारु नृत्य मिथ्या जशे, मारु नृत्य तो शाक्षात् भगवान् रुद्र ब्रह्मा भानु ईंद्र, तेने जोवा योग्य छे कारण के ते समजी शके छे. ४६

॥श्लोक॥ वृद्धोवैबधिरश्चांधःकिंजातिःकिंस्वरान्मुनि ः एतावदुक्त्वाश्रृंगारान्विपरितान्दधौचसा॥४७॥ टीका–अरे ! आ मुनि तो घणा वृद्ध अने काने पण सांभळता नहीं होय, अने नेत्र पण अंध जेवां देखाय छे, ए मारा मधुर स्वरने शुं शांभळशे, एम विचारीने अवळा विप्रित शणगार धारण करे छे. ४७

॥ श्लोक ॥ कुपितोमुनिशार्दूलोदुर्वासाउर्वशिंनृपधिग्रूपं धिक्कलागानंमुर्निनिंदसिचापले ॥४८॥ टीका–हे नृप, हे जन्मेजय, उर्वशीना उलट पालट शणगार जोइने अने तेना मनोविचार जाणीने, दुर्वासा महा कोपायमान थइने निंदा करता हवा, हे चपळे तारा रुपने धिक् छे तारा गानने तारी कलाने तारा नृत्यने पण धिक् छे, एम कहेताथका शाप दे छे. ४८

॥ श्लोक ॥ गर्वेणमहतायुक्तासींद्रयोग्याहिनोर्वशि॥ भूलोकंपश्पदुर्बुद्धेतुरगीभव

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सांप्रतं ॥४९॥ टीका–हे दुर्बुद्धे ! महा गर्वनी भरेली तुं ईंद्रना मुख आगळ नृत्य करवा योग्य नथी तुं तो मुख्योकने विशे घोडी थइने सांप्रतकाळ पडच. ४९

॥ श्लोक ॥ तदाचेंद्रश्चभीतोवैदेवाःसर्वेमुनीश्वरंप्रोचुःक्षमस्वभोयोगिन्पाहिपाहि जगद्गुरो ॥५०॥ टीका–मुनिनां क्रोधमय वचन सांभळीने ईंद्र तथा देवो भयभित थई गया अने सर्वे मुनिनी प्रार्थना करवा लाग्या, हे योगीराज जगत्गुरु रक्षण करो रक्षण करो क्रोधने शमावो. ५०

॥श्लोक॥ अज्ञानात्कथितंवाक्यंचानयाभोद्विजोत्तम प्रसन्नोभवविप्रेंद्रशापंमोचय साप्रतं ॥५१॥ टीका--हे भगवान् अज्ञानथके एवां एणे आचर्ण कर्यां हे द्विजोत्तम प्रसन्न थइने एने शापथी मुक्त करो. ५१

॥श्लोक॥ दुर्वासाःश्रण्वतांप्राहसर्वेषांनिशिउर्वशी॥ स्त्रीदिनेतुरगीदेवाभविष्यति वचोमम ॥५२॥ टीका--सर्व देवोनां दीन वाक्य सांभळीने दुर्वासा प्रसन्न होता हवा, अने सर्वेना सांभळतां शापनुं निवारण करे छे के हे उर्वशी तुं दिवसे तुरगी अने रात्रीए स्त्रीरुप थजे एवुं मारुं वचन छे. ५२

॥श्लोक॥ सप्तार्द्धवज्रसंयोगान्मोक्षश्चैवभविष्यति एतावदुक्त्वावचनंजगामसवने मुनिः ॥५३॥ टीका--साडात्रण वज्रनो संयोग थयेसते तारो मोक्ष थशे ए प्रकारनां

For Private and Personal Use Only

वचन कहेताथका पाछा वनने विशे तपश्चर्या करवा जता हवा. ५३

॥श्लोक॥ उर्वशिपतितास्वर्गादागताचावनीतले ॥ काशिपार्श्वेवनंरम्यंपद्मंद्वादश योजनं॥५४॥ टीका–हे जन्मेजयराजा, एवो शाप उर्वशीने थयो तेणेकरीने स्वर्गमांथी काशीपार्श्वना पद्म वनना विशे द्वादशयोजनछे विस्तारतेजेनो एवावनमां पडतीहवी.५४

॥श्लोक॥ तुरंगीरूपमास्थाय प्रविष्टासायनंध्रुवं महतांवचनंमिथ्याकदानजन्मेजय ५५॥ टीका–घोडी रुपवडे करीने ए वनने विशे प्रवेश कर्यो, हे जन्मेजय, महर्षिनां वाक्य मिथ्या थतां नथी. ॥५५॥ इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेउर्वशिशापो नामाद्वितीयोऽध्याय : ॥२॥ तट्टिकायां रैक्क कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां डांगवोपाख्याने उर्वशी शापोनाम द्वीतियोऽध्याय. ॥ २ ॥

॥श्लोक॥ ॥वैशंपायनउवाच॥श्रृणुराजन्प्रवक्ष्यामियद्वृत्तांतंवनेऽभवत्॥ काश्यांवै डांगवोराजाराज्यंचक्रेसुशोभनं॥१॥ टीका–वैशंपायन रुषि जन्मेजयने कहेता हवा; हे राजन् जे वृत्तांत ए वनने विशे थयुं तेनुं एकचित्तवडे तुं सांभळ हुं तने संभळावुंछुं, ए जे कोइ काशिपुर तेने विशे डांगव राजा राज्य करतो हवो. १

॥श्लोक॥ चंद्रवंशसमुत्पन्नोलक्षोपिदलैर्युतः तुरगास्तस्यपानार्थंव्रणार्थंसंचरंतिच ॥२॥ टीका–अने ए डांगव केवो हतो के चंद्रवंशने विशे उत्पन्न थयलो

 नवक्षोणी छे सेना ते जेनी एवो तेना जे कोइ घोडा ते जळपान करवाने तथा तृण चरवाने नगर बाहार संचरे छे. २

॥श्लोक॥रम्यंवनंप्रविष्टासाचोर्वशीप्रमदोत्तमा रात्रौनारीदीनेऽश्विचतवदुःखेनतिष्टति॥३॥ टीका–रम्य एवुं जे कोइ सुंदीर वन ते स्थळने विशे प्रमदोत्तमा कोइ उर्वशी रात्रीए नारी स्वरुप अने दिवसे घोडी स्वरुप ते दुःखे झुरति त्यां रही छे. ३

॥श्लोक॥ एकदातुरगैर्दृष्टवाद्रुताःपश्चात्सवेगकाः ॥ नलब्धातुरगैःसाचक्षीणसत्वेन दुर्बलाः ॥४॥ टीका–एक दिवसने विशे राजाना जे कोइ घोडा तेतो घोडीने जोइने वेगवडे करीने पाछळ द्रोडेछे तथापि घोडी हाथमां न मळी तेणे करीने क्षीण सत्ववडे करीने दुर्बल होता हवा. ४

॥श्लोक॥ राज्ञादृष्टाहयाःक्कापिदिवसेसेवकान्प्रति, उवाचत्वरितोराजाकिमर्थं दुर्बलाहयाः ॥५॥ टीका–ते जे कोइ अश्व तेने राजा जोइने सेवक प्रति बोलतो हवो हे सुभट आ हय दुर्बल केम जणाय छे ते मने कहे. ५

॥ श्लोक ॥ सेवकाःप्रवदन्राजन्कारणंज्ञापयामहे ॥ एकदातेऽश्वपुंछानिगृहित्वा पृष्ठतोऽव्रजन् ॥६॥ टीका–हे राजन् एनुं कारण हुं तमने संभळावुंछुं, के, हे राजाधिराज, एक दिवसे अश्वना पाछल पाछल हुं जतो हतो. ६

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥ तुरगीतुरगैर्दृष्टवाद्रुताःशीघ्रंजवेनते सेवकैश्चकृतोयत्नोग्रहणार्थंतुरगीं प्रति ॥७॥ टीका—हे महाराज ए जे कोइ घोडा तेणे एक वनने विशे घोडी जोइने वेगवडे करीने ते घोडीनी पाछळ द्रोडा परंतु अमारा हाथमां पण घोडी आवी नहीं. ७

॥श्लोक॥ नागतासाकरेक्कापिसेवकास्तेश्रमंगता : कथितंडांगवस्याग्रेतुरगीकारणंवच : ॥८॥ टीका—हे माहाराज ते कोइना हाथमां घोडी ना आवी तेणे करीने सेवक पण श्रमित थइ गया, हे जन्मेजय ए प्रकारे डांगवना समीपे सेवकोए ते घोडीनुं सघळुं वृत्तांत कह्युं. ८

॥श्लोक॥राजन्मनोरमाद्रष्टवातुरगीवनमध्यतःवयंयत्नःकृतोऽस्माभिर्नागतादैवायोगतः ॥९॥ टीका—हे राजन् अमे ए वनने विशे घणो यत्न कर्यो तथापी दैवयोगे करीने अमारा हाथमां न आवी. ९

॥श्लोक॥ शोभ्नतेसाचभवतांराजद्वारे विशेषतःवाक्यमाकर्ण्यचाराणामुपायंकृतवान्स्वयं ॥१०॥ टीका—वळी ए अश्वनी केवी छे के तमारे बेसवा लायक अने विशेशे करीने राजद्वारे शोभे तेम छे एवां वचन अनुचरोनां सांभळीने राजाए पोतेज तेने लाववानो उपाय करवा मांड्यो. १०

॥श्लोक॥ वादित्राणांमहान्नादोवर्त्ततेनगरेशुभे ॥ प्रतिशब्दश्चस्ज्ञावैकारितो

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जन्मेजय ॥११॥ टीका–हे जन्मेजय तदनंत्तर वाजित्रना नादवडे करीने नगरने विशे शोभा आपतोथको वनमां जवानी तैयारी करे छे. ११

॥श्लोक॥ निसृताराजपुत्राश्चमंत्रिणोयुद्धकौशला: तुरगैःकारिभिर्योधैर्वेष्टितो डांगवोनृप: ॥१२॥ टीका--वळी राजाना पुत्रो तथा युद्ध कौशल्य एवो जे मंत्री तेपण राजानी साथे नीकळे छे, अने निकळीने ए वनने विशे तुरग जे घोडा अने हाथीओ तेणेकरीने वन विंटी नांखे छे. १२

॥श्लोक॥ वनंतुवेष्टितंसर्वंक्षोणिभिर्नवभिश्चतत् उत्तीर्यवारणाद्राजाकथ्यातिश्रृण्व तावच: ॥१३॥ टीका–नवक्षोणी सेनावडे करीने ए वन विंटी लीधुं अने वारण जे हाथी ते थकी राजा उतरीने सर्वेने वचन संभळावे छे. १३

॥श्लोक॥ ॥राजोवाच॥ सर्वेतिष्टतुबाह्येवैगामिथ्यामिवनंह्यहं॥ एकाकीचपदातिश्च संनद्धास्तेपिरक्षका:॥१४॥ टीका--राजा बोलतो हवो; सर्वे आ ठेकाणे वनना बाहार उभा रहो हुं एकाकी पगे हींडतो गुफाओमां प्रवेश करुछुं. १४

॥श्लोक॥ एतावदुक्तावचनंप्राविष्टेगहवरंवनं दृष्ट्वासातुरगीराज्ञामहारुपामहा रया ॥१५॥ टीका--एवुं वचन बोलीने गहवर वन ते प्रत्ये प्रवेश करतो हवो अने प्रवेश करतांज महा वेगवाळी अने रुपवान तुरगी दीठी. १५

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥ नष्टाचतुरगीपश्चाद्धावतिसतुडांगवः नागतासाचराराजन्भानुश्चास्तं गतोनृप ॥१६॥ टीका–हे नृप, हे जन्मेजय ज्यम ज्यम ते घोडी नाठी तेम तेम ते डांगव तेनी पछवाडी द्रोडो, परंतु ए राजाने हाथ घोडी न आवी अने ते समयमां सुर्य अस्त पामी गयो. १६

॥श्लोक॥ संध्यायांतुरगीराजन्स्त्रीचिन्हाचाभवत्क्षणात्॥ पत्नींपश्यतिसोराजा आश्चर्यंपरमंगतः॥१७॥ टीका–संध्या समय थयो एटले तो हे राजन् परम आश्चर्य थयुं,शुं के क्षणमां तुरगी रुप मटी जइने पत्निरुप थइ गइ. १७

॥श्लोक॥ किंवेयमासुरिदैवदानवीयक्षिणीस्मृता॥ रुपेणप्रतिमाभातिदेवीवावर्त्तते किमु॥१८॥ टीका–राजा मनमां विचार करे छे के आ शुं आश्चर्य छे ओहो!! आ ते आसुरी, देवी, कींवा दानवी कींवा यक्षणी एने ते शुं कहिए. १८

॥श्लोक॥शनैःशनैर्गतःपार्श्वेवचनंचेदमब्रवीत्॥डांगवउवाच॥टीका–हलवे हलवे ते स्त्रिनीपासें जइने वचन बोलेछे.॥श्लोक॥कात्वंकंजपलासाक्षिकुतोवाचागतावने॥किंकृतं तुत्वयापापंपशुयोनिंगताशुभे॥१९॥टीका-डांगव बोलतो हवो; हे शुभे तुं कोण छे, तें पाप शुं करयुं छे,के तुं पशु योनी पामी अने आ समय स्त्रिरुप थइने क्यम भासे छे.१९

॥श्लोक॥ ब्राह्मीवाचेश्वरीदुर्गामाहेंद्रीकमलोद्भवा ॥ द्रष्टमेतुरगीचास्त्रीकारणंवद

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सांप्रतं ॥२०॥ टीका-हे शुभे तुं ते ब्रह्माणीछुं, कींवा इश्वरीछुं, कींवा दुर्गाछुं, कींवा ईंद्राणीछुं, कींवा लक्ष्मीछुं, में तने तुरगीरुप दीठी छे, अने सांप्रतकाल सुंदिर स्त्रीरुप देखाउछुं तेनुं कारण कहे. २०

॥श्लोक॥ राज्ञोवचनमाकर्ण्यसोर्वशीप्राहसत्वरं, अहंकर्मविपाकेनप्राप्ताचक्लेशमीद्रशं ॥२१॥ टीका--एवां राजानां वचन, ते उर्वशी सांभळीने राजा प्रत्ये बोले छे, हे राजन् मारा कर्मना विपाकवडे करीने आवो क्लेश पामिछुं. २१

॥श्लोक॥ त्रोटितार्किमयावल्लीछेदितंसरसस्तटं गूरूनिंदाकृतामेऽद्यसत्यामेलांछनंधृतं ॥२२॥ टीका--रे भावी में ते शुं वेलो तोडी हशे, कींवा तलाव पुर्च्यां हशे, कींवा गूरू निंदा करी हशे, जे आ मने लांच्छन थयुं. २२

॥श्लोक॥ कन्याविक्रयभोजेनपोशितंशरिरंमया ॥ गर्वस्यकारणाद्राजन्प्राप्तादुःखंसुदुःसहं ॥२३॥ टीका-हे राजन् कंन्या विक्रय करीने जे पैशार्थी पोतानुं उदर पोषण करवुं होय तो आवुं दुःख पमाय, परंतु आ देहे तो गर्वना कारणर्थी आ दुःसह दुःख पांमिछुं. २३

॥श्लोक॥ नाहंदेवानदैत्येंद्रीयक्षिणीराक्षसीमता ॥ अहंभोउर्वशीनामअप्सरासुरवल्लभा ॥२४॥ टीका-हे राजेंद्र हुं देवी नथी, हुं दैत्य योनि नथी, ईंद्राणी नथी,

For Private and Personal Use Only

यक्षणी नथी, राक्षसी नथी परंतु हुं ईंद्रने वाहाली उर्वशी अप्सराछुं. २४

॥श्लोक॥ पूर्वकर्मविपाकेन दुर्वासाःकुपितोमयि शापिताहंमहाराजआगतातवसंन्निधौ ॥२५॥ टीका-हे महाराज पूर्व कर्मना विपाकवडे करीने दुर्वासाए मने शाप दीधो तेणेकरीने तमारा वनना सानिद्ध आवीने आ महाकष्ट भोगवुंछुं. २५

॥श्लोक॥ सप्तार्द्धवज्जसंयोगेभवेन्मोक्षोममापिच कदावातस्यसंयोगोहरिर्जानातिकोनच ॥२६॥ टीका-मने कष्ट क्यां सुधी छे के साढात्रण वज्जनो संयोग थाय त्यां सुधीज, अने साढात्रण वज्जनो संयोग थयेथके हुं मोक्षपद पामीश, अने ए साढात्रण वज्ज क्यारे भेगां थशे ए परमेश्वर विना कोइ जाणतु नथी. २६

॥श्लोक॥ प्रसंन्नोडांगवोराजाप्रतिवाचंवदेत्पुनः आगछमदग्रहेदेविपट्टराज्ञीसदाभव ॥२७॥ टीका-तेम सांभळतांज डांगव राजा प्रसन्न थइ गयो; अने ते स्त्रिप्रत्ये बोलवा लाग्यो रे कंदर्प वर्धिनी, तुं महारे घेर हींडच हुं तने पट्टराणी स्थापुछुं. २७

॥उर्वशीउवाच॥ ॥श्लोक॥ यदित्वंमांचनयासिनगरेयुवतिसमां श्रुत्वान्येबहवोभूपाआगछंतिममेप्सया ॥२८॥ टीका-उर्वशी बोलती हवी; हे राजन् हुं दिवसे घोडीरुपछुं तथापिं, मने स्त्रिनीपेठे नगरमां लइ जशो त्यारे बीजा भूप जाणशे तो तमारी केड लेशे, अने मने लेइ जवानी इच्छा करशे. २८

॥श्लोक॥ परहस्तेनदातव्यातदागछामितेग्रहे ॥ उर्वशीवाक्यमाकर्ण्यपश्चात्प्रो वाचडांगवः॥२९॥ टीका-ते माटे जो कदापी तमे प्रतिज्ञा करो के मने बिजाने न सुंपवी, तो हुं तमारी साथे आवुं, एवुं वाक्य डांगव सांभळीने मनसाथे विचार करवा लाग्यो. २९

॥श्लोक॥ ॥डांगवउवाच॥ तमात्माचममात्माचह्येकोवैद्वितियोनहि अन्येभूपान कुर्वंतिममवैभववासनां ॥३०॥ टीका-मन साथे विचार करीने डांगव बोले छे ; हे सुंदरी तारो आत्मा ने महारो आत्मा एक गणीश माटे तुं महारी साथे गति करच, बिजा नृप महारा वैभवनी कदापी वासना नहीं करे. ३०

॥ श्लोक ॥ यदिदैवश्चकुपितःशरणाश्चैवदेवता : नरक्षेछरणंकोपिभस्मसात्तवसंगतः ॥३१॥ टीका-जो कोइ समय महारा उपर दैव कोपायमान थशे, तोयपण हुं अनुष्ठानादिक प्रयोगे करीने तने नहीं मुंकु, तेम करतां उपाय नहीं चाले तो तहारी साथे बळि मरीश ए रीतनी प्रतिज्ञा करे छे. ३१

॥श्लोक॥सत्येनसूर्यस्तपातिसत्येनवातिचानिलः वन्हिर्दहातिसत्येनस्वागच्छभवनं मम ॥३२॥ टीका-हे प्रीय सत्यवडे करीने पृथ्वी रही छे, सत्यवडे करीने सूर्य नारायण तपे छे, सत्ये करीने वायू वाह्य छे, सत्यवडे करीने अग्नी दहन करे छे, माटे महारी सत्य प्रतिज्ञा छे, तने हुं परने हाथ नहीं जवा देउ. ३२

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ श्लोक ॥ ग्रहित्वातूर्वशीराजाहृदयेहर्षपूरितः आगतोनगरीमध्येप्रविष्टोनिज वेश्मनि॥३३॥ टीका-एरीते प्रतिज्ञा करतो सतो, घोडीरुप एवी जे उर्वशी तेने दोरीने, हृदयमां परिपुर्णछे हर्ष ते जेने एवो जे डांगव, ते तो पोताने घेर लावीने बांधतो हवो. ३३

॥ श्लोक ॥ सौवर्णश्चंद्रकोबद्धःपताकाभिश्चतोरणैः दीपमालाचपात्रेषुबद्धासा तुरगीनृप ॥३४॥ टीका-पोतानो जे सुंदीर निवास तेने विशे सुवर्णमय चंदरवा बंधावीने, तोरण दीपमाळे सहवर्त्तमान रचना रचावतोथको घोडीने बांधे छे. ३४

॥ श्लोक ॥ दिवसेवाहनंगछेत्रात्रौभोगेननंदानि, राजातुडांगवोराजन्मोहितो माययाबहु ॥३५॥ टीका-ए राजाने एवोतो आनंद भराइ गयो छे के, दिवसे वाहन करे छे ने रात्रीए भोग तृष्णा पुरी पाडे छे, एरीते हे जन्मेजय राजा डांगव तो मायाना मोहमां लपटातो हवो. ३५

॥श्लोक॥ शतशोशेवकास्तस्यारक्षार्थमोचितास्तदा ॥ डांगवोहर्षमापेदेबहुरंग समावृतः॥३६॥ टीका-अने वळी एटलुंज नहीं पण, हजारेहजारो सेवको घोडीनारक्षपाळ कर्याछे, सुंदीर खोराक खवरावेछे अने ए डांगवराजा आनंदमां दिवस निर्गमन कर्यां जायछे.३६ इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेडांगवतुरगीसमागमोनामतृतियोऽध्यायः३॥ तट्टीकायां रैक्क कुलोद्भव जय०सुत गंगा०विरचितायां त्रातियोऽध्यायः३

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ ॥वैशंपायनउवाच॥ एकदातस्यनगरेनारदोमुनिसत्तमः परिभ्रमन् जटाभारंवीणांबिभ्रन्मनोरमां ॥१॥ टीका-वैशंपायन मुनि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा; एक दिवसने विशे डांगवना नगरमां सुंदिर वीणा वगाडता एवा अने मस्तकने विशे छे जटाभार ते जेने, एवा भ्रमताथका नारद मुनि प्रवेश करे छे. १

॥श्लोक॥ राजद्वारेगतःशीघ्रंप्रविष्टपूर्वपोलिकां द्वितीयांतृतीयांत्यक्त्वाह्यागत स्तस्यवेश्मनि ॥२॥ टीका-केवी रीते के पहेली बिजी त्रिजी पोळने उल्लंघन करीने, ज्यां राजद्वार छे त्यां उतावळा द्रोडे छे. २

॥श्लोक॥ दृष्टवातुडांगवोराजास्वासनादुत्थितोनृप पूजितोविधिवद्राजाकथांकुर्व न्ससंस्थितः ॥३॥ ॥टीका-अने उतावळा आवता एवा मुनिराजने जोइने, आसन उपरथी उठतोथको ते डांगव राजा, विधिवत् नारदनुं पुजन करे छे, पुजन करीने शुभासने बेसारे छे, एटलुंज नहीं पण बे हाथ जोडीने तेमनो प्रणिपत्य करे छे,कारण के रखे हुं चुकीश तो मने शाप देशे एम विचार्युं करे छे. ३

॥श्लोक॥ दृष्टवातुरगींवाक्यमुवाचनारदोमुनिः राजन्नेकापितुरगीकथंबध्नाति वेश्मनि ॥४॥ टीका-नारदमुनि जे पेली घोडी बांधीछे तेने जोइने, राजा प्रत्ये बोले छे के, हे राजन् आ घोडी हावी कनक मेहेलमां क्यम बांधी छे, ते मने संभळाव्य.४

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥ तुरगीदृश्यतेरूपयौवनाभ्यांमनोरमा॥ ऋषेर्वचनमाकर्ण्यराजावचनमब्रवीत् ॥५॥ टीका-ओहो, हावी घोडी तो म्हें कहींये दीठी नथी, आ अश्वनी तो मनने आनंद पमाडे एवी, रुपवान् अने यौवननी भरेली छे, एवां ऋषीनां वाक्य सांभळीने डांगव बोलतो हवो. ५

॥श्लोक॥ ॥राजोउवाच॥ नेयंमुनेतुतुरगीह्युर्वशीनाम्नीसाप्सरा॥ दुर्वासःशापतो जातातुरगीममवेश्मनि ॥६॥ टीका-हवे डांगव मुनि प्रत्ये शुं बोलतो हवो; हे मुनिराज ए तुरगी नथी एतो उर्वशी नामनी अप्सरा छे, दुर्वासाना शापवडे करीने मारा घरने विशे रही छे. ६

॥श्लोक॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वानारदःकलहप्रियः गतोऽसौवायुवेगेनद्वारकांकृष्णपालितां ॥ ७ ॥ टीका-एवां राजानां वचन सांभळीने क्लेश कराववानी प्रिती छे, एवा जे नारद तेतो हुं जाउछुं एम कहीने वायु वेगवडे करीने कृष्णनी द्वारिकां प्रत्ये प्रवेश करे छे. ७

॥श्लोक॥ तत्रगत्वाचदेवेशंकृष्णंदेवकीनंदनं उवाचवचनंभूपरोषात्कलहवर्द्धनं ॥८॥ टीका-ज्यां देवकी नंदन देवना देव एवा कृष्ण बेठा छे त्यां जइने, हे भूप, हे जन्मेजय क्लेशना वधारनाराहेवाजे नारद तेतो रोषवडेकरीने कृष्णप्रत्ये बोलताहवा. ८

॥श्लोक॥ ॥नारदउवाच॥ उर्वशीचाप्सरानामईंद्रस्यशापकारणात् ॥ दिवसेतुरगौरात्रौस्त्रिचिन्हायौवनेरता ॥९॥ टीका-नारदजी भगवान प्रत्ये शुं बोलता हवा ; हे प्रभो ईंद्रनी उर्वशी नामनी अप्सरा तेतो मुनिना शापना कारणथी दिवसे घोडी अने रात्रीए स्त्री चिन्हे थइने पृथ्वीमां रहीछे. ९

॥श्लोक॥ राजानंडांगवंप्राप्ततवयोग्यासुरेश्वर ॥ गृह्यगृह्यमहाबाहोनयोग्या तस्यनृपते : ॥१०॥ टीका-तेतो काशीमां डांगव राजाने त्यां प्राप्त थइ छे,परंतु ए भुपतिने योग्य नथी हे सुरेश्वर तमारे योग्य छे,माटे हे बुद्धिमान तमे मंगावी ल्यो.१०

॥श्लोक॥ एतावदुक्तावचनंमतर्ध्यानंगतोमुनिः गतेऽथनारदेराजन्कृष्णोदूतंच प्राहिणोत् ॥११॥ टीका-एवां वचन कृष्ण प्रत्ये कहीने हे जन्मेजय राजन् नारद अंतर्धान होता हवा, अने मुनिना अंतर्धान थयापछी कृष्ण पोताना दुतने प्रेरेछे.११

॥श्लोक॥ लिखित्वापत्रकंतेनस्वाचिन्हेनसमान्वितं त्वरितंसेवकेदत्तंगतःकाश्यांस्व सेवकः ॥१२॥ टीका-रे दुत में जे कोइ मारी मोहोर छापवडे करीने आ पत्र लख्यो ते तुं डांगवने पोहोचाडच, एवां वचन सांभळीने ते जे कोइ सेवक तेतो उतावळो काशिए जइने डांगव राजाने पत्र अर्पण करतो हवो. १२

॥श्लोक॥ डांगवस्यसभामध्येगतःस्वस्थेनचेतसा ॥ नमस्कृत्यचराजानंपत्रमग्रे १६

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तमाक्षिपत् ॥१३॥ टीका-डांगवनी सभा मध्ये गयो एवो जे सेवक तेतो स्वस्थ चित्तवडे करीने राजाने नमस्कार करतोथको पत्र अर्पण करे छे. १३

॥श्लोक॥ गृहित्वापत्रंराजावंचतिसभ्यसन्निधौ काश्यांत्वंडांगवोराजाराज्यं कुरुयथेप्सितं ॥१४॥ टीका-ते राजा पत्र लेइने पोतानी सभामां वांचे छे, तेमां लख्युं छे के काशिमां तुं डांगव राजा सुखेथी राज्य करच. १४

॥श्लोक॥ तवगेहेतुरगीयंद्वारकांप्रातियोजय ॥ नदद्यात्तुरगींयावत्संनद्धोरंगरे भव ॥१५॥ टीका-परंतु ताहारे घेर जे घोडी छे ते तुं, द्वारकामां मोकलय,जो कदापी नहीं मोकले तो तारी साथे संग्राम थशे. १५

॥श्लोक॥ प्रथिव्यांशरणंकोपिनरक्षेतमहाबल : देवोवादानवोराजाराक्षसोधरणीधर : ॥१६॥ टीका-अने मारीसाथे तुं लडीश तो पृथ्विमां तने कोइ देव,दानव, राजा, राक्षस, धरणीधर जे शेषनाग तेपण तने शर्णे नहीं राखे. १६

॥श्लोक॥शीघ्रंत्वंतुरगींदेहिसेवकस्यानिरंतरं पत्रस्यवंचनाद्राजाबहुतापेनपीडित: ॥१७॥ टीका-माटे करीने उतावलां पत्र वांचतांज आ दुतनी साथे घोडी मोकल, एवां वचन वांचतांज डांगवराजा तेतो तापवडे करीने पिडाइ जाय छे. १७

॥श्लोक॥ प्रोवाचससभामध्येकृष्णस्यसेवकंप्रति ॥ हृदिसदु:खमापन्नोमुखेकेसरि

For Private and Personal Use Only

वन्नदन् ॥१८॥ टीका-हृदयने विशे महा दुःख उत्पन्न थयुंछे तोयपण केसरीसिंहना जेवुं वदन करीने सभामध्ये कृष्णना सेवक प्रति बोले छे. १८

॥डांगवउवाच॥ डांगव बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ नदेयाकस्यतुरगीसत्येनमद्ग्रहे स्थिता ॥ विनाजीवस्यमेकृष्णतुरगीनागतागृहे ॥ १९ ॥ टीका-रे चर सत्यवडे करीने में जे कोइ तुरगी राखेलीछे तेतो मारो प्राण गया विना कोइने आपनारो नथी, माटे जइने कृष्णने केहे के डांगव जिवेछे त्यांसुधी तमारे घेर तुरगी नहीं आवे.१९

॥श्लोक॥ गछगछप्रतिहारकृष्णवाक्यंनिवेदय श्रुत्वातस्यवचोराजन्गतःकृष्णस्य संन्निधौ ॥२०॥ टीका-हे प्रतिहार जा जा खोटी न था अने कृष्णने जइने केहे एवुं डांगवनुं वचन सांभळीने हे जन्मेजय ए अनुचर कृष्णना सानिध्य जतो हवो. २०

॥श्लोक॥ यथातथ्यंवदत्सभ्यान्कृष्णादीन्सतुसेवकः तुष्णिमासमहाराजकृष्णो हास्यंचकारह ॥२१॥ टीका-तदनंतर, ते अनुचर तेतो दीनपणावडे करीने कृष्णनी साथे जेवुं डांगवे कह्युं तेज प्रमाणे केहे छे, अने ते अनुचरनां वाक्य सांभळीने कृष्ण सभा मध्ये हास्य करे छे. २१

॥श्लोक॥श्रृणुराजन्प्रवक्ष्यामिडांगवेनतुयत्कृतं वीरसेनंमहामंत्रिंवाक्यमाहविशांपतिः ॥२२॥ टीका-हवे वैशंपायन मुनि जन्मेजयने केहे छे के, हे राजन् जे डांगवे

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कृत्य करयुं ते तुं सांभळ, पोतानो मंत्रि जे वीरसेन प्रत्ये बोले छे. २२

॥श्लोक॥ बलवद्विग्रहोऽस्माकंनग्राह्योमंत्रिसत्तम ॥ तडागतरणेमंदोवारिधिंतर्त्तु मिछति.॥२३॥ टीका-हे मंत्रि मारे घेर सर्व प्रकारनी बळवृद्धि छे परंतु कृष्णने जितवाने हुं समर्थ नथी, कारण के तळाव तरवाने माटे हुं मंद छुं तो समुद्रने शीरीते तरीश. २३

॥श्लोक॥ अन्यान्जेतुंसमर्थाश्चवयंनृपान्महाबलान् ॥ कृष्णाद्भीतोह्यहंमंत्रिन्मुपायंप्रवदामिते ॥२४॥ टीका--हे मंत्री अन्य राजाने तो हुं गमे ते प्रकारवडे करीने जिती शकुं परंतु कृष्णथी तो हुं बीहीतो रहुं छुं माटे तुं उपाय बताव्य. २४

॥श्लोक॥ राज्यंपालयपुत्रेणसाकंगछामिसांप्रतं तुरगीसंग्रहित्वाहंशरणंनूनमारभेत् ॥२५॥ टीका-मने तो एटलुं सुजे छे के तुं पुत्रनी पासे रहीने राज्य करय, अने हुं तो ए तुरगीने साथे लइने कोइ बळवानने शरण जइश. २५

॥श्लोक॥दैवयोगाच्चजीविष्येपुनःप्राप्नोमिमत्पुरं॥एतावदुक्त्वावचनंडांगवोभयविह्वलः ॥२६ टीका-दैवयोगवडे करीने जो जीवता रहीशुं तो आ पुरने विशे पाछा आवीशुं. ए प्रकारनां वचन बोलतोथको महा भयभित थतो हवो. २६

॥श्लोक॥ हंसरूपंसुतंराज्येनिवेमंत्रिसत्तमं ॥ अन्यान्लोकांश्चनारीश्चसमर्प्यगृहसंचयान् ॥२७॥ टीका-हंसरूप एवो जे पोतानो पुत्र तेने मंत्रिने शर्ण राखीने,

For Private and Personal Use Only

अने अन्य एवा जे पोताना मित्रजन तेने पोतानो संचय सोंपीने जवुं इच्छेछे. २७

॥श्लोक॥ निसृतोह्यन्वयाद्धीतोराजातुरगीकारणात् ॥ रुदंतिनगरेलोकारुदंति मंत्रिणश्वराः ॥२८॥ टीका-कृष्णना भयथी बिहीतो एवो जे डांगव राजा ते तुरगीने लेइने जे समये नगर बाहार निकळे छे ते समये नगरना लोक रुवे छे, एटलुंज नहीं पण पोतानो प्रधान घणुं रुदन करे छे. २८

॥श्लोक॥ कृष्णात्तुभयमापन्नोडांगवोह्यश्वनांवृतः ॥अतिशोकेनसंतप्तोरुरोदसतु विह्वलः ॥२९॥ टीका-कृष्णथी उत्पन्न थयो छे भय ते जेने अने अश्वनी उपर विंटायेलुं छे चित्त ते जेनुं एवो जे डांगव ते तो अति शोकवडे करीने संतप्त थयो, एवो विहवळपणावडे करीने रुदन करतो हवो. २९

॥श्लोक॥ अघोरकाननेराजागतःकृष्णभयान्वितः दक्षोमनासिज्ञात्वावैजहाति बलिनाकलिं ॥३०॥ टीका-अघोर एवुं कानन जे वन तेने पाम्यो एवो अने कृष्णना भयवडे करीने विंटायेलो अने क्लेशवडे करीने व्यग्र छे, चित्त ते जेनुं एवो थको मनने विशे चिंतवन करे छे के कोण मने शर्ण राखशे ए उपाय शोधी काढुं. ३०

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेडांगवविदेशप्राप्तिर्नामचतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ तट्टीकायां रैक्क कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोटगामिनि व्याख्यायां. ४

For Private and Personal Use Only

॥वैशंपायनउवाच॥ वैशंपायन रुषि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा ; ॥श्लोक॥ प्राप्तोदुःखंचसंतापंहृदिकृष्णभयान्वितः शरणार्थं गतोराजापातालेडांगवोनृप ॥१॥ टीका-हे जन्मेजय,कृष्णना भयवडे करीने आकुळ व्याकुळ एवो ने हृदयने विशे दुःख संताप पामेलो एवो जे डांगव राजा तेतो पाताळने विशे जतो हवो. १

॥श्लोक॥ यत्रनागानागणाभिरमंतिकांचनप्रभाः शेषकर्कोटकौपद्मौमहापद्मश्च वासुकिः ॥२॥ टीका-जे ठेकाणे तमाम नागलोक वसे छे, अने कांचन सरखी छे प्रभाकांति ते जेनी एवा शेषनाग, कर्कोटक, पद्मनाग, महा पद्मनाग, अने वासुकी, ए सर्वे रमण करे छे. २

॥श्लोक॥ तक्षकोधृतराष्ट्रश्चपुंडरीकोऽथवामनः एतेचान्येचवहवोनागाःसहस्त्र काननाः ॥३॥ टीका-एटलाज नहीं पण तक्षक, ध्रतराष्ट्रक, पुंडरिक, वामन एथकी बिजा घणा जेने हजार छे फेणाओ एवा एवा शोभायमान देखाय छे. ३

॥श्लोक॥ नमस्कारंद्विजीहवानांकृतवान्भयाविव्हलः ॥ उवाचडांगवोराजाशेषं प्रतिमहाबलः ॥४॥ टीका-बे छे जिव्हाओ ते जेने एवो अने अतिशय छे बळ ते जेमां एवो जे शेष ते प्रत्ये कृष्णना भयवडे करीने विहवळ छे मन ते जेनुं एवो जे डांगव ते नमस्कार करीने बोलतो हवो. ४

॥डांगवउवाच॥ डांगव बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ सहस्त्राननदेवेशपाहिपाहि जगद्गुरो श्रीकृष्णाद्भयमापन्नोऽश्वनीमेगृह्यतेबलात्॥५॥ टीका- हे देवना इश, हे शहस्त्रानन, हे जगद्गुरो मारुं रक्षण करो, मारुं रक्षण करो श्रीकृष्णथकी जय हुं पामेलोछुं मारी जे अश्वनी तेने बलात्कारवडे लइ जवा इच्छेछे. ५

॥श्लोक॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वावाचासौनागसत्तम : सर्वेषांशृण्वतांवाक्यंशेषोविष्णुप्रियोनृप॥६॥ टीका-एवां वचन डांगवराजानां शेषनाग सांभळीने सर्व सभाना मध्ये बोले छे, हे राजन् तुं सांभळ, मनेतो ए कृष्ण घणा वाहालो छे. ६

॥शेषनागउवाच॥ शेषनाग फरीने शुं बोले छे ; ॥श्लोक॥ शृणुराजनवचोभूयोऽस्माकंचहरिवल्लभ : तस्यवैरीभवान्प्राप्तोनदेयंशरणंतव ॥७॥ टीका- हे राजा तुं वळी फरीने सांभळय हुं तने कहुंछुं, के मने हरी जे कृष्ण ते तो घणा वाहालो छे, तेनो वैरी तुं प्राप्त थयो छे माटे तने कोइ शर्णे नहीं राखे. ७

॥श्लोक॥ त्रिलोकेकोनदृश्यंतेकृष्णेनसहयुध्यति जगन्मातापिताकृष्णःकृष्णादन्यन्नविद्यते ॥८॥ टीका-एटलुंज नहीं पण त्रयणेलोकने विशे कृष्णनी साथे युद्ध करनार हुं जोतो नथी अने ए कृष्णतो जगतना माता पिता रूपछे, कृष्णथी अन्य बळवान बिजो कोइ नथी. ८

॥श्लोक॥ पुराबालचरित्रेवैकृतंकर्मतुकीदृशं॥ कालीयोदमितोभ्रातात्प्रवेशयमुना हृदे॥९॥ टीका-अरे भाइ जो तेना बाळचरित्रनी वात हुं तने संभळावुं,के तेणे केवुं कर्म कर्युं छे,मारो जे भाइ काळीनाग हतो तेने यमुनाना हृदविशे प्रवेशकरीने दमन कर्यो छे. ९

॥श्लोक॥ उदधिर्मथितस्तेनवासुकिनेत्रमेवच नदत्तंरत्नमेवास्यशरीरेदुर्बलःकृतः ॥१०॥ टीका-एटलुंज नहीं पण ज्यारे समुद्र मंथन कर्यो ते समयने विशे आ वासुकीनुं जोतरुं करिने शरिरे दुर्बल करी नाख्यो तथापि समुद्रमांथी रत्न निकळ्यां ते सर्व ग्रहण करी गया परंतु एके रत्न न आप्युं. १०

॥श्लोक॥ अस्माकंतुबलंनास्तिकृष्णेनसहसंगरे॥ तुरंगींदेहिकृष्णस्ययदिकल्याणमिछसि ॥११॥ टीका-माटे करीने हे राजन् एनी साथे लडवानुं तो अमने जोर नथी, अने जो तुं ताहारुं कल्याण इच्छतो होय तो घोडी आपीने पगे लाग्य. ११

॥श्लोक॥ नागानांवाक्यमाकर्ण्यक्रोधेनप्रलयंनृप ॥ कथंरक्षंतिमांदुःखाद्वदति कातरायथा॥१२॥ टीका-एवां नागनां वचन सांभळीने क्रोधाग्नीवडेकरीने अंतःकरणमां प्रलय थइ जायछे,हवे मारुं कोण रक्षण करशे हे मन तुं कहे हवे कोने शर्णे जवुं. १२

॥श्लोक॥ उत्थितस्त्वरितोराजाजगामदिशमुत्तरांमेरोः समीपेगत्वाचप्रणम्य सतुपर्वतान् ॥१३॥ टीका-एम मनमां विचार करतोथको त्यांथकी उठीने उत्तर

दिशा प्रति माहा पर्वतनी तरफ गति करे छे, केविरीते के मेरु समिपे जइने वारंवार प्रणाम करतोथको वाणी वदे छे. १३

॥ श्लोक ॥ उवाचन्नयसंपन्नोनगराजंसडांगव : विंध्यत्वंसर्वलोकेशःपाहिमांशरणागतं॥१४॥ टीका-भये आकुळ व्याकुळ एवो डांगवराजा बोलतो हवो, भों विंध्याचळ मारुं रक्षण करो रक्षण करो हुं बहु त्रास पामिने तमारे शर्णे आव्योछुं. १४

॥श्लोक॥विनापराधंतुरगींग्रिर्हीयान्नंदनंदनःडांगवस्यवचःश्रुत्वामेरुर्वचनमब्रवीत् ॥१५॥ टीका-हे प्रभो मारो जराये अपराध नथी तेमछतां नंदनो पुत्र जे कृष्ण ते मारी तुरगी लेवा इच्छेछे, एवां डांगवनां वचन सांभळीने मेरुपर्वत बोलतो हवो. १५

॥विंध्याचलउवाच॥ विंध्याचळ शुं बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥नोऽस्माकंबलमेवेदं संगरेयदिजायते हरिणामथितःसिंधुःकृतोमंद्रश्चदुर्बलः ॥ १६ ॥ टीका-हे डांगव जे वखत संग्राम थाय ते वखते कृष्णनी साथे लडवानुं मारुं बळ नथी कारण के ज्यारे एमणे सींधुं (समुद्र) मंथन कर्यो ते समये मने दुर्बल करी नांख्यो छे. १६

॥श्लोक॥ तुरगींदेहिकृष्णस्यनमत्वंकृष्णपादयो : इत्येवंवंचनंश्रुत्वानिमग्नोदुःख सागरे ॥१७॥ टीका-एज हेतुमाटे हे राजन् तुं तारुं भलुं इच्छे तो एमना पादाविंदने नमस्कार करीने तुरगीं अर्पण कर्य, ए प्रकारनां ज्यां डांगवे वचन

For Private and Personal Use Only

सांभळयां त्यांतो माहा दुःखना सागरमां डुबायो. रे प्रारब्ध मारुं क्यम कोइ रक्षण करतुं नथी. १७

॥श्लोक॥ विंध्यानिंदाप्रकुर्वाणःसमुद्रशरणंगत : ॥ तुरगींसहितोराजन्भयेनप्ररुदन्मुनः ॥१८॥ टीका-मननी साथे विंध्याचळनी निंदा करतोसतो अश्वनीने दोरीने समुद्रने शरण जइ पोहोचे छे ने महा भयवडे करिने रुदन करे छे. १८

॥श्लोक॥ उदधितुनमसकृत्यवचनंकातरंवदेत् ॥ देयंमेशरणंदेवनिम्नगाधिपवारिधे ॥१९॥ टीका-हे निम्नगाधिप वारिधे! हे नवसें नवांणु नदियोना स्वामि, हुं तमने वारंवार नमस्कार करुंछुं हे प्रभो मने शरण राखो. १९

॥श्लोक॥ कृष्णातुभयमापन्नःशरणार्थीयथातथा॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वासमुद्रोवाक्यमब्रवीत् ॥२०॥ टीका-हे प्रभो कृष्णथी मने भय उत्पन्न थयोछे, माटे जे ते प्रकारवडेकरीने हुं तमारे शर्णआव्योछुं,एवांवचन डांगवनांसांभळीनेसमुद्र बोलेछे.२०

॥समुद्रउवाच॥ समुद्र बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ त्दतंमेदैवतंतेनसारवस्तुचमेसुत॥ चतुर्दशानांसोराजाकृष्णेनकोनयुध्यते॥२१॥ टीका-हे राजन् ते कृष्णे तो मारुं बधु दैवत लेइ लिधुंछे अने सारवस्तुएवीजे कोइ मारीसुता लक्ष्मि महास्वरुपवान तेनुं हरण करीने परण्या छे,माटे चौदलोकमां एनीसाथे कोइ युद्धे झिते एम नथी. २१

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ तस्यपादौमहाराजसेवकल्याणमिछसि॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाक्रोधेन प्रलयंगत॥२२॥ टीका-माटे करीने हे राजा एमना पाद सेवन करीने जो कल्याण इच्छे तो अश्वनी आप्य, ए प्रकारे समुद्रनां वचन सांभळीने मनसाथे मह्वा प्रलय प्रलय थइ जतो हवो. २२

॥श्लोक॥ गताब्रंह्मपुरेशोकसंविग्नहृदयोनृप॥ चतुराननमायातोनमस्कृत्यपुरःस्थितः ॥२३॥ टीका-शोकवडे करीने संभ्रमित थयुं छे, मन ते जेनुं एवो जे डांगव तेतो ब्रह्मपुरी प्रत्ये गति करे छे, हे नृप हे जन्मेजय ब्रह्मा पासे आवी नमस्कार करतोथको वाणि बोले छे. २३ ॥डांगवउवाच॥ डांगव बोलतो हवो; ॥श्लोक॥ नमस्तेभगवन्देवपितामहजगद्गुरो॥यथायंसात्विकोदेवस्तथात्वंराजसः स्मृतः ॥२४॥ टीका- हे देव हे पिता मह, हे जगद्गुरु तमने हुं नमस्कार करुंछुं, तमे राजसी प्रकृतीवाळाछो,अने क्रष्णतो सात्विकी गुणवाळोछे. २४

॥श्लोक॥ त्वत्समोनास्तिभोब्रह्मन्पाहिमांशरणार्थिनां॥ममापितुरगींक्रष्णोवलान्नयतिद्वारकां ॥२५॥ टीका-ए माहारी विना अपराधे आ तुरगी द्वारिका मंगावी खुंची ले छे, माटे हे ब्रह्मदेव तमारे शर्णे आव्योछुं, तमारा सरखो शरणागतवच्छळ कोइ नथी एज हेतुमाटे माहारुं रक्षण करो. २५

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥ तद्भयाद्रक्षभोस्वामिन्त्राहित्राहिमहाप्रभो ॥ विरंचिर्वाक्यमाकर्ण्यप्रत्यु वाचनृपंनृप ॥२६॥ टीका-हे प्रभो ए भयथकी मने उगारो, उगारो, एवां वचन विरंचि सांभळीने डांगव प्रत्ये बोले छे. २६

॥ब्रंह्मोउवाच॥ ब्रंह्मा शुं बोलता हवा ; ॥ श्लोक ॥ दुर्मतेश्रृणुमद्वाक्यमस्माकं वल्लभोविभुः ॥ एकवारंमयाराजन्नपराधःकृतःप्रभोः ॥२७॥ टीका-हे दुर्मते मारुं वाक्य सांभळ, मने तो कृष्ण वाहालो छे एकवार में एमनो अपराध करयो छे. २७

॥श्लोक॥ वछाहरणकर्त्तारंनलब्धोमहिमाहरेः देवदेवस्यकृष्णस्यकःकुर्यादप कारकं॥२८॥ टीका-पूर्वे कृष्ण गायो दोहोता हता ते समयमां में वच्छनुं हरण करि लिधुं त्यारे नवीश्रष्टीना वच्छकरिने गायो दोहोवा लाग्या ए हरिनो महिमा हुं जाणुंछुं माटे देवना देव एवा जे कृष्ण तेनो अप्कार कोण करे एवुं छे. २८

॥श्लोक॥ विभोर्वचनमाकर्ण्यकृष्णक्रोधेनडांगवः यस्यदेहेक्षमाशांतिकस्मात्त स्मिन्बलंभवेत्॥२९॥ टीका-समर्थ एवा ब्रह्मानां वचन सांभळीने ते जे कोइ डांगव तेतो क्रोधवडे करीने अकळायां जाय छे अने वळी तर्क बांधे छे के, जेना अंगने विषे क्षमा शांति रहेली छे तेने बळ शानुं होय के ए मारुं रक्षण करे. २९

॥ श्लोक ॥ डांगवःशीघ्रमारूढोयत्रदेवोमहेश्वरः ॥ नमस्कृत्यचगौरीशंडांगवो

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वाक्यमब्रवीत् ॥३०॥ टीका-एम विचारीने ते डांगव उतावळो अश्वनि उपर आरो-
हण करीने ज्यां महेश्वर देव छे त्यां आव्यो, अने गौरिना इश एवा जे शंकर तेने
नमस्कार करीने वाणि बोले छे. ३०

॥ डांगवउवाच ॥ डांगव बोलतो हवो ; ॥ श्लोक ॥ देवदेवजगन्नाथगौरीनाथ
जगत्पते कृष्णात्तुभयमापन्नोदेहिमेशरणंतव ॥३१॥ टीका-हे देवना देव, 'हे जगं-
नाथ, हे गौरीनाथ, हे जगत्पते, कृष्णे मने भय उत्पन्न कर्यो छे माटे शर्ण राखो
तमारे शर्ण आव्योछुं. ३१

॥ श्लोक ॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाहरोवचनमब्रवीत् ॥ देहिकृष्णस्यतुरगींयदिजीवि
तुमिछासि ॥३२॥ टीका-तेनां वचन सांभळीने हर बोले छे हे राजा तुं कृष्णने
तुरगी आप, जो जिववुं इच्छेतो. ३२

॥श्लोक॥ अनिरुद्धस्यचोद्वाहेबाणयादवसंयुगे ॥ अज्ञानेनकृतंयुद्धंहरिणासह
नृपते ॥३३॥ टीका-हे नृपते में कोइक समयने विशे अनिरुद्धना विवाहमां
बाणासुरने यादवनो संग्राम थयो त्यारे अज्ञानवडे करीने हरि साथे हुं लड्यो,
त्यारकेडे मारे घणी मित्रता छे. ३३

॥श्लोक॥ ममापिवल्लभःकृष्णस्तस्यारिकोनरक्षति ॥ शिवस्यवाक्यमाकर्ण्यनि-

For Private and Personal Use Only

श्वासंमुंचतिनृप: ॥३४॥ टीका-मने वाहालो एवा जे ऋष्ण तेना शत्रुने कोण राखनारछे कोइ नहिं राखे एवां शिवनां वचन सांभळीने मुखथी निसासा नांखेछे. ३४

॥श्लोक॥ गतोसौवायुवेगेनहास्तिनापुरमुत्तमंयत्रराजाधार्त्तराष्ट्रो ॥ भीष्मोद्रोणो जयद्रथ: ॥३५॥ टीका-वळी पोताना मनने विचार करे छे के चालु हस्तिनापुर जउ एम तर्क बांधिने वायुवेगवडे करीने उत्तम एवुं जे हस्तिनापुर तेने पाम्यो, जे ठेकाणे, धार्त्तराष्ट्र, भिष्म, द्रोण, जयद्रथ, बिराज्यमान छे. ३५

॥श्लोक॥ कर्णोदु:शासनोद्रौणिभगदत्तश्चबल्हिक : एतेचान्येचबहवोसभायांसंस्थिताविभो ॥३६॥ टीका-अने वळि तेथकी बिजाय पण, कर्ण, दुष्यासन, द्रौणी, भगदत्त, बालिक, एथकी अन्य बिजाए पण सभामां बिराज्या छे. ३६

॥श्लोक॥ डांगवोडांगवद्भूमौपपातकौरवान्नृप ॥ उवाचवचनंभूयोहार्दिसंजातवेपथु: ॥३७॥ टीका-डांगव राजा डांगनी पेठे कौरव प्रत्ये साष्टांग, नमन करीने हृदयने विषे छुटयो छे कंपारो ते जेने एवोथको वारंवार वचन बोले छे. ३७

॥डांगवउवाच॥ डांगव शुं बोले छे ; ॥श्लोक॥ शृणुदुर्योधनन्नृपममापिमधुसूदन: तुरगीकारणंदेवआगतोऽहंत्त्वत्पुरे ॥३८॥ टीका-हे दुर्योधन भूप, तमे सांभळो मारी तुरगी कृष्ण हरण करी जाय छे माटे तमारा पुरने विशे आव्योछुं. ३८

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ पृथिव्यांकेनवीरेणनिराशांचकृताकिमु ॥ देहिमांशरणंवीर,त्वत्समो नास्तिकोपरः॥३९॥ टीका-प्रथवीमांकोइ विरे मने शर्णना आप्युंमाटे निराश थयोछुं, हे भूपाळ तमारा सरखो कोइ शुरविर नथी एज हेतुथी तमे मने शर्ण राखशो. ३९

॥श्लोक॥ समर्थंतेभ्रातृशतंयादवान्प्रतियुध्यति ॥ डांगवस्यवचःश्रुत्वाभ्रातृन् दुर्योधनोऽब्रवीत् ॥४०॥ टीका-हे महाराजा तमे यादव प्रति लडवाने सो भाइ समर्थछो एवां डांगवनां वचन सांभळीने दुर्योधन बोले छे. ४०

॥दुर्योधनउवाच॥ दुर्योधन करण प्रत्ये शुं बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ वयंयुद्धे समर्थाश्चमहांतोक्षात्रबंधवः॥ भ्रातापिभ्रातरंहन्याताात्पितापुत्रंचमातुलं॥४१॥ टीका-हे कर्ण राजा, आपणे युद्ध करवाने समर्थ छीए, अने क्षत्रीनो धर्म छे आनितिए चालनारने सिक्षा करवी. ते ठेकाणे भाइ, बेन, पिता, पुत्र, मामो होय, तथापि अनितिए चालनारने हणवो एम क्षत्रीनो धर्म छे. ४१

॥श्लोक॥ स्वधर्मेचन्नवेछ्रेयोह्यन्यधर्मेभयोभवेत् ॥ शरणार्थीन्नृपोरक्ष्योभवतांय दिरोचते ॥४२॥ टीका-स्वधर्म पाळिए तो श्रेय थाय ने अन्य धर्मे भय उत्पन्न थाय माटे जो तमने रूचिकर होय तो आ राजानुं रक्षण करीए. ४२

॥कर्णउवाच॥ कर्ण दुर्योधन प्रत्ये बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ नदेयंशरणंभ्रातः

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पांडवान्प्रतियो जयपांडवानांहरेर्प्रीतिःनभूतोनभविष्यति ॥४३॥ टीका-हे भाइ पांडव प्रत्ये मोकलो, आपणे शर्ण नथी राखवो पांडवने ने हरिने घणी प्रीति छे, हवे ए केवो क्षत्रीनो धर्म साचवे छे ते जुवो. ४३

॥श्लोक॥ अहंकारेणरक्ष्यंतिपांडवावलवत्तराः अन्योन्यंचभवेद्वैरहरिपांडवयो र्मिथः ॥४४॥ टीका-अहंकारवडे करीने पांडवो एनुं रक्षण करशे अने घणा बळवत्तरपणाने पाम्या छे माटे अन्योअन्न वैर थवा द्यो. ४४

॥श्लोक॥ करणस्यवचःश्रुत्वासर्वैसाधुवदन्नृपाः निरुपणोडांगवोराजाजगाम ईंद्रप्रस्थकं ॥४५॥ टीका-करणनां वचन सांभळीने सर्वेए डोक हलावी अने खरुं मान्युं तेथी डांगव राजा निराश थइने ईंद्रप्रस्थ आव्यो. ४५

॥श्लोक॥ चतुर्योजनविश्लेशोकौरवान्पांडवान्प्रति ईंद्रप्रस्थेमाहाराजाराज्यं कुर्वंतिपांडवाः ॥४६॥ टीका-कौरव अने पांडवने चार योजन छेटुं छे अने ईंद्रप्रस्थमां पांडवो राज्य करे छे. ४६

॥श्लोक॥ रुदन्नलिनवन्नेत्रेगद्गदोडांगवोनृपः सूर्यश्चास्तंगतोयावत्पांडवानांपुरे गतः॥४७॥ टीका-कमळना सरखां छे नेत्र ते जेनां, एवो डांगव राजा गद्गद कंठे रोतोथको जे वखते सूर्यास्त थवा लाग्यो ते समय पांडवनुं पुर ईंद्रप्रस्थ तेने

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पाम्यो. ४७ इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेडांगवस्यपांडवप्राप्तिर्नामपंचमोऽध्यायः ॥५॥ इतिश्री तटीकायां रैक्क कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोट गामिनि व्याख्यायां पंचमोऽध्याय : ५

॥वैशंपायनउवाच॥ वैशंपायन ऋषि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा ; ॥श्लोक॥ प्रवेशंनगरीमध्येपांडवानांचकारस : ॥ सभायांचगतोराजास्त्रीचिन्हाश्रश्वनीवृता ॥१॥ टीका-पांडवनी नगरी मध्ये ते डांगवराजा प्रवेश करतोथको, सायंकाल प्राप्त थयेथके स्त्रिरुपे थइ छे, घोडी ते जेनी एवो सभामां जतो हवो. १

॥श्लोक॥ नमस्कृत्यचपार्थांश्चउवाचडांगवोनृप : ॥ गीरागद्गदयाराजहृदिसंजातवेपथु : ॥२॥ टीका-हृदयने विशे छुटेछे कंपारा ते जेने एवो अने गदगद थइ गइ छे गिरावाणि ते जेनी एवो ते डांगव पांडवोने नमस्कार करीने बेसे छे. २

॥डांगवउवाच॥ डांगव बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ युधिष्ठिरनमस्तुभ्यंपांडुपुत्र:महाबलं श्रीकृष्णाद्भयमापन्नआगतोऽहंनरेश्वर॥३॥ टीका-हे नरेश्वर,हे युधिष्ठिर सत्यवादि बाप,हे पांडुपुत्र तमने नमस्कार करुंछुं,मने कृष्णथकी भय घणो उत्पन्न थयो छे. ३

॥ श्लोक ॥ शेषेणरक्षितोनाहंसमुद्रेणनगेनच ॥ ब्रह्मणाचाशिवेनापिकौरवैश्चंद्रवंशज : ॥ ४ ॥ टीका-हे प्रभो मारुं शेषे पण रक्षण ना कर्युं समुद्रे पण

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शर्ण न राख्यो, ब्रह्मा, शिव, अने चंद्रवंशी कौरवादि तेमणे पण शर्ण ना राख्यो, माटे तमारे शर्ण आव्योछुं. ४

॥श्लोक॥ पंचैतेलोकपालांशायुयंसर्वेमहारथा:॥ शरणार्थीअहंराजन्रक्षधर्मंच क्षत्रजं ॥५॥ टीका-हे समर्थ तमे पांचे तो लोकपाळना अंशछो अने माहारथीछो, सत्यवादि जाणीने तमारे शर्ण आव्योछुं माटे क्षत्रिनो टेक राखो. ५

॥श्लोक॥ एतावदुक्त्वावचनंपपातधर्मपादयो:॥ अश्रुपूर्णोक्षणोदीनंदृष्टवाप्रोवाच पांडव:॥६॥ टीका-एवां वचन कहीने धर्मराजाना, बे पग वच्चे माथुं मुक्युं, धर्म राजा डांगवनुं दिनपणुं जोइने बोलता हवा. ६

॥युधिष्ठिरउवाच॥ युधिष्टिर बोलता हवा; ॥श्लोक॥ भोभीमरणशार्दूल:अर्ज्जुनो नकुल:सम:॥ नदत्तंशरणंचास्यक्षात्रिधर्मोविनश्यति ॥७॥ टीका-हे रणने विशे शार्दुल हे भिम, हे अर्जुन, हे निकुळ, हे सहदेव, जो आ राजाने शर्ण नहीं राखिए तो क्षत्रि धर्मनो नाश थइ जाय छे. ७

॥श्लोक॥ अस्माकंवल्लभ:कृष्णोनकरिष्यातिसंगरं संयुगेयादिचायातियुद्धंकुर्मो वयंतदा ॥८॥ टीका-परंतु आपणने कृष्ण घणा वाहाला छे, माटे आ राजानो संग न करो, जो संयोग एनो करशो तो आपणे युद्ध करवुं पडशे. ८

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥ धर्मपुत्रस्यबचनंश्रुत्वाभीमोऽब्रवीद्वच : ॥ मातुलेयस्यदुह्रदंकथंरक्षित बांधव : ॥९॥ टीका-धर्मराजानुं वचन सांभळीने भिम बोले छे, रे भ्रात कृष्णनो द्रोह करनारने केम रखाय. ९

॥श्लोक॥ क्रोधेनजल्पमानस्तुअर्ज्जुनोमंदिरंगत : ॥ कृत्वाक्रोधंधर्मपुत्रंगतोभीमो स्ववेश्मनि ॥१०॥ टीका-क्रोधवडे करीने बोलतोथको अर्जुन पण पोताना मंदिर प्रति गति करे छे, ए प्रकारे भिम पण पोताना मांदिर प्रत्ये गति करे छे. १०

॥श्लोक॥ युधिष्ठिरेणमनासिकृत्वाचनिश्चयंह्रदि अहंएकोकरिष्यामिसहायंमेन बांधवा : ॥११॥ टीका-तदनंतर, युधिष्टिर राजा, पोताना मनमां निश्चय करिने कहे छे के हे राजन् हुं एकलो तारूंरक्षण करनारोछुं, मारा बांधवतो मने सहाय थतानथी. ११

॥श्लोक॥ नयोग्यंमेमहाराजकृष्णसार्कंमिथोरण : ॥ दत्वाश्विनींचरणयोर्नमत्वं जीवितेच्छया॥१२॥ टीका-तेमांय पण मारे कृष्णनी साथे युद्ध करवुं घटारत नथी, एज हेतुमाटे जो जिववुं इच्छे तो कृष्णने नमन करिने अश्वनि आप्य. १२

॥श्लोक॥ डांगवंचतदाचोक्तागतोधर्मःस्ववेश्मनि तस्यरात्र्यांव्यतितायांप्रभाते डांगवोऽब्रवीत् ॥१३॥ टीका-डांगवने एवां वचन कहिने धर्म राजाय पण पोताना घरमां जता हवा, अने तेम करते करते रात्रि वित्या पछी प्रभात थवाना समयमां

For Private and Personal Use Only

डांगव शुं बोले छे. १३

॥डांगवउवाच॥ डांगव बोलतो हवो ; ॥श्लोक॥ धिग्कुलंचंद्रजंभूपाधिग्धर्मो धिग्बहुज्ञताब्रह्महत्याभवेत्तेषांयुद्धेकुर्वंतिकातरं ॥१४॥ टीका-चंद्रवंशना कुळने विषे उत्पन्न थयेलाने धिक् छे, तेमना धर्म नियमने पण धिक् छे, तेमना सर्वज्ञपणाने धिक् छे, शर्ण आवेलाने शर्णे न राखेतो ब्रह्महत्या होय तेम जाणेछेतथापिनथी राखता. १४

॥श्लोक॥इत्येवमुक्त्वावचनंगतोगंगातटेनृपः॥स्वदेहत्यागमश्वन्यामनसाधारणां दधौ ॥१५॥ टीका-एवां वचन संभळावीने ते डांगव राजा पोतानो देह अश्वनि सुद्धां त्याग करवो धारिने गंगाना तट प्रत्ये गति करे छे. १५

॥श्लोक॥ गंगातीरेसुखासिनाऋषयोवेदपारगाः केचिध्यानेनसहितामुनयोदिप्त तेजसः॥१६॥ टीका-ते गंगा तटना किनाराउपर वेद वेदांगनोपारपामेला ऋषियो, सुंदीर तेजस्वी केटलायेक हरिनुं ध्यान धरे छे. १६

॥श्लोक॥ तत्रगत्वाचतान्सर्वान्ननामदंडवद्भूवि ॥ मुनयोमांमहासिद्धारक्ष्यांकुर्वंतु संस्थितः ॥१७॥ टीका-तेमना समीप डांगव जइने दंडव्रत करे छे ने केहेछे के, हे तपस्वीयो, हे सिद्धो माहारुं रक्षण करो. १७

॥ श्लोक ॥ डांगवस्यवचःश्रुत्वाअब्रुवन्ऋषयोवचः॥ वयंतंचभजिष्यामोकस्माछ

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रणमाचरेत् ॥१८॥ टीका-ते डांगवनुं वचन सांभळीने ऋषीओ बोले छे के, रे भूप अमेज तमारी आशा राखीए छे जे तमे क्षत्रीछो माटे अमारुं रक्षण करशो. १८

॥श्लोक॥ अस्माकंआशिषोसत्याकल्याणंतुभविष्यति तेषांवचनमाकर्ण्यंआगतो जान्हवीजले ॥१९॥ टीका-परंतु अमे तो तने एटलो आशीर्वाद दैये छे जे ताहारुं कल्याण थशे एवां वचन सांभळीने ते डांगव गंगाना जळमां पेठो. १९

॥श्लोक॥ गंगेगंगेतीगंगेतिमनुजासंस्मरंतिच॥ तेषांभुक्तिचमुक्तींचत्वंददा:शोभने तथा ॥२०॥ टीका-गंगामां उभोरहीने केहेछे के, हे गंगे हे गंगे हे गंगे, एवा शब्द जे नाहावाना समय बोले छे, तेमने भुक्ति मुक्ति आपनार तमेछो. २०

॥ श्लोक ॥ इत्येवमुक्त्वावचनंतुरगींस्नापयन्नृप: स्वयंस्नातोमहाराजनमश्चक्रेच भास्करं ॥२१॥ टीका-एवां वचन बोलीने तुरगीने स्नान करावे छे, अने पोते पण नाह्यछे, एटलुज नहीं पण सूर्यने सहस्त्र नमस्कार करे छे. २१

॥श्लोक॥ काष्टमानियसोराजाचितिंकृत्वाचसांप्रतं ॥ अग्निंससमाधायअकरोच्च प्रदक्षिणं ॥२२॥ टीका-तदनंत्तर ते राजा वनमांथी काष्ट एकठां करीने चीता खडकतो सतो अग्नी शळगावीने प्रदक्षिणा करतो हवो. २२

॥श्लोक॥ ततःप्रभातसमयेसुभद्राकृष्णबांधवा॥ सहस्त्रघेनुंदानार्थंआगताजान्हवी

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तटे ॥२३॥ टीका-ते समयने विषे प्रभात समयमां कृष्ण बांधवा जे सुभद्रा तेतो हजार घेनूनुं दान आपवा माटे झान्हवीना तट उपर आव्यां छे. २३

॥श्लोक॥अभीमन्युसुतोतस्याःनववर्षोमहाबलः॥ शतदासीभिसंयुक्तारथारोहा ददर्शह ॥२४॥ टीका-अने तेनी साथे अभिमन्यु पुत्र नव वर्षनो बाळक बळवान् रथ हाके छे, तथा सोतो दाशीओ छे. २४

॥श्लोक॥किंकरिंप्रतिप्रोवाचसुभद्रासस्सुतान्नृप ॥ पश्यपश्यनरंकंचिदश्वनीसहिता व्रते॥ किंचिदुःखेनसंतप्तोदग्धुमिछतिकिंकरि ॥२५॥ टीका-हे नृप हे जन्मेजय, ते समयने विशे सुभद्रा पोतानी दाशीने केहे छे जे, जो जो आ कोण पुरुष अश्वनीयुक्त, अग्नी समीप वर्त्ते छे, अने ते शा दुःखना कारणथी बळी मरवुं इच्छेछे. २५

॥श्लोक॥ तस्यावचनमाकर्ण्यगताराज्ञोसमीपतः प्रणम्यडांगवंदासीवचनंचेदम ब्रवीत् ॥२६॥ टीका-ते सुभद्राजीनुं वचन सांभळीने कींकरी जे दासी तेतो डांगव राजा समीप जइने प्रणाम करती सती बोलती हवी. २६

॥दास्युवाच॥ दासी शुं बोलती हवी ; ॥श्लोक॥ किमर्थंदहासिदुःखंशंसमेतव कारणं॥ दासिवचनमाकर्ण्यप्राहवाक्यंसडांगवः॥२७॥ टीका-हे राजन् तमे शा कारण माटे दहन थाओ ते मने संभळावो,एवां दासीनां वचन सांभळीने, डांगव बोलेछे. २७

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ डागवउवाच ॥ हवे डांगव शुं बोलतो हवो ; ॥ श्लोक ॥ तुरगींगृह्यतेकृष्णो ममापिचमहाबलात् ॥ तस्मात्केनचवीरेणपृथिव्यांनचरक्षितः ॥ २८ ॥ टीका-अरे बाइ माहारा दुःख सरखुं कोइने दुःख पडयुं नथी, जे माहारी घोडी कृष्ण बळवडे करीने विना अपराधे लेवी धारेछे, अने मने पृथ्वीमां कोइ शरण राखतुं नथी. २८

॥ श्लोक ॥ स्वदेहंत्यक्तुमिछामिअश्विन्यासहाकिंकरि तस्यतद्वचनंश्रुत्वाकिंकरीशिघ्र मागता ॥ २९ ॥ टीका-एज हेतुमाटे अश्विनि सुद्धां माहारो देह अग्नीने अर्पण करुंछुं, एवां वचन सांभळीने किंकरी सुभद्रा पासे आवती हवी. २९

॥ श्लोक ॥ सुभद्रायाःसमिपंतूप्राप्यसर्वंन्यवेदयत् ॥ श्रुत्वाप्राहपुनर्राज्ञीममपार्श्वे समानय ॥ ३० ॥ टीका-सुभद्राानी पासे आवीने सघळी वात संभळावी तो, तो घणी दया उत्पन्न थइ, तेणे करीने दासीने आज्ञा करी के ए राजाने माहारी पासे बोलावी लाव्य. ३०

॥ श्लोक ॥ किंकरीचपुनस्थानंयत्रराजासडांगव : आगछसमिपंतुतवदुःखंन्यवेदय ॥ ३१ ॥ टीका-एम सांभळीने ते दासी फरी राजा पासे जइने केहेवा लागी के तमने सुभद्राजी तेडे छे, माटे तमे त्यां गति करो अने तमारुं कारण संभळावो ए तमने सहाय करशेज. ३१

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ तस्यावचनमाकर्ण्यंहर्षमापधनुर्धर : ॥ आगतोशीघ्रमनयाराज्ञीपार्श्वे समागमत् ॥३२॥ टीका-ते दासीना वचन सांभळीने हर्षयुक्त थयो एवो जे डांगव राजा तेतो तात्काळ सुभद्राजी पासे जतो हवो. ३२

॥श्लोक॥ नमस्कृत्यसुभद्रांचप्रांजलिःप्रणतःस्थित : दृष्ट्वातत्रचराजानंसुभद्रा वाक्यमब्रवीत् ॥३३॥ टीका-सुभद्रा पासे जइ बे हाथ जोडी नमस्कार करे छे, तेटलामां ते राजानुं उतरी गयेलुं मुख जोइने सुभद्राजी बोले छे. ३३

॥सुभद्राउवाच॥ सुभद्राजी बोलता हवा ; ॥श्लोक॥कोसौत्वंराजरूपेणाकिमर्थंदग्धु मिछसि सुभद्रावाक्यमाकर्ण्यराजावचनमब्रवीत्॥३४॥ टीका-रे तमे राजरुप कोणछो, अने केम बळवुं इच्छोछो,एवां वचन सुभद्रानां सांभळीने तात्काळ राजा बोले छे. ३४

॥ डांगवउवाच ॥ हवे डांगव शुं बोलतो हवो ; ॥श्लोक ॥ अहंतुडांगवोराजा काश्यांगंगातटेशुभे ॥ उर्वशीअप्सराह्येयीरूपमास्थायचागता ॥३५॥ टीका-हे मात, शुभ एवुं जे गंगातट ते उपर काशीपुर ते स्थळने विषे राज्य करनारो एवो हुं माहारुं नाम डांगव छे, ऋषिना शापथी घोडीरुप थयेली एवी जे उर्वशी तेतो माहारा भाग्यवडे करीने माहारा शीमाडामांथी मने प्राप्त थइ छे. ३५

॥श्लोक॥ दैवयोगान्मयामातआनीताममवेश्मनि ऋष्णेनयत्समाख्यातंमांदेहीति

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भयान्वित: ॥३६॥ टीका-हे मात तेतो दैवयोगे करीने हुं मारा घरने विशे लाव्यो छुं, ते वात कृष्ण जाणीने माहारी पासे मागे छे. ३६

॥श्लोक॥ आगतोशरणार्थायकेनापिनचरक्षित: अश्विन्यासहमेदेहंत्यक्तुमिच्छामि सांप्रतं॥३७॥ टीका-मने कोइ शरण राखे एवो विचार करीने निकल्यो सतो, कोणेय शरण न राख्यो, ते पीडाये करीने अश्वनी सुद्धां बळि मरवुं इच्छुछुं. ३७

॥सुभद्राउवाच॥ सुभद्रा शुं बोलतां हवां ; ॥श्लोक॥ तस्यवचनमाकर्ण्यसुभद्रा प्राहसत्वरं ॥ मादु:खंकुरुनृपतेराक्षितस्त्वंमयाविभो ॥३८॥ टीका-तेनां वचन सांभळीने सुभद्रा बोले छे, हे नृपति तुं दु:ख मां धरय, में तने शरण राख्यो. ३८

॥श्लोक॥ कृष्णस्यभगीनिचाशुसुभद्रानामनामत:॥ यादिजानातिमेभ्रातायुद्धार्थं नागमिष्यति ॥३९॥ टीका-हुं कृष्णनी बेन सुभद्राछुं, अने कृष्ण जाणशे के, डांगवने माहारी बेने शरण राख्यो छे, एटले ताहारी साथे युद्ध करवा नहीं आवे, ए प्रकारे ताहारुं समाधान करीश. ३९

॥श्लोक॥ कदाचायातिसमरेस्वामिमेरणमारभेत् ॥ नकरोतिपतिर्युद्धंउपायंश्रृणु नृपते ॥४०॥ टीका-एम करतां जो युद्ध करवाने कृष्ण चढशे, तो माहारा स्वामी एमनी साथे युद्ध करतां हठवाना नथी, अने जो माहारा स्वामी कृष्ण साथे युद्धे

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चढवानी ना केहेशे, तो आपण बीजो उपाय करीशुं, ते तुं भूपति सांभळय. ४०

॥ श्लोक ॥ त्वंचतेतुरगीराजन्पुत्रयुक्ताअहंनृप तदाहुतवहंसेवेदितिसत्याचमे प्रतिः ॥४१॥ टीका-जो कदापि माहरा स्वामि युद्ध करवानी ना केहेशे, तोतो हुं तथा तुं अने ताहारी घोडी एटलुंज नहीं पण माहारा अभिमन्यु सुद्धां अग्नीने भोग आपिशुं, एटले तात्काळ बळी मरीशुं ए माहारी सत्य प्रतिज्ञा छे. ४१

॥ श्लोक ॥ तस्यावचनमाकर्ण्यहर्षयुक्तोनराधिपः स्नानंचकारसानारीददौदानं गवांन्नृप ॥४२॥ टीका-एवां वचन ज्ञां सुभद्रानां सांभळयां के, तात्काळ डांगव राजा हर्षयुक्त थइ जतो हवो, अने सुभद्रा तेतो गंगा स्नान करीने ब्राह्मणोने गायोनां दान आपती हवी. ४२

॥श्लोक॥ सहिताडांगवेनापिईंद्रप्रस्थेजगामह ॥ त्वरिताआगताराज्ञीभीमसेनस्यवेश्मनि ॥४३॥ टीका-तेथकी अनंतर ते डांगवने साथे लेइने सुभद्रा ईंद्रप्रस्थमां आवी, अने पोतानो जे जेठ भीमसेन तेना मंदिरमां प्रवेश करे छे. ४३

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेडांगवसुभद्रासमागमोनामषष्टोऽध्यायः ॥ ६ ॥
इतिश्री सटीकायां रैक कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोटगामिनि व्याख्यायां षष्टोऽध्यायः ॥ ६ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ वैशंपायनउवाच ॥ वैशंपायनमुनि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा ; ॥श्लोक॥ उत्तीर्यकांचनरथात्पार्थपत्नीसुतान्विता ॥ भीमसेनंनमस्कृत्यमातातववचोऽब्रवीत् ॥१॥ टीका-अर्जुननी स्त्री जे सुभद्रा तेतो, पोतानो पुत्र जे अभिमन्यु ते सुद्धां सुवर्णमय रथमांथी उतरीने भीमसेनने नमस्कार करेछे, अने नमस्कार करतांसतां सुभद्राजी वाणी बोलेछे. १

॥ सुभद्राउवाच ॥ सुभद्राजी भीमसेन प्रत्ये शुं बोलतां हवां ; ॥श्लोक॥ भीता तश्शृणुमेवाक्यंस्वस्थचित्तेनभूपते ॥ आनीतोयंमहाराजशरणार्थीमयान्नृप ॥२॥ टीका-घुंघट ताणीने सुभद्राजी केहे छे के हे जेठ बाप स्वस्थ चित्ते सांभळो, मेंहेतो आज आ राजाने शरण राख्यो छे. २

॥श्लोक॥ तस्यसंरक्षणंतातभवतांघटतेयदि भ्रातृवत्पालनीयोऽयमादुःखंप्राप्य तेकदा ॥३॥ टीका-हे तात मेंहे जेने शरण राख्यो, तेनुं संरक्षण तमारे करवुं पडे, माटे भ्रातृ पुत्रादिकनी पेठे एने पाळो, जेणेकरीने ए दुःख न पामे. ३

॥ भीमसेनउवाच ॥ एम सांभळीने भीमसेन शुं बोलता हवा ; ॥श्लोक॥ रक्षितोयंमयाभद्रेस्वस्थचित्ताग्रहंव्रज ॥ एवंसंवदतेयावत्पंचालीतत्रचागता ॥४॥ टीका-हे स्त्रि तने दया उत्पन्न थइ तो माहारे एनुं रक्षण करवुं, स्वस्थ चित्ते घरनां काम काज करो, एम वातो करे छे एटलामां पंचाली आवी पोकतां हवां. ४

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ द्रौपद्याःपतितापादेसुभद्रामाधवानुजा प्रसन्नाद्रौपदीप्राहश्रृणुवाक्यं विशांपते ॥५॥ टीका-अने ज्यां द्रुपदीने आवतां दीठां त्यांतो, कृष्ण बांधवा जे सुभद्रा, द्रुपदीने पगे पडे छे, अने ते जोइने द्रुपदी वचन बोलेछे. ५

॥द्रौपदीउवाच॥ हवे द्रौपदी शुं बोलतां हवां; ॥श्लोक॥ धन्यात्वंसापत्न्यातु पूर्णाःसंतुमनोरथाः जेष्टगेहेकिमर्थंत्वंचागताकारणंवद ॥६॥ टीका-हे सुभद्रे तमने धन्य छे, तमारा मनोरथ परिपूर्ण हो, परंतु तमने हुं पुछुछुं के आज जेष्टने घेर कयम आव्यां छो. ६

॥सुभद्राउवाच॥ एम सांभळीने सुभद्राजी शुं बोलतां हवां; ॥श्लोक॥ अयंहि डांगवोराजाकृष्णाद्भीतोशुभानने ॥ गंगातीरेचदाहार्थंचितांप्राप्तश्चदर्शित : ॥७॥ टीका-हे शुभानने द्रौपदी आ डांगव राजा कृष्णथी भय पांमेलो गंगातीरे बळी मरतोतो, ते में नजरे दीठो. ७

॥श्लोक॥ आनीतोमेमाहाराजाशरणार्थीद्रौपदीपति॥ समर्प्पितोभीमसेनंभ्रातृतूल्यंचपाल्यति ॥८॥ टीका-ते मेंहे दया आव्याथी शर्ण राख्यो सतो, भीमसेनने सुंप्यो छे, ते एने भाइ तुल्य पाळशे, एम प्रतिज्ञा करे छे. ८

॥द्रौपदीउवाच॥ एम सांभळीने द्रौपदी शुं बोलतां हवां; ॥श्लोक॥ धन्यात्वंच

For Private and Personal Use Only

डाग. ३० वराराहेमादुःखंकुरुसुव्रते॥ कृतंत्वयाश्रुभंकर्मक्षत्रीधर्मश्चरक्षित : ॥ ९ ॥ टीका-धन्य अ. ७
छे तमने हवे राख्यो तो शोक ना करशो कारण के सारुं कर्युं छे, तमे क्षत्रिनो धर्म साचवी जाण्यो. ९

॥श्लोक॥ प्रसन्नाहंतदाजातातवसंगेसदावह्यं पश्चात्प्रोवाचवायुजोसुभद्रांप्रति भारत ॥१०॥ टीका-पांचाळी कहे के हुं पण ताहारी जोडे प्रसन्न थइ छुं, एटलामां भीमसेन सुभद्रा साथे बोली उठे छे. १०

॥भीमसेनउवाच॥ हवे भीमसेन सुभद्राने शुं केहेता हवा ; ॥श्लोक॥ गच्छगेहे यथातथ्यंसुभद्रेरक्षितोमया ॥ अहंमृतोमृतेराज्ञिमादुःखंकुरुसुव्रते ॥ ११ ॥ टीका-हे सुभद्रे जाजा घरनां काम करच ! एनुं हुं रक्षण करीश, एने में शर्ण राख्यो दुःख मां घरीश हुं जीवीश त्यांसुधी एने दुःख नहीं पडवा देउ. ११

॥ श्लोक ॥ भीमस्यवचनंश्रुत्वासुभद्रास्वग्रहंगताहर्षितो डांगवोराजाभीमेनसह नंदति ॥१२॥ टीका-ए प्रकारे भीमनां वचन सांभळीने सुभद्राजी पोताना घर प्रत्ये गति करे छे,अने ते डांगव राजा हर्षित हर्षित थइने भीमसेन साथे आनंद करेछे. १२

॥श्लोक॥ प्रसन्नोभूत्तदाराजाश्रुत्वावार्त्तायुधिष्ठिर :॥ कृष्णेनयत्कृतंकर्मतद्राजन्कथयामिते॥१३॥ टीका-भीमे डांगवने शर्ण राख्यो ए वात युधिष्ठिर सांभळीने प्रसंन्न ३०

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

थया,तद पश्चात् कृष्णे शुं कृत्य करयुं,ए कथा हे जन्मेजय तुं सांभळय. १३

॥श्लोक॥ चत्वारोसेवकाराजन्कृष्णस्यचअतिप्रीया : ॥ माधवेनचमुक्तास्तेशोधने डांगवस्यच ॥१४॥ टीका-हे जन्मेजय,कृष्णने वाहाला एवा च्यार सेवक हता,तेने च्यारे दिशाये प्रेरया,कारण के तमे डांगवनो शोध करो,एने कोणे शर्ण राख्यो छे. १४

॥श्लोक॥ आगताप्रथमंतस्यनगरेजनमेजय लब्ध्वावार्त्तांपुनःप्राप्ताशेषनागस्य मंदिरे ॥१५॥ टीका-ए सेवको प्रथमतो डांगवना नगरने विशे आव्या, आविने वार्ता जाणी के डांगव राजा शेषने शर्ण गयो छे,तेम जाणी शेषनाग पासे गति करे छे. १५

॥ श्लोक ॥ शेषात्तुतस्यवार्त्तांतेश्रुत्वागछन्नगालये ॥ विंध्यंचैवनमस्कृत्यप्रोचुस्ते सेवकाहरे ॥१६॥ टीका-शेषने सर्व वृत्तांत पुछयुं,ते सांभळीने नगाळय जे विंध्याचळ पर्वत,तेनी पासे आवता हवा,त्यां आवीने नमस्कार करता सता पुछेछे. १६

॥ श्लोक ॥ आगतोडांगवोराजाकृष्णस्परिपुपर्वत ॥ तेषांवचनमापाद्यनगेन कथितंचतत् ॥१७॥ टीका-हे पर्वत हइयां कृष्णनो शत्रु डांगव राजा आव्यो छे, ते सांभळीने पर्वते जबाप दीधो के में एने शरण राख्यो नथी, अने एतो समुद्र पासे गयो छे. १७

॥श्लोक॥ गतास्तेवायुवेगेनसमुद्रांप्रतिभारत ॥ सुभद्रात्तस्यवार्त्ताचश्रुत्तास्व-

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

स्थेनचेतसा ॥१८॥ टीका-एरीते पर्वतनां वचन सांभळीने हे भारत कृष्णना अनूचरो समूद्र प्रत्ये जता हवा, अने जइने पुछे छे तो एणे डांगवने शर्ण नथी राख्यो, एम स्वस्थ चित्ते जांणी लीधुं. १८

॥श्लोक॥ गतास्तेब्रह्मणोपार्श्वेनमस्कृत्यपितामहं ॥ प्रवदंस्तेमहाराजडांगवस्य विचेष्टितं ॥१९॥ टीका-तदनंतर ते अनुचरो ब्रह्मापासे जइने नमस्कार करे छे, हे पितामह, तमारीपासे डांगव आव्यो हतो एनी अमने भाळ बतावो. १९

॥श्लोक॥ ब्रह्मणाकथितंसर्वंश्रुत्वाकैलासमागमत् हरस्पवचनात्सर्वेचागताहस्तिनापुरे ॥२०॥ टीका-ब्रह्माए सघळुं वृत्तांत कह्युं जे माहारी पासे आव्यो हतो परंतु में एने नथी राख्यो. अने कैलास प्रति गयो छे, एम खबर सांभळीने कृष्णना अनुचरो हरपासे जइ पोहोच्या, अने शिवने पुछेछे तो शिवे पण तेने शर्ण नथी राख्यो अने हस्तिनापुर गयो छे, एम सांभळी अनुचरो हस्तिनापुर गति करता हवा. २०

॥श्लोक॥ यत्रवैधार्त्तराष्ट्राश्चसर्वएवमहारथा: नमस्कृत्यचराज्ञावैप्रोचुकृष्णस्य किंकरा: ॥२१॥ टीका-जे ठेकाणे धार्त्राष्ट्र जे कोइ दुर्योधनादिक सो भ्रात महा बळवान बिराज्या छे, त्यां आवि कृष्णना किंकरो नमस्कार करताथका बोले छे. २१

॥किंकराउचु॥ किंकरो शुं बोलता हवा; ॥श्लोक॥ अहोदुर्योधनन्रृपकृष्ण

For Private and Personal Use Only

स्पारिभिर्वत्पुरे दर्शयत्वंमहाराजतदादुर्योधनोऽब्रवीत् ॥२२॥ टीका-अहो इति आश्चर्ये हे दुर्योधन नृपति, कृष्णनो रिपु डांगव तमारा पुरमां आव्यो छे ते अमने देखाडो, ते सांभळी दुर्योधन बोले छे. २२

॥दुर्योधनउवाच॥ दुर्योधन शुं बोलतो हवो; ॥श्लोक॥ आगतोमत्पुरेसोयं अस्माभिर्नचरक्षितः गतोवैडांगवोराजापांडवानांपुरेतथा ॥२३॥ टीका-हे अनुचरो, ए मारा पुरने विशे आव्यो हतो परंतु में एने नथी राख्यो, ए डांगवतो पांडवना पुरने विशे गयो छे. २३

॥श्लोक॥ भीमिनरक्षितोसोयंसुभद्रावाक्यकारणात्॥ एतछ्रुतंवचोऽस्माभिपांडवै रक्षितोसदा ॥२४॥ टीका-एटलुंज नहीं पण भीमसेने सुभद्रानुं वाक्य पाळवाना हेतुथी पांडवोए एनुं रक्षण करयुं एम माहारा काने आव्युं छे. २४

॥श्लोक॥ धार्त्तराष्ट्रस्यवचनंश्रुत्वाकृष्णस्यार्किंकरा : परस्परंवदत्सर्वेकोविचारश्च क्रियतां॥२५॥ टीका-ए रीतनां दुर्योधननां वाक्य कृष्णना किंकर सांभळीने परस्पर विचार करे छे जे आपणे शुं करवुं. २५

॥श्लोक॥ भीमसेनोमहाक्रोधीजानीयान्नोस्यशोधकान् ॥ हनीष्यातिनसंदेहः नात्रकार्याविचारणा ॥२६॥ टीका-अरे मित्रो भिमसेन तो महा क्रोधी छे ने

आपणे डांगवने शोधी काहाडनारा अनुचरो छइये एम जो भीमना जाणवामां थशे तो आपणने मारशे एमां कांइ विचार करवानुं नथी. २६

॥श्लोक॥ इत्येवंनिश्चयंकृत्वागतास्तेद्वारकांप्रति श्रीकृष्णस्यसमाख्यातंडांगवस्यविचेष्टितं ॥२७॥ टीका-ए प्रकारनो मनने विशे विचार निश्चय करीने ते अनुचरो द्वारकां प्रति गति करे छे, अने सघळुं ए डांगव राख्यानुं कारण कृष्णने संभळावे छे. २७

॥श्लोक॥ गतास्तेसेवकाराजंस्वस्यस्वस्यचवेश्मनि श्रीकृष्णेनचयत्कृत्यंतद्राजन्कथयामिते ॥२८॥ टीका-अने कृष्णने संभळावता थका पोतपोताना घरने विषे गति करे छे, तदनंतर कृष्णे शुं करयुं ए हुं तने संभळावुंछुं ते तुं सांभळ. २८

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेसप्तमोऽध्यायः ॥७॥ तट्टीकायां रैक्क कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधरकृत डांगवो पाख्याने सुबोधनी व्याख्यायां सप्तमोऽध्याय ॥७॥

॥वैशंपायनउवाच॥ वैशंपायेन मुनी जैमीनी प्रत्ये बोलताहवा ;॥श्लोक॥ वृष्णीनां पुरतोराजन्सात्यकिंबुद्धिसत्तमं उवाचदेवकीपुत्रोपांडुपुत्रान्हसन्निव ॥ १ ॥ टीका-हे राजन् तदनंतर सात्यकीने आदि लेइने, सघळा जादवो, ते प्रत्ये देवकीना पुत्र जे भगवान् तेतो हसताथका बोले छे. १

For Private and Personal Use Only

॥कृष्णोउवाच॥ कृष्ण ज्यादवो प्रत्ये शुं बोलता हवा; ॥श्लोक॥ सात्यकेश्टणु महाक्यंपांडवैर्ममहेलनं कृतोनैचापराधश्चडांगवोरक्षितोयदि ॥२॥ टीका-हे सात्वकी माहारुं नवाइनुं वाक्य सांभळो, पांडवोए तो माहारी हेळना करी छे, जुवो आपणे घणुं घणुं एमनुं रास्युं छे, परतुं डांगवने एमणे शरण रास्यो. २.

॥श्लोक॥ उपायोकश्चकर्त्तव्यशंसमेपांडवान्प्रति श्रीकृष्णस्पवचःश्रुत्वासात्यकि र्वाक्यमब्रवीत् ॥३॥ टीका-हे यादवो हवे पांडवो साथे आपणे शो उपाय करवो, एवां कृष्णनां वचन सांभळीने सात्यकी बोले छे. ३

॥सात्यकीउवाच॥ सात्यकी शुं बोलता हवा; ॥श्लोक॥ आदौयुद्धंनकर्त्तव्यं पांडवावोसबंधिनः प्रद्युम्नंयोजयेदेकंसिक्षांददामिपांडवान् ॥४॥ टीका-हे प्रभो, आपणे प्रथम तो युद्ध एमनी साथे न करवुं घटे, कारण के आपणा संबंधी केहेवाय, माटे करीने, प्रद्युम्नने मोकलो जे पांडवोने समजावे.

॥श्लोक॥ सात्यकेर्वाक्यमाकर्ण्यसाधुसाध्विातिवादिनः प्रद्युम्नंरुक्मणीजातंप्राह लक्ष्मीपतिर्नृप ॥५॥ टीका-एवुं वचन भगवान् सात्यकीनुं सांभळीने, सत्य कहोछो सत्य कहोछो एम केहेताथका,रुक्ष्मणीना पुत्र जे प्रद्युम्नजी तेमने तेडीने केहेता हवा.५

॥कृष्णउवाच॥ हवे कृष्ण प्रद्युम्नने शुं केहेता हवा; ॥श्लोक॥ गच्छपुत्रमहाबाहो

ईंद्रप्रस्थत्वमेवच सिक्षादेयायथातथ्यंपांडवानांविशेषत: ॥६॥ टीका-हे महा बाहो, हे बुद्धिमान् पुत्र प्रद्युम्नजी तुं ईंद्रप्रस्थ प्रयाण करच, अने जे ते प्रकारवडे करीने विशेषपणाथी पांडवोने समजाव्य. ६

॥श्लोक॥ श्रुत्वावाक्यंकामदेवोप्रास्थितोपांडवात्प्रति रथेनैकेनवेगेनआगतोईंद्रप्रस्थके ॥७॥ टीका-ए प्रकारे पोताना पिताजीनां वचन सांभळीने, कामदेव जे प्रद्युम्नजी तेतो,पोताना पितानी आज्ञा मानीने पांडवने शिखामण देवाने अर्थे ईंद्रप्रस्थ जवाने माटे,वेगवान रथमां बेसेछे,एटलुंज नहीं पण थोडाकाळे,ईंद्रप्रस्थ पोहोचेछे.७

॥श्लोक॥ भीमसेनस्यसदनेआगतोरुक्मणीसुत: अवातिर्यरथात्कामोमंदीरेप्राविवेशह॥८॥ टीका-ईंद्रप्रस्थमां आविने भीमसेनना घरमां रुक्मणीनो पुत्र प्रवेश करेछे, अने पोतानो रथ तेतो हयशाळामां छोडे छे. ८

॥श्लोक॥ दृष्ट्वातंभीमसेनोवैउत्थितोपिमहासनात्॥ आलिंग्यतांभ्रृतृव्येयंनिवेश्यच बिजासने ॥९॥ टीका-एटलाथके अनंतर, ज्यां प्रद्युम्नने आवता दीठा के तात्काळ, भीमसेन पोताना आसनथी उठीने मळताथका,पोताना आसने बेसारता हवा. ९

॥प्रोवाचभीमोवचनंप्रद्युम्नंप्रतिभारत॥ तदनंतर हे भारत, प्रद्युम्नजी साथे भीमसेन बोले छे. ॥भीमउवाच॥ भीमसेन शुं बोलता हवा ; ॥ श्लोक॥ कुशलीदेवकीपुत्रो

For Private and Personal Use Only

कुशलिनोपिटृष्णयः द्वारकायांसदाकामयत्वक्रष्णोसदासुखं ॥१०॥ टीका-हे प्रद्युम्नजी सर्वे यादवो कुशल छे, देवकीना लाडकवाया क्रष्ण कुशल छे, साचु छे ज्यां क्रष्ण वसे छे त्यां कुशलता क्यम न होय, त्यांतो सदाय सुखाकारी समजुछूं. १०

॥श्लोक॥ किमेतत्कारणंतातत्रागतस्त्वंनिवेदय भीमस्यवचनंश्रुत्वाप्रत्युवाचरतिपतिः ॥११॥ टीका-वारु बाप तुं शा कारण माटे आव्योछुं,ते तुं मने संभळाव्य,एम भीमसेननां वचन सांभळीने रतिपति जे कामदेव तेतो भीमसेन साथे बोलतो हवो. ११

॥प्रद्युम्नउवाच॥ प्रद्यम्नजी भीमसेन प्रति बोलता हवा ; ॥श्लोक॥ सर्वेकुशलिनोसंतिद्वारकायांनराधिप ॥ आगतोऽहंमाहाराजडांगवस्यापिकारणात् ॥ १२ ॥ टीका-हे नराधिप हे भीमसेन, द्वारकामां सर्वेकुशल छे,तमने घणा मान्नथी बोलाव्या छे, अने माहारुं आवागमन तो डांगव राजाना कारणथी थयुं छे. १२

॥ श्लोक ॥ श्रीक्रष्णेनचकथितंनघटेत्वायुनंदनः ॥ अस्माकंडांगवोचौरोरक्षितोशरणेकथं ॥१३॥ टीका-श्रीक्रष्णे कह्युं छे के हे वायु नंदन, तमने आटलुंबधु घटे नहीं, अमारो डांगव चोर छे, तेने तमे क्यम राख्यो छे. १३

॥ श्लोक ॥ उच्चाटयत्वंराजानंक्रष्णस्यापिसुखं भवेत्प्रद्युम्नस्यवचोश्रुत्वाभीमोऽभूद्रक्तलोचनः ॥१४॥ टीका-अद्यापि सुधी सघळूय सुख छे, परंतु तमारा कारणथी

कृष्णने दुःख उपन्युं छे, जो तमे मानो तो सुख थाय, एवां वचन भीमसेन प्रद्युम्ननां सांभळीने, महा क्रोधातुर थयाथका, लाल लोचन करि नांखे छे. १४

।श्लोक गच्छ!गच्छ!कृष्णसुतनदेयोडांगवोनृपःकिंकरिष्यामिबालस्त्वंसद्योहन्मिन संक्षयः ॥१५॥ टीका-जा!जा!कृष्णसुत!!आ शुं बोले छे,माहारुं सत्य चुकववाने तुं आव्योछूं, परंतु ए डांगव तो माहारा प्राण साथे छे, अल्या तुं शुं करवानोछे!हवे बोलीश तो धोखो बे मारीश. १५

॥श्लोक॥ नीतोकृष्णसुतोराजन्भीमसेनस्यभाषणात्॥ त्वरितोउत्थितोभीतो धर्मपुत्रस्यवेश्मनि ॥१६॥ टीका-हवे ज्यां एवुं भीमसेनना मुखमांथी सांभ- ळ्युं के तात्काळ, कृष्णसुत जे कोइ प्रद्युम्न तेतो, धर्म जे युधिष्टर तेमना मंदिर प्रति गति करे छे. १६

॥श्लोक॥ युधिष्टिरश्चनकुलोअर्ज्जुनोसहदेवकः पांचालीचैवकुंतीचसर्वेधर्मस्य मंदिरे ॥१७॥ टीका-हवे ते ठेकाणे तो, युधिष्टिर, नकुळ, अर्जुन, सहदेव, पांचाली जे द्रुपदी,तेथकी अनंतर कुंता,सर्व बेशीने वातो कर्यां करे छे,अने सुभद्रा जे प्रद्युम्ननी फोई तेतो आघां पाछां खशी जाय छे. १७

॥श्लोक॥ ज्ञात्वाप्रद्युम्नमायातंसुभद्राससुतानृप॥ भीमसेनस्कसदनेडांगवार्थं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गतान्नृप ॥१८॥ टीका-प्रद्युम्नने आवतो जाणीने सुभद्राजी तेतो पोताना अभिमन्यु पुत्र सुद्धां, भीमसेनना घरने विशे ज्यां डांगवने राख्यो छे, ते ठेकाणे भेगां बेसतां हवां. १८

॥श्लोक॥ प्रद्युम्नंचैवदृष्ट्वाचधर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः अर्ज्जुनश्चैवनकुलोमिळित्वास्थितमासने ॥१९॥ टीका-अने युधिष्ठिर, अर्जुन, सहदेव, नकुळ तेतो प्रद्युम्नने जोइने एकबीजाने आलिंघन करता सता शुभासने बेसारे छे. १९

॥श्लोक॥ अन्योऽन्यंकुशलंप्रष्टाप्रोवाचकृष्णनंदनः॥ युधिष्ठिरंयथातथ्यंभीमसेनस्यभाषणं ॥२०॥ टीका-एकबीजाने अंन्योअन्य कुशलता पुछीने, कृष्ण नंदन जे प्रद्युम्न तेतो युधिष्टिरने केहे छे के भो धर्मराज आजतो मने भीमसेने बहु भयभीत करी नांख्यो छे. २०

॥श्लोक॥ उच्चाटनंडांगवस्यकथितंधर्मनंदनं प्रोवाचबांधवान्राजात्वाष्णाविग्रहकातरः ॥२१॥ टीका-हे धर्म नंदन भीमसेने डांगवने शरण राख्यो, तेणेकरिने कृष्ण सुद्धां यादवोने त्रास पड्यो छे, जे हवे शुं करवुं, पांडवोने आ रीत करवी न घटे, कारण के ए आपणा संबंधी ठरह्या माटे मने मोकल्यो छे, एम सांभळी युधिष्टिर कुंता माता प्रति बोले छे. २१

For Private and Personal Use Only

॥युधिष्ठिरउवाच॥ हवे युधिष्ठिर कुंता प्रत्ये शुं बोलता हवा; ॥श्लोक॥ श्रृणु देवियथान्यायंदेयोवैडांगवोनृप: नकुलंप्रेरयमातर्भीमंतुविनिवारयेत्॥२२॥ टीका-हे देवी हे मात मारुं यथा न्याय वचन तो ए छे के आ डांगव राजाने न राखवो, माटे करीने नकुलने त्यां मोकलो जे भीमने वारिने समजावे. २२

॥श्लोक॥ एतावदुक्तावचनंनकुल:प्रेरितोनृप ॥ आगतोभीमसदनेक्रोधयुक्तंद दर्शतं ॥२३॥ टीका-हे जन्मेजय, ए प्रकारे धर्म राजानां वचन सांभळीने कुंताए नकुलने प्रेर्या सता भिम पासे आवे छे तो माहा क्रोधरुप भिमनां लोचन जोइने अत्यंत भय पामतो हवो. २३

॥श्लोक॥ मनासिभयमापन्नोनकुलोह्यब्रवीद्वच:॥ नदेयोडांगवोभ्रातर्क्षत्रिधर्मो विनश्यति ॥२४॥ टीका-नकुळ तो एवो भय पाम्यो के आ समय भिमसेन मारो घाट घडी नांखशे एम समजिने एनुं केहेवुं हाये हा करे छे अने केहे छे के हे भ्रात डांगव राजाने कृष्णने शरण करीए तो आपणो क्षत्रिनो धर्म नाश थइ जाय, माटे करीने तेने ना आपवो. २४

॥श्लोक॥ एतावदुक्तानकुळोभीमपार्श्वेनिवेशित: प्रद्युम्नोवचनंप्राहधर्मपुत्रं युधिष्ठिरं ॥२५॥ टीका-एवां वचन नकुळ कहिने भीमसेननी पासे बेसी रेहेतो हवो,

For Private and Personal Use Only

अने तेने आवतां वार लागी तेथी प्रद्युम्नजि अकळाइने धर्म प्रति बोले छे. २५

॥ प्रद्युम्नउवाच ॥ प्रद्युम्न शुं बोलतो हवो ; ॥ श्लोक ॥ नायातोनकुळोतात सहदेवंतुप्रेरय युधिष्ठिरस्यवचनात्सहदेवस्ततोगत: ॥ २६ ॥ टीका-हे तात हे धर्मराज नकुळ तो न आव्या माटे सहदेवने प्रेरो एम केहेतामां सहदेवजी भीम पासे गति करे छे. २६

॥श्लोक॥ दैवज्ञेनहृदिज्ञातंभीमोनमुंचतिनृपं ॥ एतन्निश्चयमाकृत्यंगत्वाभीमंवचो ब्रवीत् ॥२७॥ टीका-सहदेव दैवज्ञ छे तेणेकरीने पोताना हृदयमां चिंतन करे छे के कोइ काळे भीम शर्ण राखेलाने मुके एम नथी एवो निश्चय करताथका भीम पासे जइने बोले छे. २७

॥सहदेवउवाच॥ सहदेव भीम पासे शुं बोलता हवा ; ॥श्लोक॥ सर्वक्षत्रिपणं भ्रातरक्षितंवायुनंदन ॥ तवसाकंयदून्संख्येयुद्धंकुर्वेनराधीप: ॥२८॥ टीका-हे भ्रात तमे बहुज क्षत्रि धर्मनुं रक्षण करयुं छे, कारण के अनाथने शरण राख्यो, परंतु मने एटलुं जावि सुजे छे के तमारी साथे यादवो अत्यंत युद्ध करशे. २८

॥श्लोक॥ एतावदुक्तामाद्रीजोस्थितोभीमस्यमंदिरे ॥ प्रद्युम्न:प्राहनायातोकुंतिं प्रेरयवायुजं ॥२९॥ टीका-एवां वचन कहीने माद्रीना सुत जे सहदेवजी तेतो

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भीमना मंदिरमां बेशी रहे छे, विचारयुं के आपणे जो पाछा जइशुं तो सारुं नरसुं बोलवुं पडशे, एटलामां वार लाग्याथी प्रद्युम्न युधिष्टिरने केहे छे, रे तात सहदेव ना आव्या, वखत छे भीम साथे लढाइ थइ हशे माटे कुंताने मोकलो जेणे करीने भीम झट मानी जाय. २९

॥युधिष्ठिरउवाच॥ युधिष्टर कुंता प्रति बोलता हवा; ॥श्लोक॥ गच्छमातर्यथातथ्यंभीमंतुविनीवारय ॥ वृष्णीनांपांडवानांचवैरंचैवभविष्यति ॥३०॥ टीका-हे मात तमे जइने जे ते प्रकारे भीमने वारो, जो ए कह्युं नहीं माने तो पांडवो अने यादवोने अपार वैर बंधाशे. ३०

॥श्लोक॥ प्रस्थितापुत्रवचनात्कुंतिभीमस्यमंदिरे पृष्टतोश्चैवपांचालिगतामातरमब्रवीत् ॥३१ टीका-सदपुत्रनां वाक्य कुंता माता सांभळीने, भीमना मंदिर प्रत्ये गति करे छे, एटलुंज नहीं पण तेमनी पाछल पाछल द्रौपदी पण प्रवर्त्ते छे. ३१

॥द्रौपदीउवाच॥ द्रुपदी कुंता माता प्रत्ये बोलतां हवां; ॥श्लोक॥ शृणुतांवचनंमातसुभद्रापुत्रसंयुता डांगवार्थंशरीरंचत्यजतिससुतान्नृपः ॥३२॥ टीका-हे मात तमे जो आग्रह करिने वारशो तो सुभद्रा एना पुत्रने लेइने बळी मरशे एवुं पण करयुं छे, माटे डांगवनुं रक्षण कर्‍या विना चाले एम नथी. ३२

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ मावारयभीमसेनंमाहापापंभवेत्तव ॥ श्रुत्वावाक्यंतदाकुंतीभीमंप्राह्ना वदेत्वचः ॥३३॥ टीका-माटे करीने हे मात तमे वारशो तो ए पातिक तमने वळगशे, एवां वचन द्रुपदीनां सांभळीने कुंताजी भीम प्रति बोले छे. ३३

॥कुंत्युवाच॥ कुंताजी भीम प्रति शुं बोलतां हवां ; ॥श्लोक॥ शृणुपुत्रमहाबाहो धन्चकर्मकृतंशुभं अनित्यंशरीरंपुत्रतत्रकापरिवेदना ॥३४॥ टीका-हे बाप माहारा बुद्धिवान् पुत्र, यादवो साथे आपणे घणुं हेत छे, परतुं जो सुभद्राये डांगव साथे वळी मरवानुं पण करयूं छे, एज हेतुथी तुं शुभ कृत्य करे छे, तेनुं रक्षण न थाय तो आ शरीर तो अनित्य छे, तेहेनी वेदना न राखतां क्षत्रीनुं पण राख्य. ३४

॥श्लोक॥ कुरुवृष्णिसमंयुद्धंशोभनंचन्नविष्यति ॥एतावदुक्त्वावचनंस्थिताकुंतीच द्रौपदी ३५॥ टीका-हे दीकरा यादवो साथे युद्ध करच्य, ताहारो जय थशे, एवां वचन केहेताथकां एयपण बेशी रहे छे. ३५

॥श्लोक॥ प्रद्युम्नोतंचप्रोवाचधर्मपुत्रयुधिष्ठिरं नायातासर्वएतेचसमुद्रेनिम्नगा यथा ॥३६॥ टीका-प्रद्युम्न युधिष्टिरने केहे छे के हे धर्मराज, आतो सहु त्यांने त्यां रह्यां, जे रीते नदीओ समुद्रने पामीने फरी ठेकाणे ना आवे, एवो न्याय वर्त्तैछे

॥श्लोक॥ अर्जुनोप्रेरणीयोवैभीमंतुवीनिवारयेत् ॥ श्रुत्वाप्रद्युम्नवचनंअर्जुनोवाक्य

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मब्रवीत् ॥३७॥ टीका-ए हेतु माटे हे युधिष्टीर बाप अर्जूनने मोकलो, जे भीमसेनने समजावे, एवां प्रद्युम्ननां वचन सांभळीने अर्जून बोलेछे.

श्लोक॥सक्रोधीभीमसेनोवैअहंचैवतुताद्रशः॥डांगवंतुहनिष्यामिनात्रकार्याविचारणात् ॥३८॥ टीका-अरे भाइ तुं मने मोकलछ, परंतु ए भिमसेन अत्यंत क्रोधी अने आडा बोलोछे, माटे महाराथी ए सहन थशे नही, हुं पण एना सरखो तिक्षण थइने डांगवनो घाट घडीश, ए वाते कांइ विचार न करशो.

॥श्लोक॥ एतावदुक्तासंनद्धोअर्जूनोगतवान्नृपंतदाचद्रौपदीनारीसन्मुखंचैवमागता ॥३९॥ टीका-एवां वचन कहेतां सतां अर्जून पण भीमना सदन प्रति गति करेछे, ते समयमां द्रौपदी नारी वेगळे समिप आवीने बोलेछे.

प्रोवाचअर्जूनंवाक्यंपांचालीप्रेमवल्लभा॥टीका-प्रेमवल्लभा एवी जे कोइ पांचाळी तेतो अर्जून प्रति नम्र वाक्य बोले छे. द्रौपदीउवाच ॥ द्रौपदी अर्जून प्रति शुं बोलती हवी. ॥श्लोक ॥ कुर्वन्‌किमुद्यतोभूत्वाडांगवंमाविमोचय ॥ पत्नी चभवतां राजन्पुत्रयुक्तानराधिप॥४०॥ टीका-रे स्वामीनाथ शो उद्योग करवा आव्या, डांगवने ना मुकावशो, अने जो मुकावशो तो सुभद्राए अने अभिमन्युए पण लीधेलुंछे.॥४०॥

॥श्लोक॥ डांगवार्थंत्यजेत्प्राणान्पुत्रोतेमृत्युमाप्ससि॥श्रुत्वासद्रौपदीवाक्यंअर्जूनो

For Private and Personal Use Only

न्नितवान्हृदि ॥४१॥ टीका-डांगवने जो भीमसेन शरण नही राखे तो, डांगवने अर्थे अन्निमन्यु पोतानी मा सुद्धां प्राण त्याग करशे, एवां वचन द्रौपदीनां सांभळीने ते अर्जूनतो हृदयमां भयभीत थइ जायछे.

॥ श्लोक ॥ आगतोन्नीमसदनेनमस्कृत्यस्वबांधवंप्रोवाचप्रेम्णावचनंभीमसेनंनराधिपं॥४२॥ टिका-भयभीत थया थका न्नीमना सदने आवीने नमस्कार करीतो हवा, अने तदनंतर भिमसेनप्राति प्रेम पूर्वक वाणी बोलेछे.

अर्जूनउवाच अर्जून भीम प्रति शुं बोलता हवा. ॥श्लोक॥नदेयोडांगवोन्निःकिंकिंकरिष्यंतिवृश्नयःईंद्राद्यागौरीनाथोवैसंगरेयादिजायते॥४३॥ टिका॥ हे भ्रात आपणे तो डांगवने ना आपवो, क्यम वारु ए यादवो शुं करवानाछे? विना अपराधे एनी अश्वनी लेवी धारेछे. ठीकछे एमनी सहाय करवाने इंद्र महादेव संग्राम करशे तो शुं थवानुंछे.

श्लोक एतावदुक्त्वावचनंअर्जूनोनकुलःसमः।कौंताचद्रौपदीराजन्स्तदाप्रद्युम्नमब्रुवन्॥४४॥ एवां वचनथी भीमना मंदीरने विषे अर्जून नकुल सहदेव कुंता द्रौपदी संपेछे, एटलामां भिम उठीने युधिष्ठिरना मंदिर प्रति आवतो थको प्रद्युम्नने वचन संन्नळावेछे.

।श्लोक ॥ गछगछद्वारवत्यांभवतांयादिरोचतेनदेयोडांगवोराजाशरणंयादिरक्षितः। ४५॥ टीका-जाजा द्वारकांमां नाशि जा, ताहारी रुचिमां आवे तेम करय, ए डांगवने तो में शर्ण राख्योछे, तने सुंपवानो नथी. ४५

॥ श्लोक ॥ जयोवाअजयोवापिनजानेकिंभविष्यतिश्रुत्वावाक्यंपांडवानांप्रद्युम्नोह दिदुःखितः॥४६॥ टिका॥ जय थशे वा अजय थशे, ज्यम थवानुं होय त्यम थाओ, एवां पांडवोना वचन प्रद्युम्न सांभळीने मनमां खेद पामि जायछे.

॥श्लोक॥क्रोशेनरथमारुह्यप्रद्युम्नोद्वारकांप्रति॥आगतोवायुवेगेनप्रद्युम्नोसुतसारथिः ॥४७॥ टीका॥तदनंतर ते प्रद्युम्न तो, पोतानो रथ जोडावीने नूख्यो तरउयो, द्वारकांना मारग प्रति गति करेछे, एटलुंज नही पण थोडा दिवसे द्वारकां पोंचि जायछे.

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्यानेप्रद्युम्नप्रतिगमनोनामाष्टमोऽध्याय :८ इतिश्री त्त टीकायां रैंक कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायांअष्टमोऽध्याय ः॥८॥

वैशंपायनउवाच॥ वैशं पायनमुनि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा. श्लोक॥जन्मेजयमहाराजप्रद्युम्नोग्रहमागतःसभायांसंस्थितासर्वेवृष्णयोयेबलादयः॥१॥ टिका॥ हे जन्मेजयमहाराजप्रद्युम्न फीकुं म्हों लइने पोताने घेर आव्या, अने ज्ञां बळदेवने

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आदि लइने जादवोनी सभा भरइछे, त्यां गति करता हवा.

॥श्लोक॥ गत्वाक्रोधेनवचनंप्राहरुक्मणीनंदनः पितरंस्वंविनिंद्यायपांडवामर्षविह्वलः ॥२॥ टिका॥सभाना मध्ये जइने अत्यंत क्रोध युक्त पोताना पितरनी निंदा करवा लाग्या, जुवो तमे पांडवोने घणा चढाव्या तेम आ मर्ष युक्त थइ गयाछे.

प्रद्युम्नउवाच॥ हवे प्रद्युम्न पोताना पिता प्रत्ये शुं बोलता हवा. ॥श्लोक॥ भवतामानितातातकोनजानातिपांडवान् ॥ कर्मंचकिदृशंयेशांकौरवामानितासदा ॥३ ॥ टिका॥ ओहो आज सुधी पांडवने कोण ओळखतुं, तमेज मानीता कर्याछे, एमनां कृत्य केवांछे ते हवे जणाशे बिचारा कौरवने सदाय अमानीता राखोछो.

श्लोक॥ कपिनामानितोध्वंक्षोगिरिरोहंप्रकुर्वतिअस्माभिर्मानितायावत्तावत्स्पर्द्धांक्रतान्नृपैः ॥४॥ टिका-कोइपुरुष वानराओने मान आपे तारे वानराओ पर्वत उपर कुदीने प्रसन्न रहे, एज रीते आपणे मानीता कर्या तो आज सामा थवुं इच्छेछे.

॥श्लोक॥ अपांडवींमहींकुर्मोवयंतातयथाकुले॥महांतिअपमानंतु॥नाशंयातियदूद्वह ॥५॥ टिका॥हे तात हे पिता मने एटलुं खोटु लाग्युं छे के, जो तमे अपांडवी प्रथ्वी करो, तथापि मने खेद नहीं आवे, कारण के मने अपमान घणुं कर्युंछे, ए सघळुं जादवोने लांछनछे. ५॥

॥श्लोक॥ पुत्रस्यवाक्यमाकर्ण्यनेवाचगरुडद्वजः॥क्रोधेनप्यपमानस्तुप्रोवाचरोहिणीसुतः ॥६॥ टिका॥ पुत्रनां ए प्रकारे वाक्य सांभळीने गरुडद्वजगम खै गया, अने रोहिणीना सुत जे बळभद्रजी तेतो प्रद्युम्ननुं अपमान जाणीने महाक्रोधातुर होता हवा. ॥६॥

बळभद्रउवाच ॥ बळभद्रजी यादवो प्रति बोलता हवा. ॥श्लोक॥ पांडवाश्चमहाबाहोसदासंग्रामभीरवः॥कौरवैर्पीडितास्तावदिंप्रस्थंसमाश्रिता ॥ ७ ॥ टीका-ओहो पांडवनो छक वधी गयो, अने सदाय शुरापणु बतावेछे, खरुछे ज्यारे एम सत्ता दर्सावेछे तो, जे समय कौरवोए पिडया ते समयना ईंद्र प्रस्थमां क्यम नाशी पेठाछे.

॥श्लोक॥ हतोभीमोमयायुद्धेयेनडांगवरक्षितः॥कृतवर्माऽवदत्तावन्नकुलोमेहतोयुधि ॥८॥ टीका-हवे तो बळभद्रजी कहेछे महारेज भीम साथे युद्ध करवुं, कारण के डांगवने राख्यो, एम कहेतांज कृतवर्मा बोली उठया जे नकुळ साथे हूंज युद्ध करवानो छूं ए रीते साम सामी प्रतिज्ञाओ करी लेछे.

॥श्लोक॥ सात्याकिनासहदेवोऽक्रूरेणयुधिष्टिरः ॥ नोवाचदेवकिपुत्रोपांडवानांप्रीयोहरिः ॥९॥ टीका-सात्यकी कहेछे हूं सहदेव साथे लढीश, अक्रूर कहे छे के हुं युधिष्ठिर साथे लढीश, एम मांहीयो मांही बोलेछे पण देवकीना पुत्र जे श्रीकृष्ण तेतो

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कांइ बोलता नथी, जाणे छे के आ भाविशुं थइ गयुं, म्हें तो आज सुधी पांडवोने प्रिय गण्याछे.॥९॥

।श्लोक॥ संन्नद्धाःवृष्णयोराजन्नृपैःकांचनसुप्रभैः अश्वैपारिव्रत्तिश्चैवकरीभिर्जनमेजय॥ ॥१०॥ वैशंपायन कहे छे के हे राजन ए प्रकारे अन्योन्य एक बिजाना सामु जोइने सुवर्णमयछे प्रभाकांति ते जेनी एवा रथ अश्व ने हाथीओ तैयार करावता हवा.॥१०॥

॥श्लोक॥ सर्वएतेमहाराजनिस्त्रतान गराद्बहिः ज्ञातंतुपांडवैस्तावद्यादवानांरणोद्यमं ॥११॥ टीका-हे महाराज ए प्रकारे सर्व यादवो पांडवो साथे संग्रामकरवाने अर्थेनगरथी बहारज्ञ निसर्या, ए वात पांडवोए जाणी तेथी सर्व मांहो मांह्य विचार करवा लाग्या. ॥११॥

॥श्लोक॥ विचारंकृतवंतस्तेरात्रौतेपंचपांडवाः॥ रणेकोबांधवोपुत्रःपिताचमातुलो यथा ॥१२॥ टीका-रात्रिने विशे पांचे पांढवो विचार करेछे रे बांधवो ज्यम थवानुं हतुं त्यम थयुछे, हवे तो रणने विषे, बन्धु वर्ग पुत्र, मातुलेय ए रीतना जे संबंध ते कदापि न गणवा, एक न्यायपक्ष वर्त्यां जवो, ए रीते क्षत्रिओना धर्मछे.

॥ श्लोक ॥ मातुलेयश्चकृष्णश्चसंबंधंनचपश्यतिसर्वास्त्रयुद्धकुशलावयंसर्वेगुरोस्तपात् ॥१३॥ टिका-अर्जुन अभिमन्युने कहेछे रे पुत्र, कृष्ण तह्मारा मामा थायछे, परं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तु ए संबंधनी प्रीति संग्राम समय न राखवी, आपण सउ गुरुनी सेवा वडे करीने यु द्ध कुशळ छइए, पछी ज्यम थवा काळ होय त्यम थयां जायछे. एनो शोक क्षत्रिने कदापि न करवो. १३

॥ श्लोक ॥ सुदर्शनस्यविद्यावैनाधितागुरुणातदा ॥ देववादानववाथचक्रंछेदतिन मृषा ॥१४॥ टीका-भीम कहे छे रे भाइयो, सर्व विद्यामां आपणकुशळ थया परंतु सुदर्शन चक्रने जिंतिए एवी विद्या कोणे अध्ययन करी नथी, अने ए चक्रतो केवुंछे के देव दानव राक्षस सर्वनो नाश करे एवुंछे, १४

॥ श्लोक ॥ सुदर्शनस्यसीक्षार्थकोउपायश्चक्रियतांप्रोवाचधर्मराजोवैसहदेवंतथा नृप ॥१५॥ हवे आपणे सुदर्शन चक्रने जितवानो शो उपाय करवो, एम भीम वाणीबोलेछे. एटलामां धर्म राजा सहदेव सामुं जुवेछे,

युधिष्ठिरउवाच ॥ हवे युधिष्टिर सहदेव प्रति शुं बोलता हवा, ॥श्लोक॥ दैवज्ञत्वं यथाभ्रातर्वदनोविजयोभवेत् ॥ प्रायशोचक्रजैत्रंचअस्त्रंकिंप्राहमाद्रिजः॥१६॥ टीका-हे सहदेव भ्रात, तमे तो दैवज्ञछो, कोण उपायथी आपणो विजय थाय, ए वात मने समजावो, हे माद्रिना पूत्र आपणने एहवुं अस्त्र क्यांथी मळे के, चक्रने जिति शकीये. ॥१६॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सहदेवउवाच॥हवे सहदेव शुं बोलता हवा.।श्लोक॥ हरोवैसेवनीयश्चयेनशांतिर्भवेन्नृप ॥ सहदेववचःश्रुत्वाभीमोकैलासमागमत् ॥ १७॥ टीका. हे नृप, हे युधिष्टिर, चक्रने जितवानो तो एक उपायछे, जे भिमसेन महादेवनुं आराधन करे, ते थकी कांइ वस्तु प्राप्त थशे. एवां वचन सांभळीने तात्काळ भीम कैलास प्रति जतो हवो.

॥ श्लोक ॥ तत्रगत्वाजगन्नाथंदेवदेवमहेश्वरं तुष्ठावभीमोभक्त्यावैगौरीशंकरमेव च ॥ १८ ॥ टिका॥ त्यां जइने सुंदिर नृत्यवडे करीने शंकरनुं मन रंजन करी दिधु, ते ज समय महादेवजी भक्तिभाव वडे प्रसन्न होता हवा.

श्लोक ॥ प्रसन्नोऽभूत्तदादेवःप्रोवाचवायुनंदनंवरंब्रूहिवरंब्राहियेनशांतिर्भवेत्तव ॥ १९ ॥ टीका. प्रसन्न थइने भीम प्रति वाणी बोलेछे, रे नृप तुं मारी पासे वर माग्य वर माग्य हूं तारा भाव वडे करीने संपूर्ण प्रसन्न थयोछुं. १९

भिमउवाच॥भिमसेन महादेवजी प्रति शुं बोलता हवा. श्लोक ॥ सुदर्शनजैत्रमस्त्रंचदेहिमेपार्वतिपते॥दत्तागदाचमहतीचक्रंवारयतिनृप ॥ २० ॥ टिका . हे पार्वतिपते, जो तमे मने प्रसन्न थया हो, तो तो सुदर्शनने जितु, ए रीतनुं कांइ शस्त्र आपो एवुं कहेतांज शंकरेगदा आपी. जेणे करीने चक्र वधी शके नही.

श्लोक॥आगतोऽभीमसेनोवैवरंलब्ध्वामहेश्वरात् ॥ प्रसन्नापांडवाराजन्स्वान्स्वां

For Private and Personal Use Only

सर्वंसमादिशन् ॥ २१ ॥ टिका-महेश्वर थकी वर पाम्यो एवो, अने महोटी मळीछे ग दा ते जेने, एवो जे कोइ भीमसेन तेतो पोताना पूरमध्ये आवतो हवो, तेने जोइने पां डवो प्रसन थया थका पोत पोतानां आयुद्ध संभाळी राखेछे.२१

श्लोक॥ वैराटंउत्तरंचैवद्रुपदंससुतंनृपंअन्यांश्चैवतुभूपालान्कौरवान्पत्रमालिखन् २२ ॥ टिका-तदनंतर पोतपोताना संबंधीओने पत्र लखेछे, प्रथमतो वैराटमां उतरा कुंवर हस्तिनापुरमां दुर्योधनादि पांचाळ देशमां द्रुपद एम इष्ट मित्रोए सहवर्त्तमान सर्वने लखी जणावेछे; एटलुंज नही पण क्रश्ननी साथे लढवा सर्वने तेडावेछे.

श्लोक॥ कृष्णेनलिखितंपत्रंकौरवान्जन्मेजय ॥ उभौगतौएकालंसेवकौकृष्णाध मयोः ॥ २३ ॥ टिका ॥ वैशंपायन मुनि जन्मेजयने कहेछे के हे जन्मेजय, ए रीते कृष्ण पण पत्र लखीने कौरवादिकने तेडावेछे, ए बंन्नेना सेवक एक कलाविच्छिन ह स्तिनापुरमां पहोंचेछे, अने एकज समयमांपत्रधातराष्टरने आपेछे. २३

॥श्लोक॥ तदाप्रोवाचसदसिधार्त्तराष्ट्रौस्वबांधवान् ॥ हर्षेणमहतायुक्तोक्रश्नपांड वविग्रहात् ॥२४॥ टिका-अत्यंत क्रष्ण पांडवनुं युद्ध जाणिने हर्ष पाम्यो, एवो जे दु- र्योधन तेतो पोताना बांधवोने पत्र वांची संभळावेछे.२४

दुर्योधनउ० ॥ हवे दुर्योधन सभा मध्ये शुं बोलतो हवो. ॥श्लोक॥ करिष्यामो ४१

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वयंकांवैगातिंगांगेयभानुजपत्रंकृष्णस्यधर्मस्यएककालंसमिपतुः ॥२५॥ टिका-हे गांगेय हे भीष्मपिता बाप हे भानुज हे भाइ करण हवे आपणे शुं करवुं घटे छे. क्रश्ननुं अने धर्मराजानुं पत्र एक कलाविच्छिन एकज समयमां आव्युं छे.

॥ श्लोक ॥ ब्रूहिवाक्यंयथातथ्यंयेननोसुखमास्तिच ॥ सुयोधनवचः श्रुत्वाभीष्मो वाक्यंतदाब्रवीत् ॥ २६ ॥ टीका-जेणे करीने आपणो कोइथी विरोध न थाय, ए रीते यथा न्याय ज्यम घटे त्यम शुं करीशुं, एवां वाक्य दुर्योधननां सांभळीने भिष्मपिता बोलेछे. ॥ २६ ॥

भीष्मउवाच ॥ भीष्मपिताशुं बोलता हवा, ॥ श्लोक ॥ संबंधोयादवैःसाकंपांडवानोस्वगोत्रिणःनैकस्यपक्षोकर्त्तव्यःरणेकस्यापिकौरवः ॥२७॥ टीका-अरे दिकरा आपणे यादव साथेय संबंधछे, एटलुज नही पण पांडवोये स्वगोत्रीछे, माटे कोइनो पक्ष आपणे करवो नही एम घटे छे,

॥श्लोक॥ अस्मान्निर्पेष्यानियंचयुद्धंचसमरांगणेन्नाविष्यातिन्नाविष्यंचद्वौसमौकृष्णपांडवौ ॥ २८ ॥ टीका-आपणे तो संग्रामना समीप रहीने बेनुं युद्ध जोवुं ज्यम थनार होय त्यम थाय,कृश्न ने पांडव सरखा गणीये छीये.

॥ श्लोक ॥ इत्येवंनिश्चयंकृत्वादूतौद्वौसिक्षितौनृपगतौदूतौयथातथ्यंवार्त्तातांह्य

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चतुःक्षणात् ॥२९॥ टिका-ए प्रकारनो कौरवोये मन साथे निश्चय करीने, बंन्येना दुतने शिखामण दिधी. अने ते दुतोये बंन्नेने त्यां एज रीते संभळाव्युं.

॥श्लोक॥पांडवैःसैन्यरचनाकृताखांडवप्रस्थके॥वादित्राणांमहान्नादोहयहेयषश्च भारत॥ ३० ॥ टिका-ए थकी अनंतर पांडवोये पोतानुं सेन्य वधारीने, अत्यंत रचना करि दिधि, अने खांडव प्रस्थ वनने विषे, वादीत्रनानादे सहित हस्तीहयपेदल शणगारीने महाहर्षे आव्या. ३०

॥श्लोक॥ तदारथैर्वाजिभिश्चकारिभिर्जनमेजय ॥ त्वरितंनिस्त्रतंसैन्यंईंद्रपस्थाद्दिशेषतः॥ ३१ ॥ टिका-अने वळी हे जन्मेजय, हाथी घोडा रथ, सूंदिर प्रकारे ज्यम घटे त्यम उतावळा ईंद्रप्रस्थथी खांडववन प्रति वह्यां करेछे. ३१

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्याने नवमोऽध्याय:९ इतिश्रीतट्टीकायां रैक कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोटगामिनीव्याख्यायां नवमोऽध्याय : ९

॥ वैशंपायनउवाच॥ वैशंपायन मुनि जन्मेजयने कहेता हवा. ॥ श्लोक॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिकृश्नेनयत्कृतंनृपगत्वाच खांडवप्रस्थंवाक्यमतेदुवाचह ॥ १ ॥ ॥ टिका।हे राजन तुं अेक चित्त वडे करीने सांभळय हुं तने संभळावुंबुं कृश्ननुं सैन्यपण खांडवप्रस्थ वनमां आव्युं, त्यां आगळ कृश्न परमात्माये शुं कर्युं, अने केवी

For Private and Personal Use Only

वाणी बोलता हवा.

॥श्रीकृष्णवाच ॥ श्रीकृष्ण पोताना भ्रातृ वर्गने शुं कहेता हवा; ॥ श्लोक ॥ शृणु तांभ्रातरःसर्वेकोनजानातिपांडवान् भीमसेनंचकोजेतिवायुपुत्रंमहाबलं २ टिका-हे भइओ तमे सांभळो, कोइ हजी पांडवोना पराक्रम तमे नथी जाणता,तेमां वळी वायुपुत्र भीमसेन तो महा बळवानछे, कोइ एने जीति शके एवुं नथी, एम मर्म वाक्य बोलेछे. २

॥श्लोक ॥ बकोहतोमहादैत्योहेडंबोराक्षसोहतःमत्तनागसहस्त्रस्ययस्वदेहेमहाबलं॥ ३ ॥ टीका॥ रे जुवो पूर्वे एमणे बक अने हेडंब राक्षस मार्योछे, अने ज्यारे दुर्योधने विष खवरावीने जळमां नाखि दिधा, त्यारे पाताळमां जैने सहस्त्रफणाना नागने जीत्या एवो देह बळवानछे.

॥श्लोक॥ कीचकाघातितायेनएकैकस्तुपराक्रमैःक्षुधावैयदिजायेतधूल्याहारंप्रकूर्वति ॥ ४ टीका. बिच्यारा किचक सो भाइनो घाण वाळी नाख्यो. एवा पराक्रमी, अने वळी क्षुधा लागे तो धूळ पण फाकी जाय, एमना पराक्रममां शी मणाछे.

॥श्लोक॥ सोवैभीमोमहाकायो कस्माद्युद्धोजयोभवेत् ॥ अर्जुनस्यापिसमरेकेतिष्टंतिनृपात्मजाः॥५॥ टीका- हे यादवो, हे भ्रातृ वर्गो, एवो भीमतो महोटी कायावा

ळोछे,एटलुंज नही पण अर्जूनना सामो संग्राममां कोइ राजानो पुत्र उभो रही शके
एम नथी संभवतु.

॥श्लोक॥ हरश्चतोषितोयेनताळुबिंबाहतापुनःकोवेत्तिशक्रपुत्रस्यसंगरंभ्रातरोम म ॥ ६ ॥ ॥टीका. जेणे महादेवजीने तुष्मान कर्याछे, एटलुंज नही पण ताळूबिंबादि दैत्योने मार्याछे, हे महारा भातृवर्गो ए शक्र पुत्रनुं पराक्रम तमे कोंण जाणोछो.

॥श्लोक॥ सहदेवसमोराजन्नकश्चित्समरांगणेनकुलोपिमहावीरोमहाबलपराक्र मी ॥ ७ ॥ टिका. अने वळी सहदेव समो, अने नकुळ समो, संग्रामनेविषे पराक्रमी कोइ जाण्यो नथी, एतो बे बळवान योद्धाछे. ७

॥ श्लोक ॥ धर्मपुत्रोमहाराजोपांडवेयोमहारथःपांडवानांपुरोद्धामवयंसर्वेऽल्पप्रा क्रमाः ॥ ८ ॥ टीका. अने वळी धर्मपुत्र जे युधिष्ठिर तेतो, महा शुरा अने महारथी छे, अेम पांडवोनुं बळ वधी पडयुंछे, अने आपणतो सर्वे अल्पपराक्रमी दर्सैयेछे, ए म्होटुं आश्चर्यकारक भासेछे. ८

॥श्लोक॥ पांडवाश्चमहावीराद्रोणाचार्येणशिक्षिताःवेपथुश्चशरीरेमेजायतेयदुपुंग व ॥ ९ ॥ टीका- हे यदुना पुत्रो, पांडवोनुं विरपणु दोणाचार्ये विद्या नणावीने वधा री दिधुछे, तेणे करीने म्हारा शरीरे वेपथु जे कंपारो तेतो अत्यंत थयां करेछे. का

For Private and Personal Use Only

रण के शी रीते जीतिशुं.९

॥श्लोक॥ कृश्नस्यवाक्यमाकर्ण्यबलभद्रोऽत्यमर्षित उवाचवचनंनृपयोगर्वेणजनमेजय ॥१०॥ टीका॥ हे जन्मेजयराजा, ए प्रकारे बळदेवजी कृष्णनां वाक्य सांभळीने महा गर्वे भरायला थका यादवो प्रति वाणि बोलता हवा.

बलभद्रउवाच हवे बळभद्र शुं बोलता हवा, ॥श्लोक॥ त्वयाचरक्षितायावत्सदास्तेकुंतिनंदनाःसुभद्राहरणेचाहंसंग्रामेविनिवारितः ॥११॥ टीका-हे कृश्नतेंज सर्वदा काळये कूंताना पुत्रोनुं रक्षण कर्यां कर्युंछे, निकर आज पांडवो वधी न पडत, जो सुभद्राना हरणमां हुं संग्राम करतो, ते समय तें मने वार्यो नहोततो आ अवसर पांडवो बळ न पामत.

॥श्लोक॥ मोदकाविषसंयुक्ताभोजितापांडवैर्यदातदाचरक्षितास्तावत्त्वयासंग्रामभीरुणा ॥१२॥ जे समय विष युक्त मोदक कौरवे पांडवने खवराव्या, ते समय पण तें रक्षण कर्युंछे, तो आज ए तहारी साथे संग्राम करेछे.

॥श्लोक॥ दुर्वासाश्चागतोयावद्वनेसंवसतांसतां ॥ शापतोरक्षितास्तावत्पांडुपुत्राऽल्पमेधसा ॥१३॥ टिका॥ एटलुंज नही पण जे समय पांडवो वनमां वस्ता ते समय त्यां दुर्वासा मुनि आव्या, अने तेमने आदरसत्कार न कर्यो, ए कोपने लीधे शाप

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

देता मुनिने युक्तिथी अटकाव्या, एवा तमे, अल्प बुद्धिवान पांडवोनुं रक्षण करता फरोछो. १३

॥ श्लोक ॥ लाक्षागारेत्वयाभ्रातर्सभामध्येचपांडवान् ॥ दग्धंचखंडववनंरक्षितास्ते पुनःपुनः ॥ १४ ॥ टिका॥ हे भाइ तमे पांडवोने माटे थोडो श्रम कर्यो नथी. लाक्षागारमां बळता उगार्या, अने वळी जे समय खांडव वनमां अग्नी उठ्यो, ते समय पण तमे रक्षण कर्युं, एम वारमवार लपटायाछो. १४

॥श्लोक॥ यदाकर्मकृतंसर्वंतदाप्राप्तंचदुष्कृतंपयसावार्धितेसर्पोवार्धितरंसभक्षति॥ १५ ॥ टिका. ज्यारे तमे एवां एवां कृत्य कर्यां, तहारे तमने आ समय आव्यो छे, तो हवे भोगवी ल्यो, ज्यम कोइ अल्पबुद्धिवान् दूध पाइने सर्प उछेरेछे. तोते विशधर तेने दंश करवुं इच्छेछे.

श्लोक॥ सिंहभागंयथाह्वांक्षोभक्षतिजातमत्सरःअस्मद्भागोतदाभ्रातपांडवैर्भक्षितो नृप ॥१६॥ टीका. जातमत्सरःनाम उत्पन्न थयोछे, मत्सर ते जेने, एवो जे शिआळ ते सिंहनो भाग वांच्छेछे एज प्रकारे हे भ्रात ए प्रकारे पांडवो आपणो भाग भक्ष करवो धारेछे. ॥१६॥

॥ श्लोक ॥ चौरोवैडांगवोराजारक्षितोह्यल्पबुद्धिभिःनवैपितृस्वस्त्रेयाश्चपांडवाःवै ४४

रिणःस्मृताः ॥१७॥ टिका. खरुं छे के अल्पबुद्धि जे तेणे करीने, प्रेरायला पांडवोए, आपणो चोर डांगव तेनुं रक्षण कर्युंछे, एतो आपणा वैरी जणायछे. १७

॥श्लोक॥धन्यास्तेधार्त्तराष्ट्राश्चडांगवोनचरक्षितः ॥ त्वंचद्वेषंप्रकुर्वाणोकौरवाहित कारकाः ॥ १८ ॥ टिका. धन्य छे ए सोभाइ धृतराष्ट्रना पुत्रोने के जेमणे डांगवने शर्ण न राख्यो, तेना उपर तमे हे भाइ परिपूर्ण द्वेश करेलो छे, पण आज जोतांए आपणा हितकारकछे. १८

॥श्लोक॥ सहदेवस्तुदैवज्ञोनकुलोबालएवच ॥ अत्याहारीसदाभीमोधर्मोधर्मभ्रतां वरः ॥१९॥ टिका. सहदेव तो दैवज्ञछे, बिजी कांइ अक्कल जणाती नथी, एम जोतां नकुळमां बाळ चेष्टाछे, अधिक विचार करीये छिये तो, भिमसेन अत्याहारीछे,अने युधिष्ठीरतो महाराजा एना पाठ पुजनथी परवारे एवो नथी.

॥ श्लोक॥ पंचमध्येरणेतिष्टेदेकोशक्रसुतोबलःतंचजेतुंरणेभ्रातर्समर्थोहंमहाबली॥ २०॥ टिका॥ ए पांच जणोमांथी रणमां उभो रहे एवोतो इंद्र पुत्र अर्जून जणायछे, अने ते बळवानछे, माटे हे भ्रात एने जितवाने तो हुं बळवान बळभद्रछु कांइये चिंता न धारण करशो. २०

॥श्लोक॥ इत्येवमुक्तावचनंतुश्रीमापबलोनृप ॥ कृष्णोनह्यब्रवीत्किंचिन्नाभ्यनंद

न्नारत ॥ २१ टिका. एवां वचन कहीने बळभद्र मनमां हर्ष पांम्यां करेछे, अने हे भारत हे जन्मेजय, कृष्ण कांइ ते समय वाणी बोलता नथी, मौन रहीने सांभळ्यां करेछे. २१

।श्लोक॥ तावत्तुपांडवाःसर्वेनिस्त्रताःनगराद्बहिमृदंगशंखभेरीणांहयहेषैश्चनिर्ययु : २२॥ तदनंतर ते समयमां नगरथी बाहार निसरीने मृदंग, शंख, भेरी नादे युक्त गजरथ हयारोहण करीने निमेला युद्ध प्रसंगे आवेछे.

॥ श्लोक ॥ आगतास्तत्रगांधारीसूनवोजनमेजयसैन्ययुक्ताश्चराजानोएकभागंसमाश्रिताः॥२३॥ टीका-हे जन्मेजय ते स्थळने विषे, गांधारीना पुत्र जे दूर्योधनादिक सर्वे सैन्यना समूहे, रणभूमिमां आवीने एक भागनी जगोए आश्रम करेछे. २३

श्लोक॥ नगताःपांडवान्मध्येयदुन्प्रातिनराधिपपश्यंतिस्ममहाराजभीष्मेणाविनिवारिताः ॥ २४॥ टीका. भिष्मजीये वारेला के एकेनो पक्ष न करवो, तेणे करीने युद्ध जोवाना मिषथी, एक जागे रहीने जोयां करेछे, पांडवोना सैन्यमांय नथी जता, अने यादवोनो पक्ष पण नथी करता. २४

॥ श्लोक ॥ आकाशेदेवताःसर्वासस्त्रीकाःशंखनिःस्वनाः॥ पश्यंतितत्रगंधर्वानगानागाश्चभारत ॥ २५ ॥ टिका हे भारत, हे जन्मेजय, ए युद्ध जोवाने माटे, देव गांध

For Private and Personal Use Only

र्व अप्सराओ कुटुंब सहित, विमानमां बेशीने न्याळेछे, अने शंखनाद थयां करेछे. २५

॥ श्लोक ॥ सर्वेषांपश्यतांतावद्धर्मराजोस्वबांधवान् ॥ उवाचसमरेन्नृयोवचनंजनमेजय ॥ २६ ॥ टिका. सर्वना सांभळतां संग्रामने विषे, पोताना बांधवो प्रति वारंवार बोलता हवा.

युधिष्टिरउवाच ॥ हवे युधिष्ठिर शुं बोलताहवा, श्लोक॥ शृणुतांन्नोनृपाःसर्वेयादवायुधिनिर्भयाः ॥ येषांकृष्णोसदारक्षांकरोतिभ्रातरोमम ॥ २७ ॥ टीका. हे राजाओ सांभळो, आ यादवो युद्धने विषे निर्भयछे, एटले भय विनानो छे, कारण के कृष्ण जेनुं निरंतर रक्षण करे छे, तेने भय शांनो होय.

॥ श्लोक ॥ रणश्चक्रियतांचात्रसर्वैश्चयदुपुंगवान् ॥ वदतांविजयोकार्यःयेनस्वर्गेसुखंभवेत् ॥ २८ ॥ टिका. माटे करीने यादवना पुत्रो साथे एवो संग्राम करो के गमे ते प्रकारे विजय थाय; जितोतो आ लोकमां यशछे, एम करतां जो हारशो तो स्वर्गना सुखने मळशो एमां कांइ संदेह नथी. २८

भीमउवाच ॥ एम सांन्ळीने भीमसेन बोलता हवा. ॥ श्लोक ॥ कस्मात्त्वंचमहाराजभयंप्राप्यसिसंगरे॥यादवान्प्रतियोधारंजानिह्मांसदाभटं ॥ २९ ॥ टिका. हे धर्मराज, हे बांधव, तमे संग्राममां क्यम भय पामोछो, यादवनी प्रत्ये लडवाने हूं निरं

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तर सुरोछूं, कांइ चिंता न करशो. २९

॥ श्लोक ॥ किमेतेज्यादवाःराजन्सदासंग्रामज्नीरवः ॥ वोश्निक्रश्नंसदाचाहंकपटेन चयुध्यति ॥ ३० ॥ हे राजन् शुं एं ते यादवो सदाय संग्राममां जीति जाय एवाछे ढुंए क्रश्ननी वात सर्वे जाणुंछुं निरंतर कपट युद्धना करनाराछे. ३०

॥ श्लोक ॥ राजभ्योभयमापन्नोसमुद्रेशरणंगतःसदानीचकुलंतेषांयदुनांपौरुषंकथं ३१ ॥ टिका. ज्यारे ज्यारे हारिजाय त्यारे त्यारे क्षीर समुद्रमां जइने पेसे छे; सदाय एमनुं निचकुळछे, यदुकुळमां पुरुषातन शुं देखोछो. ॥३१॥

॥श्लोक॥ नधरानचराज्यंचपुरंनदेशउच्यते ॥ ननादीनचराजेंद्रविवाहाराक्षसाः स्मृताः ॥ ३२ ॥ टिका. एमने कांइ सुंदीर प्रथ्वी नथी खारो पाट द्वारकामां पडी रहे छे; जोइये तो सुंदिर राज्यपण नथी, देश पण नथी, निरंतर दिनपणामां कापट्य करता फरेछे. जेटला विवाह कर्या तेय पण राक्षसी विवाह कर्याछे.३२

॥ श्लोक ॥ किंकरिष्यंतितेसर्वेज्नीमियुद्धंप्रकुर्वतिमाज्नयंकुरुराजेंद्रपष्यत्वंममपौरुषं ॥ ३३ ॥ टिका. जे समय ढुं भिम एमनी साथे युद्ध करीश, ए समय ए शुं जितवा नाछे, माटे करीने हे आपणा सैन्यना राजाओ, भय मां धरशो, महारा युद्धनुं पुरुषातन जोयां करो. ३३

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥ तदायुधिष्ठिरोराजाप्रसनोजन्मेजय ॥ सर्वेतावत्संन्नद्धाश्चजाताश्चैवपरस्परं ॥ ३४ ॥ टीका. एवां झां भीमनां वाक्य सांभळयां के युधिष्टिर राजा महा प्रसन्न थइ जता हवा. अने हे जन्मेजय ते समय सर्वे योद्धाओ, पोतपोतानां सस्त्रो सावचेत करी देता हवा. ३४

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्याने संग्राम प्रवेशो नाम दशमो ऽध्याय: ॥१०॥ इतिश्रीतिट्टीकायां रैक्क कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोटगामिनी व्याख्यायां डांगवोपाख्याने रणस्थळ प्रवेशोन्नाम दशमो ऽध्याय : १०

॥वैशंपायनउवाच॥ वैशंपायेनमुनि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा ॥श्लोक॥ पंचजन्यंतदाकृश्नोनिनादोच्चैःसदारणेअन्योन्यंचतदाराजन्वादित्राणिरणेपुनः॥१॥टीका, हे राजन्,ते रणसंग्रामने विशे उंचा स्वरवडे करीने पंच जैन्य शंखनो नाद करता हवा, अने बंन्ने तरफां वादित्रना घोषो काह्यरने शुरपणु वधवा सरखा वर्त्तेछे. १

॥ श्लोक ॥ प्रवृत्तोशस्त्रसंपातःरथारोहाश्चभारत ॥ रामश्चभीमसेनश्चअन्योन्यप्रतिबिठ्यथुः ॥ २ ॥ टिका. अने हे भारत रथे बेठा एवा पोतानां शस्त्र तिक्षण करीने एक बिजाने लडवा योग्य जिरु धारे छे, ए प्रकारे बळराम अने भीमसेन्य अन्य लढे छे. २॥

॥ श्लोक ॥ सात्यकिर्धर्मपुत्रश्चप्रद्युम्नोसहदेवकःनकुलोकृतवर्माचअक्रूराद्रूपदंप्रति ॥ ३ ॥ टिका. ए प्रकारे धर्मराजाने सात्यकी, प्रद्युम्न ने सहदेव, नकुळ ने कृतवर्म्मा अक्रूर ने द्रुपद राजा परस्पर संग्राम वर्त्तेछे,

॥श्लोक॥ पदातिनोपदातिश्चरथारोहारथान्प्रति ॥ अश्ववाराअश्ववारान्अन्यो न्यमभिजघ्नतुः ॥ ४ ॥ टिका. पगे हींडनारा, पगे हींडनारा साथे, रथमां बेठेला रथ वाळा साथे, गज अश्वे सहीत तेतो गज अश्वारोहि साथे, एम अन्योन्य अेक बीजा ने बाणक्षेपण करेछे. ४

॥श्लोक॥ वृश्नीनांवासुदेवोपिपश्यतिरथमास्थितः ॥ पांडवानामर्जुनश्चनकरोति रणंप्रभो ॥ ५ ॥ टिका- हवे यादवोमां एक वासुदेव अने पांडवोमां एक अर्जून तेतो रथमां बेठा थका जोयां करेछे, कोइ साथे लढता नथी, ५

श्लोक॥ कौरवाश्चप्रपश्यंतिएकस्थान्येऽव्यवस्थिताः आकाशेदेवताःसर्वेकोश्नरो हाःपुरास्त्रिय ॥ ६ ॥ एक स्थलने विशे रह्या एवा जे कौरवो तेतो युद्ध जोयां करेछे, अने स्वर्ग थकी देवगणो पण जोयां करेछे.

॥श्लोक॥ प्रोवाचरुक्मणपुत्रोसहदेवंवचःश्रृणु ॥ कुरुरणंमयासाकंपश्यत्वंममपौरु षं ॥ ७ ॥ टिका- एटलामां युद्ध करतां करतां रुक्मणीनो पुत्र प्रद्युम्न बोली उठेछे के, ४७

रे सहदेव तुं महारुं वचन सांभळय, आ समय माहारी साथे युद्ध करय, अने माहारुं पौरुषत्वपणुं जो, हवे हुं तने नही मुकु.

॥ श्लोक ॥ इत्येवमुक्तावचनंमुक्ताःपंचशिलीमुखाःत्वरितासहदेवेनच्छिन्नामध्येच भारत ॥ ८ ॥ टीका- एवुं वचन मुखथी बोलता थका, पांच बाण भाथामांथी काढीने क्षेपण करे छे, एटलामां सहदेवजी ते तो, हे भारत, आवतांज ए बाणने छेदी नांखे छे. ॥ ९ ॥

॥ श्लोक ॥ नखप्रमाणामुक्ताश्चसहदेवेनतंप्रति ॥ चतुर्भिश्चतुरोवाहांनेकेनद्धजमापतत् ॥ ९ ॥ टीका- अने वळी प्रद्युम्न प्रति सहदेवजी वीश बाण नाखे छे, तेमां च्यार बाणे करीने प्रद्युम्नना रथाश्व पताकासुद्धां पतन थै जायछे.

॥ श्लोक ॥ एकेनसारथिःछीन्नोद्वाभ्याभग्नोरथश्चसःलग्नाद्वादशप्रद्युम्नंरणादपससारह ॥ १० ॥ टीका- एक बाण वडे करीने प्रद्युम्ननो सारथी नाश पामी गयो, बे बाण वडे करीने रथना चुरेचुरा थइ गया, एम बार बाण प्रद्युम्नने वाग्यां तेणे करीने आकुळ व्याकुळ थया थका, प्रद्युम्नजी रथमांथी हेठळ पडीता हवा १०

॥ श्लोक ॥ नकुलेनतथाराजन्क्रतवर्माचपीडितः पपातमूर्छितोराजन्प्रथ्वीरुधिरमुद्वहन् ॥ ११ ॥ टिका- एज प्रकारे महारणने विशे, हे जन्मेजय राजन, नकुळजीये

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कृतवर्मा यादवने पिड्या, अने मूर्च्छांगत थइने पृथ्वी उपर पड्या. सता शरीरथी रुधिरना प्रवाह चाल्यां करेछे,

॥ श्लोक ॥ सात्यकीः धर्मपुत्रेणमूर्छांचपातितोरणे ॥ अक्रूरश्चतदाराजंद्रुपदाद्गत चेतसः ॥ १२ ॥ टिका- अने वळी रणभूमिने विषे ए प्रकारे सात्यकी यादवने धर्मपुत्रे मूर्छांगत्त कर्यो, अने अक्रूरजी ध्रुपद राजाथी हारथ पांमी गया. १२

॥ श्लोक ॥ अनिरुद्धेनसहसाह्यभिमन्यु श्चपीडितः॥तदाशिखंडिनाकार्ष्णिरणेचत्र पसर्पितः ॥ १३ ॥ टिका- एक यादवोमां अनिरुद्धना सुरपणाथी अभिमन्यु पिडा पाम्यो, तेने जोइने शिखंडीए कार्ष्णिनने हाथे पकडीने पगडयो, हेवुं दारुणयुद्ध एस मय होतुं हवुं.

॥ श्लोक ॥ पदातिनोपदातिभिर्वाहैर्वाहाश्यनाशिता : सर्वेतेयादवानीकाःभूम्यांपे तुश्चमूर्छिताः ॥ १४ ॥ टिका. अने रणने विषे दारुण युद्ध समयमां पगे पाळा युक्त रथा रुढे यादवो नाशि जता हवा. एम केटलाएक यादवो भूमिमां पडेला मूर्च्छांगत होता हवा.

॥श्लोक॥ बळवायुजयोर्युद्धंश्रणुत्वंजनमेजय ॥ हलंचप्रभुणामुक्तंभीमस्योपरिभा रत ॥ १५ ॥ टीका. हे जन्मेजय ते समयमां बळदेवजीए वायुना पुत्र भीमसेन तेनुं

For Private and Personal Use Only

महापराक्रमी युद्ध देखीने हळ मुसळ लेइने भीमसेन उपर मुकता हवा. १५

॥ श्लोक ॥ तेनछिन्नंशिरोतस्यनिस्रवतंरुधिरंमहत् ॥ तेनहलेनसोहृदयेपीडितोऽपतत् ॥ १६ ॥ टिका-तदनंतर हळ प्रहारवडे करीने भिमना मस्तकमांथी, रुधीर प्रवाह स्रवतो थको पृथ्वी उपर पडी जाय छे, एटलुंज नही, पण अत्यंत पिडा पामेछे. १६

॥ श्लोक ॥ पुनश्चउत्थितोभूमौमुशलंप्रमुमोचह ॥ आगतंत्वरितंहस्तेगृहीतंपांडुसूनुना ॥१७॥ टिका. एटलामां वळी पृथ्वी उपरथी भिम उठ्यो, के त्वरित पाछुं मुशल बळदेवजीये फेंक्युं, तेतो आवतांज भिमसेने झाली लीधुं, ए रीते परस्पर युद्ध करे छे. १७

॥श्लोक॥ तदाक्रुद्धश्चरामश्चपदातिह्यागतोरणे ॥ लग्नश्चभीमसेनवैबाहुयुद्धंप्रकुर्वंतु ॥ १८॥ टीका॥ ते समय तो बळराम महाक्रोधातुर थइने, रणस्थळमां, बाहूए भूजा ठोकता थका, बाहु युद्ध वर्त्तेछे. १८

॥ श्लोक ॥ उभौतौमदिरामत्तौमहारोषेणदंशितौ ॥ तयोयुद्धमभूद्राजंसर्वलोकभयंकरं ॥ १९ ॥ टिका- बंन्ने जण मदोन्मत्तपणावडे करीने दांत पिसता थका लढ्यां करेछे, एवुं भयंकर युद्ध भासेछे. १९

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ श्लोक ॥ शिरसाशिरमाकर्षंमुष्टिनामुष्टिमापतत् । शंखलाचक्रवत्भ्रंतमन्योन्य मपिजघ्नतुः ॥ २० ॥ टिका. एक बीजाना मस्तक एक बीजाने माथे पछाडेछे, एक विजाने मुष्टिओना प्रहार करेछे, अने एक बिजाने वारे घडीए मूर्छांगत करी देछे.

॥ श्लोक ॥ ललाटेताडितोमुष्टिःभीमंरामेणभारत ॥ मुष्टिप्रहारनिहतोमूर्छितोनि पपातह ॥ २१ ॥ टिका. एक समयतो बळरामे भिमसेनने मुष्टिप्रहार कर्यो, ते करी-ने पिडा पामेलो एवो जे भिम तेतो मूर्छांगत थइने पिडातो हवो. २१

श्लोक॥पुनश्चस्मारितंतेनमुशलंवृष्णिसूनुना ॥ तदाचउत्थितोभीमेतिष्टतिष्टेतिचा ब्रवीत् ॥२२॥ टीका. अने वळी ते भिमशेन मूर्छांगत पड्यो ते समय, भिमने मर्ण प माडवा बळरामे ज्ञां मुशळ संभाळ्युं, ते समय तो भिम सचेत थइने बळरामने कहे छे के, उभो रहे उभो रहे, एम भाषण कर्यां करेछे. २२

॥श्लोक॥ मुक्ताचवायुपुत्रेणबलस्योपरिसागदा ॥ लग्नाचशिरसिवेगाद्रूधिरंबहु निस्रतं २३ टीका- अने वळी एम भाषण करतो एवो जे भिमसेन तेतो बळरामउपर गदा क्षेपण करेछे, तेणे करीने बळरामना मस्तकमांथी रुधीरनो स्राव थायछे, एज रीते त्यां युद्ध वर्त्तेछे.

॥ श्लोक ॥ सपपातमहिप्रष्टोततःक्रूध्धश्चपांडवः ॥ रणेचप्रहनन्सर्वान्यादवानी

For Private and Personal Use Only

कयुथपान् ॥ २४ ॥ ॥टीका. अने वळी जे समय बळराम पृथ्वीनी पिठ उपर मुर्छांगत पडया, तदनंतर भिमसेन बिजा यादवो उपर प्रहार करतो थमेछे, अने एम इच्छेछे के सर्वे यादवोनो हुं नाश करी नाखुं, ए रीते महा संग्राम मचेछे. २४

॥ श्लोक ॥ किंचिद्भीताश्चराजेंद्रभीमिपार्श्वेवचोऽवदन् । पाहिपाहीतिभीमेनकुर्मोमांभयमेवच ॥ २५ टीका. केटलाएक यादवोनी तरफना राजाओ तो भिमसेनने कहेछे के, भो राजेंद्र, अमारु रक्षण करो रे रक्षण करो, जेणे करीने अमारा पुत्रदाराओना भेगा थइये, एम नम्रता पुर्वक दंडवत करेछे.

श्लोक॥ सचेतोभूत्तदारामोसस्मारहलमुशलौ मुक्तौभीमोपरिभारत्रैलोक्यस्यच संक्षयात् २६ ॥ टिका हवे बळराम ते समय सचेत थइने पोतानुं हळ मुसळ संभाळेछे, अने जूवेछे के यादवोनो घाण वाळयो, तेम समजीने भीम उपर हळ मुशळ मुकता थका त्रैलोक्यनो भार मुकता हवा. २६

॥ श्लोक ॥ तदाघनछदादेवाःभयधाहेतिचुक्रूशुः गदाचक्षिप्ताभीमेनतयोपरिचनाशितौ २७॥टिका अने ते समयतो आकाशमां जेम घनछद होय नही तेज रीते देवमात्रो भय पामी जायछे; के आ बळराम शुं करशे, एम जोतां जोतां तो बळरामनेयपण गदा मारीती हवी.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्लोक ॥ शोणितस्यसरिज्जाताशेवालाशिरजाःस्मृताःएवंविधंतदाजातंद्रुतोरामश्चवायुजं २८ ॥ टिका. अरे ए युध्धने विशे तो, शोणीतनी नदी वहेवा लागी, आंतरडांना शेवाळ चालवा लाग्या, ए रीते भिमशेननुं बलराम प्रति युध्ध होवा लाग्युंछे. २८

॥ श्लोक ॥ पुनर्मुक्तागदातेनभीमेनजनमेजय ॥ लग्नाचहृदयेतस्यपपातगत्तचेतनः ॥ २९ ॥ टीका.॥ हे जन्मेजय राजा एटलामां तो फरीने बळरामने भिमसेने गदा मारी, अने ते गदा हृदयने वच्चे वागवाथी गतचेतन गयुंछे चैतन्य ते जेनुं अे रिते बळभद्रजी मूर्छंगत होता हवा,२९

॥श्लोक॥ तदाक्रूध्धश्चचक्रभ्रश्चमुक्ताकौमोदकीगदा ॥ पपातपद्मांकुंतीजोमुखाद्रुधिरमुद्गमन् ३०॥ टिका. ते समयतो बळभद्र जेम मृत्यु पाम्या न होय ए रितनुं पुद्रळ जोइने कृश्नपर्मात्मा महा क्रोधायमान थया थका, कुंतिना पुत्र जे भिम तेना उपर कौमोदिक नामनी जे गदा तेनो प्रहार करता हवा, अने ते जे कोइ प्रहार तेणे करीने भिमसेनना मुखमांथी रुधिर वहन होतुं हवुं. ३०

॥ श्लोक ॥तदाचशक्रपुत्रश्चअपश्यद्रथमास्थित : ॥ भ्रातृदुःखेनसंतप्तोगांजविंधनुराददे ॥ ३१ ॥ टिका. अने ज्यां कृष्णनी गदानो प्रहार शक्र पुत्र जे अर्जून ते रथ

For Private and Personal Use Only

मां बेठो थको जूवेछे, अने पोतानो भाइ जे भिम तेना दुःखथी संतप्त थयो थको गां-
जिव धनुशनो टंकार करेछे.३१

॥ श्लोक ॥ देवदत्तंनिनादोचैःहयघोषेननिस्वनैः भीतश्चदेवकीपुत्रोसशाङ्चापमा
ददे ॥ ३२ ॥ टिका. अेटलूंज नही पण अर्जुन तेतो देवदत्तनामा शंखना नाद वडे क
रीने त्रैणे लोकने भिती पमाडेछे, अने ए भिती वडे करीने देवकीना पुत्र जे कृश्न ते
तो, शार्ग्डनामा धनुष्य चडावी देछे.

॥ इलोक ॥ पंचजन्यनिनादेनरथारोहोरणेगतः॥ उभौतौक्रोधसंतप्तौतिष्ठेतिवा
क्यमाहतुः॥ ३३॥ टीका. पंच जन्यशंखनो नाद करता हवा, अने रथमां बिराजेला
एवा कृष्ण ने अर्जून ते तो, क्रोधे आकुळ व्याकुळ थया थका एक बिजाने तिरस्का
रनां वचन बोलेछे. ३३

॥ इलोक ॥ आकाशेतत्रईंद्रश्चपितामहोथशंकरः अन्येचखेचरायक्षाःपश्यंतिकिंभ
विष्यति॥ ३४॥ ॥ टीका- एवुं अर्जून अने कृश्ननुं महा युद्ध जोइने इंद्र, ब्रह्मा, शंक-
र,अने बिजा अन्य यक्ष, अने ग्रहो जोता थका वाणी बोलेछे के, रे दैव हवे किंभवि
ष्यति आगळ शुं थशे ए कांइ कहि शकातुं नथी. ३४

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्याने कृश्नार्जून युद्ध संभवोनाम एकादशोऽध्यायः

॥ ११ ॥ इतिश्री तट्टीकायां रैक्व कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां एकादशोऽध्याय : ॥११॥

॥वैशंपायनउवाच॥ वैशंपायेनमुनि जन्मेजय प्रत्ये बोलता हवा, ॥ श्लोक ॥ श्रणुत्वंह्येकचित्तेनपारिक्षिद्वचनंमम॥ सर्वेषांपश्यतांतावकृश्नोवचनमब्रवीत् ॥१ ॥ टिका.हे परिक्षतना पुत्र, हे जन्मेजय राजा, एक चित्तवडे करीने तुं सांभळय, ते युध्धने विषे सर्वना जोतां कृश्न शुं बोलता हवा, ए हूं तने संभळावुछुं. १

॥ श्री कृष्ण उवाच ॥ श्रीकृश्न शुं बोलता हवा. ॥ इलोक ॥ पांडुपुत्रमहाबाहोपांडवानांधनुर्धरः ॥ जगतित्वंचविख्यातोममसाकंरणंकुरु ॥२॥ टिका- हे पांडुपूत्र हे पांडवोना मध्ये धनुर्धर, अर्जून बाप, जगतमां तुं तो महा विख्यात थइ गयोछूं. परंतु तुं महारी साथे एक वार युद्ध करय, तेणे करीने महारुं चित्त प्रसन्न थै जशे.

॥ इलोक ॥ त्वंचद्रोणेनचाधिताधनुर्विद्याचशंकरात् ॥ नत्वंपितृस्वस्त्रेयाश्चमातुलेयोह्यहंतव ॥ ३ ॥ ॥टीका- शंकरना प्रसादवडे करीने पामेला एवा जे द्रोणगुरु तेना थकी तें धनूर्विद्या भणी, ते गर्वने लीधे, पिता वर्ग, स्वसूरवर्ग अने मातुलवर्गि हूं ए कोइ तहारी गणनामां हवे नथी एवोज निश्चय थै जायछे. ३

॥ श्लोक ॥ हृदयेबलमानीयकर्त्तव्योरणसंगरः ॥ यूयंचैवतुराजानोवयंनीचकुलस्म

For Private and Personal Use Only

ताः ॥ ४ ॥ टीका- माटे हवे तो हृदयमां बळ आणीने संग्राम करो, तमे तो महोटा राजा छो, अने अमे तो निचकुळ आहिर्जाति कहेवाया छैये, अे रीते कृष्ण अर्जुन प्रति बोलता हवा. ४

॥श्लोक॥ विभोर्वचनमाकर्ण्यहास्यंकुर्वन्वदन्वचः अर्जूनश्चमहाराजमातुलेयकपिद्वज. ॥५॥ टिका- मातुलेय पणानो छे संबंध ते जेने, एवा अनेक छे, द्वज चिन्ह ते जेनुं एवो जे अर्जून तेतो समर्थ एवा जे प्रभू तेमनां वचन सांभळतो थको, हास्य रुप वचन बोलेछे. ५

॥अर्जूनउवाच० अर्जून वोलता हवा, श्लोक ॥ नत्वंनीचकुलेजातःकपटेनत्वयापुरावकाद्याःयेचकंसाद्याःराजानोघातिताःपुरा ॥ ६ ॥ टिका- भाइ हुं तमने निचकूळ मारे मोढेथी नथी कहेतो, परंतु तमे तो पूर्वे बककंसादि राजाओने कपटथी मारी नाख्या छे, ए शंका मने थयां करेछे. माटे न्याय युद्धमां कुशळ रहेज्यो. ६

॥श्लोक॥ कृतंह्येतत्वयाकृष्णपश्यत्वंममपौरुषं ॥ त्वंचसर्वजगन्नाथोअहंचैवपुराधिपः ॥ ७ ॥ टिका. अने जो तमे त्यांय पक्षथी मारी साथे युद्ध करशो तो आ समय मारु पुरुषातन जोइ लेज्यो, तमे तो सर्व जगतना नाथ कहेवाओछो, अने हुंतो एक पुराधिप राजा वर्त्तुंछुं. ७

॥ श्लोक ॥क्वसमुद्रोतडागंचक्वपंकोक्वचंदनःक्वसिंहोक्वहरिणश्चबलंमेपश्यसंगरे॥८ टिका, क्यां समुद्र अने क्यां तळाव, क्यां चंपक अने क्यां चंदन, क्यां सिंह अने क्यां हरणी, एमछे तोयेपण आ समयमां महारु बळ जुओ. ८

॥श्लोक॥ इत्येवमुक्त्वावचनंसहदेवंवचोऽब्रवीत् ॥०॥ टिका.ए प्रकारे कृष्ण प्रत्ये कहिने अर्जून जे तेतो सहदेव प्रत्ये बोलता हवा. ०

अर्जूनउवाच० अर्जून शुं बोलता हवा. ॥श्लोक ॥ त्वंचभ्रातर्महाप्राज्ञर्दैवज्ञोसी चनमृषा ॥ भवत्वंसारथिर्नेद्यकृष्णेनसहसंगरः ९॥ टीका. हे सहदेव, हे भ्रात तुं महा प्राज्ञ, डाह्यापणनो भरेलोछूं, एटलुज नही पण दैवनी रचनाने जाणी शके एवो तहारो महिमा कोइ दिवस असत्य न वर्त्ते माटे करीने जो तुं महारो सारथी एटले रथ हांकनारो थाय, तो हुं निश्चयपणावडे कृष्णनी साथे संग्राम करु. ९

सहदेवउवाच ॥ हवे सहदेव शुं बोलता हवा. ॥ श्लोक ॥वासुदेवस्यसंग्रामेजयोऽस्माकंभविष्यति ॥ इत्येवमुक्तामाद्रिजो॥ रथारोहश्चभारत ॥ १० ॥ टीका, वारु ठिक न्याइ धनुर्धर अर्जून आ कार्यमां आपणो जय थशे, एवुं वचन बोलीने माद्रिनो पुत्र जे सहदेव तेतो कच्छवाळतो थको रथ हांकवा बेशी जतो हवो, ए प्रकारे वैशंपायन जन्मजय प्रत्ये बोलेछे. १०

For Private and Personal Use Only

॥ श्लोक॥ तावच्चइंद्रपुत्रेणमुक्ताःपंचशीलिमुखाःआगताःत्वरितापादौकृश्नस्यपेतु राज्ञया॥११॥ टिका. अने जे समय सहदेवजी सारथी थया के तात्काळ, इंद्र पुत्र जे अर्जून तेमणे पांच शर मुक्या, तेतो कृश्ननी प्रदक्षिणा फरीने पादारविंदने नमन करेछे. ११

॥श्लोक॥ तावत्कृश्नेनतेपूर्वंपूजिताःजनमेंजय ॥ आगताश्चपूनर्नृपयत्रसोकुंतीनंदनः ॥१२॥ टीका-जे समय अर्जूनना बाण कृष्णना समीप आव्या, ते समय ए बाणनुं पूजन भगवाने कर्युं, अने हे जन्मेजय जे समय पूजन कर्युं के तात्काळ,ए बाणअर्जूनना भाथामां पेशी जता हवा १२

॥श्लोक॥ द्रष्ट्वास्वमार्गणान्जिष्णुधनुःघोषांश्चकारह ॥ तिष्टेतिप्रवदन्वाक्यंसप्तबाणान्मूमोचह १३ टिका. पोतानां क्षेपण करेला बाण पाछा आव्या, ते जोइने क्रोधे भरायेलो जे अर्जून तेतो फरीने धनुषना टंकार करेछे, एटलुंज नही पण उभा रहो उभा रहो, एम कहीने सात बाण मुकेछे.

॥श्लोक॥ चतुर्भिश्चतुरोवाहानेकेनसारथिंप्रभोःएकेनताडयत्कृष्णंचैकेनसद्वजोरथः १४॥ टिका. तेमांना चारबाण वडे करीने च्यार अश्व, रथना नाश पाम्या, एक बाणवडे करीने सारथी मूर्छांगत थयो, एक बाणे ध्वजा सहित रथ भागि गयो, अने ए

क बाण कृष्णने वाग्यो तेणे करीने मूर्छांगत होता हवा.१३

॥श्लोक॥ रथेद्वितीयेआसीनोरोषेणद्वारकापति ॥ पंचबाणान्मुमोचाथअर्जूनंप्रति भारत ॥१५॥ ॥टिका. ते समय भगवान महाक्रोधे भरायला सता बिजा रथमां बेशी ने द्वारकांना पति एवा कृष्ण तेतो अर्जून प्रति पांच बाण मुकेछे.१५

॥श्लोक॥ एकेनताडितोवाहाप्रेरकोजन्मेजयश्चत्वारोचार्जूनंलग्नाहृदयेगतचेतनः १६ ॥ टिका. एक बाण वडे करीने अश्व नाश पामि गया, एक बाण वडे करीने सा- रथि मूर्छांगत थयो, अने च्यार बाण अर्जूनने वाग्या, तेणे करीने छातिमांथी रुधिर वहेवा मांडयुं, एटलुंज नही पण अर्जून महाअचेत थइ जतो हवो,१६

॥ श्लोक ॥ प्रोवाचदेवकीपुत्रोनमत्वंमेनराधिपसचेतोऽभूत्तदाराजापांडुपुत्रोऽब्रवी द्वचः ॥१७॥ टिका अर्जून जे समय अचेत थयो ते समय कृष्ण कहेछे के, हे राजनतु जो मने नमे तो आ समय तने जिवतो राखु, एम सांभळतांज सचेत थइनेकृष्णसा मु भाषण करतो हवो.

अर्जूनउवाच ॥ हवे अर्जून कृष्ण साथे शुं बोलता हवा.॥श्लोक॥ वयंचैवतुराजा नोक्षत्रिवर्य्याद्धनुर्धराःनिर्मलोसोमवंशश्चकस्मान्मेलांछितःकृतः ॥ १८ ॥ टिका रे कृ ष्ण हु तने शाथी नमु, हुंतो सोमवंशी राजाछुं, महारा कुळने विशे कांइ लांच्छन न

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

थी, निर्मळ न्याय रितथी हुं तमारी साथे लढु छुं, कारण के ए क्षत्रीने म्हें शर्ण राख्योछे. १८

श्लोक॥ इत्येवमुक्त्वावचनं अग्न्यास्त्रंसंदधेरणे॥तेनबाणेनसहसाह्यग्निवृष्टिःह्यभून्नृप ॥१९॥ टीका. हे जन्मेजय ए प्रकारे बोलतो एवो अर्जून तेतो, यादव प्रति अग्न्यास्त्र बाण मूकतो हवो, अने ए बाणवडे करीने तो यादवनी सैन्यामां महाअग्नी वर्त्ते जायछे. १९

॥ श्लोक ॥ दग्धंतुश्चीबलंसर्वंवीक्ष्यदीनांश्रियःपतिः पार्जन्यंपांडुपूत्रायमुमोचशांत पावकं॥ २० ॥ टिका.॥ दाझ्या दाझ्या थै रह्या एवा जे कोइ यादवो, तेनुं दुःख श्री पति भगवान् जोइने मेघ वरसावि दे छे, तेणे करीने सर्व यादवो ठंडा थइ जायछे.

॥ श्लोक ॥ क्रोधेनदेवकीपुत्रंनागास्त्रंसंदधेरणेशतशोह्यभवन्नागाःवेष्टितःकृष्णस्यंदने ॥ २१ ॥ टिका. अने जे समय भगवाने पावकने शांत करी नाख्यो, ते समय अर्जूने क्रोधवडे करीने नागास्त्र मुक्युं, ए नागास्त्र वडे करीने हजारे हजारो नाग सर्व यादवोने अने कृष्णनारथने वेंटइ वळता हवा.

॥ श्लोक ॥ निजंचगारुडंकृष्णोमुमोचभयविह्वलं॥ नष्ठाश्चपन्नगाराजन्नादंचक्रेजनार्दनः ॥ २२ ॥ टींका. ते समय तो भये विहवल एवा जे कोइ कृश्न तेतो गरुडास्त्र

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मुकी देछे अने ए गरुडास्त्र वडे करीने सर्व नाग मात्र नाशि जायछे.ते समय भगवान शंखनाद करेछे.

॥ श्लोक ॥ तदाचपर्वतास्त्रंतुसंदधेचंद्रवंशजः॥ पाषाणाःपतितास्तेषांभग्नाश्चहय कुंजराः ॥२३॥ टिका अने ज्यां नाग मात्र नाशि गया के,महाक्रोध वडे करीने अर्जून परवतास्त्र मुकेछे. अने ते पाषांण यादवो उपर पडेछे, तेणे करीने. यादवोना हाथी घोडा पायदळ सर्व कचरायां जायछे.

॥ श्लोक ॥ केषांचिच्चरणाभग्नाभग्नग्रीवास्तथापरे ॥ यदूनांनासिकाभग्नाःभग्न शीर्षासबाहव॥२४॥टिका. केटलाएकतो ए रणसंग्रामथी नाशि छूटेछे, केटलाएकनी ग्रीवायो जे डोको ते वांकी थै जायछे, केटलाएकयादवोनी नासिका रुधिरे चुयांकरेछे केटलांएकनां मांथा फूटेछे, तेणे करीने यादवना सैन्यमां भंगराण पडी जायछे.२४

॥श्लोक तदातेशरणंजग्मुर्वासुदेवंजगत्पातिं॥प्रोवाचदेवकीपुत्रोमाभयंकुरुतांजनाः २५॥ टिका. अने ज्यारे यादवो बहु भय पाम्या, त्यां भगवानने शर्ण गया ने कहेवा लाग्या, हे प्रभो आतो महादुःख थइ पड्युंछे, एम सांभळीने भगवान कहेछे के हवे मां अकळाशो, एनो उपाय खोळी काढुंछुं. २५

॥ श्लोक ॥ इत्येवमुक्ताकृष्णेनमुक्तमस्त्रंचपावनं॥निक्षिप्तावारिधिमध्येपर्वतावायुना ५४

नृप॥२६ टिका. ए प्रकारे कहिने भगवाने पवनास्त्र मुक्युं, तेणे करीने पर्वत मात्रस मुद्रमां जइने पडता हवा. २६

॥श्लोक॥तदाक्रूद्धोमहावीरोपांडुपुत्रोधनंजयः॥संदधेविजयंनामबाणंकालोपमंच त॥ २७ टिका- तदा कहेतां ते समय पांडुपूत्र महाविर एवो जे अर्जून, तेणे तो धनुष्यनी प्रत्ययचा चढावीने विजय नामनो बाण मुक्यो, ए बाण केवो के यादवोने काळ सादृश थइ पड्योछे.

श्लोक॥तेनबाणेनसहसाभग्नंशार्ङ्गधनुःकरात्॥रथश्चभग्नसकलातिलशस्तुलना. क्षणात्॥ २८ ॥टीका. ते बाण वडे करीने सहसा कहेतां अकस्मात, भगवानना रथ के शार्ङ्गनामा धनुष भागी जतुं हवु. एटलुंज नही पण क्षणवारमां रथना चूरे चूरा थइ जता हवा. केनी पेठे के, ज्यम पोपटामांथी तिल वेराइ जाय, एजरीते पडां पेंजणीओ जूदी होती हवी.

॥श्लोक॥ प्रदक्षिणंभ्रमन्तावत्कृष्णोदेवकीनंदनः ॥हाहाकारोमहानासीदेवा हाहेतिचुक्रुशुः॥२९॥ टिका. अने तदनंतर ए बाण कृष्णनी प्रदक्षिणा करेछे, ते जोइने सैन्यमां हाहाकार होतो हवो, अने देव मात्र चिकित् थइने कहेछे के रे दैव हवे शुं थशे. एम संग्रामने विशे थयां करेछे.

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥श्लोक॥ सचेतोभूत्तदाकृश्नःपाणिनामृज्यचक्षुषिचक्रंसुदर्शनंनामसमादायच रोषत॥३०॥ टिका. अने भगवान ए बाणना भन्नकाराथी मूर्छागत थइ गएला थका उठीने पोतानां जे लोचन पाणी वती धूवे छे, धोइने रोष वडे करीने सुदर्शन चक्र चढावेछे. ३०

॥ श्लोक ॥ पांडुवंशविनाशायगृहीतंचसुदर्शनं ॥ मूर्छयापतितोन्भीमोतदाकाले ह्यजागरत् ॥ ३१ ॥ टिका. ज्यम पांडु वंशनो नाश करवो, धार्यो होय नही शुं, ए रीते महा क्रोधायमान थएला एवा कृष्णने जोइने भिमशेन पृथ्वी उपर पडतो हवो. ॥३१॥

॥ इलोक॥ दष्टंविभुकरेचक्रंभीमेनवायुसूनुना॥ आज्ञयागणनाथस्यगदांजग्राहपां डवः ३२॥ टिका. ए रीते भिमसेने प्रभुना हाथमां चक्र जोयु, के तात्काळ उठीने ग णपतिनुं स्मर्ण करतो सतो, मोटी गदा धारण करेछे. ३२

॥श्लोक॥मुक्तंसुदर्शनंतस्मैअर्धपंथानमागतं॥मुक्ताचभीमसेनेनगदावेगेनभारत ॥ ३३ ॥ टिका अने ज्यां सुदर्शन चक्र अर्ध आव्युं के, भिमसेने तात्काळ गदा मुकी ते णे करीने सामसामुं गदा चक्र ने युद्ध होतु हवुं.

॥ श्लोक ॥ गदयाताडितंचक्रंचक्रेणसागदान्रुप ॥ उभौतौवर्धमानौतौगतौखेप्रति

For Private and Personal Use Only

भारत ॥ ३४ ॥ टिका. हे जनमेजय, हे भारत, ते समय केवुं आश्चर्य कारक थयुं, के गदा चक्र उपर पडे ने चक्र गदा उपर पडे, ए रीते वधतां वधतां सूर्य मंडळ सुधी चढी जायछे. ।३४॥

॥ श्लोक ॥ अग्निवृष्टिःह्यभूत्तावत्सर्वेषांपश्यतांनृणां॥पश्यंतिपांडवानीकाःवृष्णयो कौरवान्नृप ॥३५ टीका. सर्व नरोना देखतां ते समय अग्नीनी वृष्टी होती हवी. तेतो पांडवोनुं सैन्य, यादवो अने कौरवो देखेछे.

॥ श्लोक ॥ भीताश्चदेवताःसर्वाःपिनाकिंशरणंगताःउचुस्तेजयभीताश्चइंद्राद्याः यक्षगुह्यकाः ॥३६॥ टिका. ते समय तो सर्व देव मात्र बिता थका भय पामिने इंद्र यक्ष गुह्यक पिनाकी जे महादेव तेने शरण जइने वाणी बोलेछे.

॥ श्लोक ॥ उचुःनमस्तेमहादेवनमस्तेपार्वतीपते॥किंभविष्यतिदेवेशप्रलयःकिंभविष्यति ॥३७॥ हे महाराज हे महादेव हेपार्वतिपते हेदेवेश हवे शुं थशे, आते प्रलय कहेवाय के शुं ए अमने समजावो. ३७

महादेवउवाच॥महादेव देवोने शुं संभळावताहवा.।श्लोक॥प्रलयोनास्तिभोदेवाःउर्वशीशापकारणात् ॥ वृष्णिपांडवसंग्रामोजातोवैजनमेजय॥३८॥ टिका हे जनमेजय ते समय महादेवजी देवोने कहेछे के भोइति संबोधने हे देवो आ कांइ प्रलय नथी आ

तो उर्वशीना शाप कारणथी यादव पांडवनो संग्राम थायछे. ३८

॥ श्लोक ॥ सप्तार्धवज्रसंयोगोजायतेयदिचामराः ॥ स्वस्थंभवेत्तदासर्वमाभयंकुरुतांचयत् ॥३९॥ ॥टिका- हे देवो विशो नही बिशो नही सातनुं अर्ध साडा त्रण वज्र एकठां थशे, एटले सर्व शमी जशे माटे भय न धरशो.

॥श्लोक॥इत्येवंकथितंवाक्यंशिवेनवासवान्प्रति ॥ आगतोदेवसहितोतत्रस्थानेहरः स्वयं ॥४०॥ टीका- ए रीते महादेवजीए इंद्रने वचन कह्युं, ते सांभळीने शंकर सुधां सर्व देवो रणसंग्राम जोयां करेछे.

॥श्लोक॥ तत्रमारुतकौबेरधर्मनैरुतपावकाःवरुणोवसवोऽष्टौचसिद्धाचारणपंन्नगाः ४१॥ टिका. ते ठेकाणे मरुत जे वायु देव कुबेर धर्म नैरुत अग्नी, वरुण, अष्ठवसु, सिद्ध, चारण पन्नग सर्व जोयां करेछे. ४१

॥श्लोक॥ ब्रह्माद्याःरुषयःसर्वेइंद्राद्यादेवतागणाःआगतास्त्वरिताराजन्रणभूमौचभारत४२ टिका.एटलुंज नही पण ब्रह्माने आदि लइने सर्व रुषीमंडळ, इंद्रने आदि लइने सर्व देव ते ठेकाणे आवी पोच्याछे. ४२

॥ श्लोक ॥ कृत्वाप्रणामंविधिवत्कृष्णंचयदुपुंगवं ॥ स्तुतिंकुर्वंतिराजेंद्रगदाचक्रमथान्नृप ॥४३॥ टीका. जे समय चक्रने ने गदाने घणु युद्ध थयुं, ते समय विधिवत स

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वे देवो कृश्न अर्जुन प्रति स्तुति करेछे.

॥देवाउचु॥हवे देवो केवी स्तुति करता हवा ॥श्लोक॥नमस्तेमच्छरुपायकूर्मरुपाथतेनमः ॥ वाराहायनमस्तुभ्यंनृसिंहायनमोस्तुते ॥४४॥ टिका हे मच्छारुप धारण करनारा कुर्म रुप धरनारा, वराहरुप धरनारा, नृसिंह तमने नमस्कार करुछुं.

॥ श्लोक॥ वामनायनमस्तुभ्यभार्गवायचतेनमः॥रामायरामकृश्नायबूद्धकल्कीभ्यांनमोनमः ४५ ॥ टिका. एटलुज नही पण वामन, भार्गव, राम, रामकृष्ण, बुद्ध अने कल्की ए दशे अवतार तेने नमन करिए छिये. ४५

॥श्लोक॥ त्राहित्राहिरमाकांतविश्वंपाहिजगत्पते॥गदाचक्रसमायोगाद्दग्धाल्लोकास्त्रयःप्रभो ॥४६॥ टिका हे महाराज, हे विश्वपते जगतनी रक्षा करो,गदाने चक्रना संयोगथी त्रैणलोक दाझी जायछे.

श्लोक॥ वार्यत्वंचमहाराजभवेत्स्वस्थंगदारिणि ॥ तावच्चकृश्नयोराजन्पांडवामेलनंययुः ॥४७॥ देवो कहेछे केहे महाराज हे भगवन् हवे तमे चक्र अने गदाने वारो,जेणे करीने जगत स्वस्थ थाय नही तो प्रलयाग्निवडे करीने विश्व प्रलय थै जशे, एवां वचन सांभळी भगवाने क्रोध समाव्यो; अने यादवो सहित पांडवना सैन्यमां मळवा आवता हवा.

For Private and Personal Use Only

॥श्लोक॥सर्वेषांपश्यतांकृष्णोसहदेवंवचोब्रवीत्॥ किंभविष्यतिदैवज्ञशीघ्रंकथयपांडव॥४८॥ टिका सर्वना जोतां भगवान सहदेवने वचन कहेछे. रे दैवज्ञ हवे शुं थशे,तेमने कहि संभळाव्य.

सहदेवउवाच ॥ सहदेव कृष्ण प्रत्ये बोलता हवा श्लोक ॥ सप्तार्द्धवज्रसंयोगोउर्वशिशापमोचिता॥द्वौवज्रौचतदाजातौसार्धमेकंभविष्यति॥४९॥ टिका. हे महाराज सातनुं अर्ध जे साढात्रण,एटलां वज्र ज्यारे एकठां थशे त्यारे उर्वशीनो शाप मुकइ जशे, माटे सांप्रतकाळ बे वज्र युद्धे चढयाछे.

॥श्लोक॥विनाचअंजनेयंवैनसमर्थोकश्ववारणे॥बोधयत्वंमहादेवहनुमंतंकपिन्रपं ॥ ॥ ५० ॥ टिका माटे करीने अंजनिना पुत्र हनुमान विना बिजो कोइ वज्रने वारे एवुं नथी एज हेतुथी हे महादेव कपिवरने बोध करवो घटेछे.

॥श्लोक॥ सर्वेषांपश्यतांतावद्धनुमंतंरथेस्थितं ॥ उवाचदेवकीपुत्रोवाक्यमेवामृतोपमं ॥५१॥ टिका एवां वचन सहदेवजीनां सांभळीने, सर्व धनुष्यना धारण करनारा राजाओ रथमां बेठा जुवेछे तेमना सांभळतां देवकीना पुत्र भगवान् अमृत तुल्य शुं बोलता हवा.५१

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्याने कृष्णार्जुन युद्धे द्वादशोऽध्यायः॥१२॥ इतिश्री

For Private and Personal Use Only

तट्टीकायां रैक कुलोद्भव जयशंकर सुत गंगाधर विरचितायां गामोटगामिनी व्याख्या यां द्वादशोऽध्याय : ॥१२॥

॥श्रीकृष्ण उवाच॥श्री कृष्ण भगवान हनुमान प्रति बोलता हवा ॥श्लोक॥ एह्या गच्छमहाबुद्धे* वायुपुत्रमहाबल ॥ नास्तिमेवल्लभोकोपि॥ त्वत्समोवानराधिप॥ १ ॥

॥टिका॥ हे महाबुद्धे वायुपुत्र बळवान, तमारा सरखो कोइ मने वहालो नथी माटे अहिंयां आवो.

॥श्लोक॥ वारयत्वंगदारीणीशीघ्रंयत्नश्चक्रियतां॥ त्वरितोह्यागतोपार्श्वेकृष्णस्य भीमबांधवः ॥ २ ॥ टिका एवुं कहेतांमांज भीमबंधु जे हनमान ते कृष्णनी आज्ञा मागे छे, कृष्ण कहेछे के भाइ तुं उतावळो आ शत्रु रुपीणीं जे गदा तेने निवारण कर.२

॥श्लोक॥ हनुमांस्तुनमस्कारंक्रतवांसात्वतांपतिंद्रूतोशीघ्रंतदाकाशेजग्राहचगदारिणी॥३॥ टिका. वळी कृष्ण कहे छे के हे हनुमंत तने नमस्कार करुं, एटलुं कहेतां मांज हनुमंत शीघ्र आकाशमां कुद्या, अने उतावळा शत्रु रुपिणी गदाने झालेछे.

॥श्लोक॥ गदावामेनग्रहीतादक्षिणेनसुदर्शनं॥ वार्धतंचशरीरंतुवानरेणचभारत॥४॥ टिका. हे भारत ते हनुमानजी जे तेमणे तो वाम हाथे गदाने झाली, अने दक्षि

* ॥श्लोक॥ अश्वत्थामा बलिर्व्यासो हनुमंतो विभिषण॥ कृपःपरशुरामश्च सप्तैते चिरजिवीनः॥१॥

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ए हाथे सुदर्शन पकडयुं, ए रीते शरीर वानरे वधारी दीधुं.४

॥श्लोक॥ तदाचभयमापन्ना ॥ खेचरादेवगुह्यका: ॥देवाश्चकृष्णंस्तुन्यंतिपाहिपाहि जगत्प्रभो॥५॥ टिका. ते समयतो अवकाश मार्गे महायुद्ध थयुं, तेणे करीने ग्रहगण जे सूर्य तारा चन्द्र अने देवो सर्वे अकळावा लाग्या, एटलूंज नही पण देव सर्व कृष्णनी स्तुति करवा लाग्या, भो भगवन् पाहि पाहि, अमारु रक्षण करो रक्षण करो, ए रीते स्तुति कर्या करेछे.

॥श्लोक॥ तदाचकेशवोराजन् ॥ सहदेवंवचोब्रवीत्० ॥ टिका ते समय हे राजन केशव सहदेव प्रति बोलेछे.

॥श्रीकृष्णउवाच॥हवे कृष्ण सहदेव प्रति शुं बोलता हवा. ॥ श्लोक ॥ ब्रूतदैवज्ञ वचनं ॥ महाप्राज्ञमहाबल ॥ क्रियतांकउपायश्च ॥ कथ्यतांशंभवेत्सुरान् ॥ ६ टिका हे डाह्यापण भरेला बळवान दैवज्ञ बाप सहदेवजी सर्व देव मनुष्योने सुख थाय अने आ युद्ध बंध थाय एवो शो उपाय करिशुं ते मने कही संभळाव्य. ६

॥श्लोक॥ गदेयंपार्वतीशस्यचक्रंमेचसुदर्शनं ॥ तृतीयोहनुमान्वारीत्रयाणांकागतिर्विद॥७॥ टीका, आ जे कोइ गदा तेतो पार्वतीना इश जे शंकर तेमणे अर्पेलीछे, अने चक्रए मारु मुकेलुछे, एटलुंज नही पण त्रीजो हनुमंत वज्रमयछे, ए युध्ध शी रीते

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पार पडशे, कारण के केवी गत थशे. ॥७

॥ श्लोक ॥ इत्येवंकथितंवाक्यंश्रीकृष्णेनमहात्मना ॥ प्रोवाचसहदेवश्चसंगरेसंस्थितान्नृपान् ॥ ८ ॥ टिका- महात्मा एवा जे श्रीकृष्ण तेमणे सहदेव प्रति ए रीते वाक्य कह्युं, ते सांभळतां सर्व राज्य मंडळना समिप उन्ना रहीने सहदेवजी बोलेछे.

सहदेवउवाच॥हवे सहदेवजी शुं बोलता हवा, ॥श्लोक॥ श्रणुतांदेवकीपूत्रबहूनारोनवेद्भुवि॥पतंतोह्यंबरादेतेरसातलगतामही ॥ ९ ॥ टीका. हे देवकीना पूत्र भगवान तमे सांभळो, आ समय पृथ्वी उपर अनितीरुपि भार बहू वधी गयोछे, माटे करीने जो ए त्रयणे वज्रो जो आकाशथी नीचे पडशे तो, पृथ्वी रसाताळ जती रहेशे. ९

॥श्लोक॥ तेषांभारसहोभीमोनान्योस्तिपुरुषोभूवी॥अस्यार्धंप्रष्ठोवज्रंचब्रूहिभीमंजनार्दन ॥ १० ॥ टिका. माटे करीने ए त्रयणे वज्रनो भार भिम विना बिजो पुरुषकोइ सहन करे एवुं नथी, कारण के भिमनुं अरधु अंग पण वज्रछे, माटे करीने हे कृष्ण भिमने कोइ राजी करीने संभळावो.

श्लोक॥ श्रणुराजन्प्रवक्ष्यामि जन्मेजयमहायशाःसप्तार्धवज्रसंयोगोजातोस्मिन्शापकारणे ॥ ११ ॥ टिका. हे महा यशश्वी जन्मेजय तुं सांभळय,हुं तने संभळावुंछूं

For Private and Personal Use Only

उर्वशीनो शाप मुक्त थवाने काजे, साढात्रणवज्रनों संयोग हवे थशे.

॥ श्लोक ॥ एकंवज्रंगदाप्रोक्ताद्वितीयंचक्रमुच्यते तृतीयंहनुमान्प्रोक्तोभीमप्रष्ठो र्धमुच्यते ॥१२॥ टिका- हे नृप एक वजर तो गदा छे, बिजुं वजर चक्र छे, त्रीजू वजर हनुमन्त, अने अरधुं वजर एक पासानुं भिमनुं अंग, एं साढा त्रण वजरनो संयोग थशे.१२

॥श्लोक॥ सर्वेतेपांडवानीकाःयादवैः सहमीलिताःत्यक्तंवैरंतदासर्वैःभीमेननराधिप ॥१३॥ टिका. वैशंपायन मुनि जन्मेजयने कहेछे के हे नराधिप, यादवोने पांडवोये वैर मुकी दीधां, ने भेगा भळी गया,परंतु भिमसेनतो रोसे भराणा रह्या, एमने तो कांइ गमतु आव्युं नही.

॥ श्लोक॥ तदाब्रह्माचकृष्णश्चरुद्रोशक्रस्तथैवच॥भ्रातृभिःसहितोराजाधार्त्तराष्ट्रः सुयोधनः॥१४॥ ते समयतो, ब्रह्मा कृष्ण रुद्र ईंद्र अने सो भाइयो सुधां दुर्योधनराजा एकठा थइ जायछे.१४

॥ श्लोक ॥ द्रोणश्चैवकृपःश्चैवभीष्मोकर्णजयद्रथौदेवाश्चदानवायक्षाः सिद्धचारणपन्नगाः ॥ १५ ॥ टीका. एटलुंज नही, पण द्रोणा चार्यजी, कृपाचार्यजी, भिष्म, कर्ण, जयद्रथ, देव दानव, यक्ष सिद्ध चारण पन्नग सुध्धां जेटला त्यांछे, ते एकठ

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

थइ जायछे. १५

॥श्लोक॥ युधिष्टीरोऽर्जूनश्चैवसहदेवादयश्चयेत्रागतास्त्वरिताःसर्वेपत्रभीमोसडांगवः ॥१६॥ ॥टिका- अने वळी अर्जून युधिष्टिर सहदेव तेयपण तेमना भेगा थया थका सर्व मंडळ विचार करीने भिम अने डांगव ज्यां उभा छे त्यां नम्र दशाए पासे आवेछे. १६

॥श्लोक॥ नमस्कृत्यंचतेसर्वेभीमिसेनंमहाबलं प्रोचुस्तेत्रिदशाराजन्भयाविह्वललोचनाः ॥१७॥ टिका-महा बळवान् एवा जे भीमसेन तेने सर्व मंडळी नमस्कार करीने, भयवडे करीने विहवळ छे, लोचन ते जेमनां, एवा जे देवो तेतो भीमनी स्तुति करे छे. १७

॥देवाउचु॥ हवे देवो केवी रिते भीमनी स्तुति करे छे; ॥श्लोक॥ धन्यधन्यमहाबाहोपांडुपुत्रमहाबल ॥ रक्षितोक्षात्रिधर्मश्चडांगवोशरणेगतः॥१८॥ टिका-धन्य धन्य हे पांडूना पुत्र भीमसेन तमने धन्य छे, डांगवने शरणे राख्यो ए पण तमारुं सिद्ध छे, तमे जेवो क्षत्रिनो धर्म राख्यो, एवो कोइए राख्यो नथी. १८

॥श्लोक॥ पाहिपाहिमहाराजप्रष्ठंधारयसंगरे॥ वानरारिगदानांचभारंसहमहाबलात् ॥१९॥ टिका-हे बलवान् वीर हवे तो क्षमा करो क्षमा करो, आ संग्रामने

For Private and Personal Use Only

वीशे हवे तो तमारुं वज्रप्रष्ट धारण करी राखो, जेणे करीने हनुमंत चक्र ने गदा, तेनो भार सहन थाय. १९

॥भीमउवाच॥ हवे भीमसेन देवो प्रत्ये शुं बोलता हवा; ॥श्लोक॥ केयूयंयादवा केचपांडवानांप्रियंकरा आगताभोरणेजेतुंयादवामेसबंधिनः ॥२०॥ टीका-आ समयमां तमेय कोणछो, यादवे कोण छे, माहारा संबंधी एवा जे यादव तेमने रणमां जितवा आव्याछे, अने वळी कहे छे के पांडवतो अमने प्रियकरछे, एम अहंकारमां बोल्यां करे छे. २०

॥श्लोक॥ वैरिणस्तेचजातावैवासुदेवोविशेषतः अयादवींधरांकर्त्तुंसमर्थोऽहंसुरेश्वराः ॥२१॥ टीका-अने वळी आ समय यादवो तो माहारा शत्रुज थया छे तेमां वासुदेव तो विशेशे करीने शत्रुता जणावे छे,माटे करीने हे बाप हे इंद्र हवे तो हुं नहीं के यादवो नहीं एम अयादवी पृथ्वी करवी इच्छुछूं. २१

॥श्लोक॥भीमस्यवचनंश्रुत्वादेवास्त्रासंसमाययुः॥ पुनःप्रोवाचवचनंवायुजंदेवकीसुतः ॥२२॥ टिका-एवां भीमसेननां वचन सांभळीने देवमात्र त्रास पामी गया, अने फरीने वायूज जे भीम ते प्राति वचन बोले छे. २२

॥कृष्णउवाच॥ कृष्ण भीम प्राति शुं बोलता हवा; ॥श्लोक॥ धन्यधन्यमहावीर

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रोषंमोचयसंगरात्॥ प्रलयश्चभवेद्वीरकाशोभाजायतेतव ॥२३॥ टिका-हे महावीर तने धन्य छे धन्य छे, हवे तो रोष मुकी दे, हे वीर जगतनो प्रळय थशे तेमां ताहारी शी शोभा छे. २३

॥श्लोक॥ सदायूयंमहावीर्याःक्षत्रिवर्य्याधनुर्धराः वयंचनीचतांप्राप्तानराज्यफल्गुप्राक्रमाः ॥२४॥ टिका-सदाय भाइ तुं महा विर्यवान् छूं, ताहारा जेवो क्षत्री धर्मनो राखनारो में दीठो नथी, हुंतो ताहाराथी निच पराक्रमी छूं, ज्यम सिंह ने शीआळ ए प्रमाणे गणती छे. २४

॥श्लोक॥ प्रजापालनषष्ठ्यांशोराजनीतिर्महाबल एतेक्षात्रिगुणाःप्रोक्तारहितस्तैर्नरोधमः ॥२५॥ टीका-प्रजानुं पालण करीने षष्ठांश लेवो ए राजनीतिनो धर्म छे,ते क्षत्रीपणुं ताहारामां दिसे छे,अने एथी उलटो चाले ते अधर्म कहेवाय. २५

॥श्लोक॥ वयंतुदासतांप्राप्ताःभीमसेनंमहाबल कृष्णास्यवचनंश्रुत्वाहास्यंचक्रेसपांडवः ॥२६॥ टीका-भाइ हवे हुं आ समय दासताने पांम्यो, अने तुंतो महा बळ पराक्रमी छूं, एवा कृष्णानां वचन सांभळीने सघळाय राजाओ पांडव सुद्धां हसवा लाग्या. २६

॥श्लोक॥ आनीतातुरगीराजन्डांगवस्यसमीपतः धृतंचहृदयंतस्याःपृष्टेभीमेन

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पश्यतां ॥२७॥ टिका-हेराजन् हे जन्मेजय,ते समय तात्काळ डांगव पासेथी घोडी लेइने वज्रनुं पासु तेनी पीठ उपर मुंकी भीमसेन उभो रहेछे,अने वळी आगळ पाछळ जुवे छे के रखेने कपट करीने कृष्ण लेइ जाय नहीं. २७

॥श्लोक॥ पतितोहनुमान्वीरोगदाचक्रसमन्वित : भीमपृष्ठेऽपतत्सर्वंसार्धवज्र संगम : ॥२८॥ टीका-घोडीनी पीठ उपर भार देइने उभा रह्या छे,ते समय काळमां, हनुमंत गदा चक्र समन्वित भीमना पृष्ठ भागे पडीता हवा,ते समय साढा त्रण वज्रनो संयोग थइ जतो हवो. २८

॥श्लोक॥त्यक्त्वाचतुरगींदेहंउर्वशीशापमोचिता सर्वेषांपश्यतांतावच्छुभानारीबभूवह ॥२९॥ टिका. महामुनिना शाप थकी उर्वशी मुकइ गइ, अने सर्व सैन्यना जोत जोतामां अश्वनीरुपनो त्याग थइने महा अप्सराहोती हवी.

॥श्लोक॥ गत्वाकृष्णस्यचरणेपपातदंडवद्भूविसर्वान्देवान्नमस्कृत्यगतास्वर्गेस्ववेश्मनी ॥३०॥ टिका. अने जे समय नारि रुप थइ के तात्काळ, कृष्ण परमात्माना चरणने जइने नमस्कार कर्यो, एटलुंज नही पण सर्व देव मात्रने नमस्कार करती थकी विमाने बेशी स्वर्ग मार्गे गति करछे.

॥श्लोक॥अन्योन्यंत्यक्तवैराश्चदृश्ययोपांडुनंदना:आगता:कौरवै:साकंईंद्रप्रस्थंन-

For Private and Personal Use Only

राधिप ॥३१॥ टिका. अने ज्यां अप्सरा स्वर्गे गइ के, तात्काळ, वृष्नी जे यादवो अने पांडवो तेने तेनां वैर नाश पामी जतां हवां, एटलूज नहीं पण कौरव सुधां यादवोने तेडीने इंद्रप्रस्थमां गति करेछे.

॥श्लोक॥ पांडवैःपूजितासर्वेदेवर्षिपितृमानवाः ॥ भोजिताश्चपरांन्नेनतत्रयेसंगतानृप ॥३२॥ टिका. पांडवो घेर आविने देव रुषि पितरनु यजन करता थका, सर्वने मिष्ठानवडे करीने भोजन करावेछे.

॥श्लोक॥ भीमस्यवचनाद्राजाडांगवोपश्यतांनृणां ॥ पपातकृष्णचरणेदंडवद्भुविसंस्थितः ॥३३॥ टिका तदनंतर भिमना वचन थकी, ते डांगव राजा कृष्णना चरण कमळने नमने करेछे. ३३

॥ श्लोक ॥ पाहिपाहिजगन्नाथक्षंतुमर्हसियादवकृष्णप्रोवाचवचनंगच्छराज्यंकुरुनृप ॥३४॥ ॥टिका. हे महाराज हे जगन्नाथ, महारु रक्षण करो, म्हें तमने ओळख्या नहता तमारी सत्ता म्हारा जाणवामां न आवी. हवे मने शरण राखो, म्हारा सर्वअपराध क्षमा करो, एवुं सांभळीने कृष्ण कहेछे के, जा राजन् सुखेथी तुं तम्हारा देशमां राज्य करच. ३४

॥श्लोक॥ माभयंकुरुराजेंद्रउर्वशीशापकारणात् एतत्कृतंमयाराजन्नम्नवैरंभवत्पु

नः ३५ टिका. हे राजन हवे तुं जय मां धरीश, मारे कांइ तारी साथे वैर नथी, आ उर्वशीनो शाप मुक्त थवाना हेतुथी आ सर्व कृत्य कर्युंछे,

॥ श्लोक ॥ भीमंचैवनमस्कृत्यनमस्कृत्यचअर्जुनं ॥ कुंतीचद्रौपदींभद्रांतथाचा न्यान्सुरान्नृप ॥३६॥ टिका. भीमनेने,चपुनःअर्जूनने तदनंतर कुंता द्रुपदी सुभद्रा, बीजा सर्वे राजाओने डांगव नमस्कार करेछे.

॥श्लोक॥ गतःकाश्यांनृपोराज्यंचकारसुखकाम्यया ॥ सर्वेतेयादवाद्वारामत्यांनृप समागताः ३७॥ टिका. तदनंतर ते डांगव राजा पोताना काशीपुर प्रति गमन करे छे, अने सर्व यादवो द्वारका प्राति गमन करेछे. ३७

॥श्लोक॥ कौरवाहस्तिनगरेगतास्तेजनमेजय ॥ देवाश्चदानवायक्षाःसिद्धचारणप न्नगाः ॥३८॥ टिका हे जन्मेजय राजा कौरव पण हस्तिनापुर विशे गया, देव दा नव यक्ष सिद्ध, पन्नग तेयं पण पोत पोताने स्थानके जइ पोचेछे. ३८

॥ श्लोक ॥ स्वस्वस्थानेगताःसर्वेब्रह्मारुद्रमुनिश्वराः॥ वार्त्तातेपांडवानांचकुर्वंतोज यनिस्वनैः ॥३९॥ टीका. ब्रह्मा रुद्र इंद्र अने बिजा मुनिश्वरो पोत पोताने स्थानके ज ता हवा, अने अखिल ब्रह्माडमां वात चालि के पांडवोनो जय थइ गयो,

॥सुतउवाच॥ सुत पुराणिक रुषियो प्रत्ये बोलता हवा. ॥श्लोक॥ श्रणुतांशौ

For Private and Personal Use Only

नकमुनेडांगवस्यकथानकं ॥ वृष्णीपांडवयोःस्पर्धाकीर्तिताचतवाग्रतः ॥४०॥ ॥टिका. हे शौनकादिकमुनिओ, डांगवनु कथानक अने यादव पांडवने स्पर्धा थइ ते समयनो इतिहास में तमने संभळाव्यो,

॥ श्लोक ॥ श्रुत्वापितामहकथांजनमेजयनृपतिः॥प्रितःप्रसन्नहृदयोरुषिंसत्तमपुजयत्॥४१॥ टिका ए इतिहास पोताना पितामहनामुखथी जनमेजय राजा सांभळीने प्रसन्न हृदय होतो हवो, अने सर्व रुषी मंडळने पूजतो हवो.४१

॥ श्लोक ॥ ददौदानंतदाराजाभूमिगौहयकुंजरान् ॥ वैशंपायश्चप्रीतश्चदत्वाशींचवनंगतः ४२॥ टिका हर्षयुक्त जनमेजय राजा सांभळीने, भूमी गायो, हय कुंजरोनां दान यथार्थ रीते करितां हवां, अने तदपश्चात् वैशंपायनमुनि जनमेजय राजाने आशिर्वाद दइने वनप्रति तपश्चर्या करवाने गति करता हवा.

॥श्लोक॥ तत्रगंगाचयमुनाकुरुक्षेत्रंचपुष्करंतत्फलंसमवाप्नोतिनश्यतित्रिविधंअघः ४३ ॥टिका. आजे कोइ कृष्णनु किर्तन सांभळेछे तेने गंगा यमुनां, कुरुक्षेत्र पुष्कर ए सर्व तिर्थो नहावानु फळ प्राप्त थायछे एटलुंज नही पण सर्व पाप तेनां मुक्त थइ जायछे. ४३

॥श्लोक॥ यजनात्सेवनाद्विश्नोःस्नानाद्दानाज्जपात्तपात्॥यत्फलंचनवेत्सर्वंतत्फ

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

त्वंकृष्णकीर्त्तिनात् ॥ ४४ ॥ टिका माटे करीने आ आवसरेतो यज्ञसवन स्नानदान जपतपादिकथी पण नगवतनुं किर्त्तन सांनळवूं, ते फळनी तुलनाने एके आवतुं नथी.

इतिश्रीमहाभारतेडांगवोपाख्याने उर्वशीमोक्षो नाम त्रयोदशोऽध्यायः॥१३॥

इतिश्री महानारते डांगवोपाख्याने उर्वशीमोक्षनिरुपण॥तट्टीकायांरैक्व कुलोद्भव जयशंकर सत गंगाधर विरचितायां त्रयोदशोऽध्याय॥ १३ ॥

॥श्लोक॥ अच्युतंकेशवंरामनारायणं कृष्णदामोदरं वासुदेवंहरे ॥ श्रीधरंमाधवं गोपिकावल्लभंश्रीजानकीनायकंरामचंद्रंनजे ॥१॥

॥ श्लोक ॥ त्रिनंदेष्ठादिक्येशुभशरादिवर्षेशकवरे॥ऽष्टबाणेत्यष्ठौवाश्विनसफळमासेधवळके ॥ सुपक्षेद्वीपुर्णेचांद्रदिनपतौवैतिथीवरे॥धनिष्ठानक्षत्रे ॥ गरकरणकेगंजयुजके ॥२॥

॥ वृषेलग्नेपेको नभवतिग्रहोऽशानवधरा ॥ स्थितात्तस्माल्लग्ना गुणपरिमिते भौमगुरवौ॥तुरियेशुक्रोवै॥शनिरविबुधाःकेतवरसे॥दशेचेंद्रोंतेगुणेनकरगंगाधरजनौ॥

॥इति टिका कारस्य जन्म सुचना ॥ समाप्त ॥

॥श्री संवत् १९१३ ना वर्षे शाके १७७८ प्रवर्त्तमान्ये उत्तरायनगतेश्रीसूर्येपौष मासे कृष्णपक्षे ३ भौमवासरे महेता गंगाशंकरेणस्वहस्ते लिखितं ॥ श्री ॥ श्री ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

..नामां' तथा पंचभाइनी पोळमां महेता
..मां मी. मंचेरजी जमशेदजी पोष्टवाळानेत्यां
..दासनी दुकानेथी निचे लखेलां पुस्तको मळशे.

त	१- ०-०	रतिस्वयंवर	०। ८।०
	१- ०-०	साभ्रमती माहात्म	०। ६।०
साहित	०-१२-०	आशीर्वाद नाटक	०।१०।०
..का साथे	०-१२-०	कमळाकुमारी नाटक	१। ०।०
	०- ८-०	कजोडा नाटक	०। ६।०
	२- ०-०	भागवत सार	०। ६।०
	०- २-०	जांदारशाह बहादरशाहनी वात	०। ६।०

.. तथा नाटको अने परचुरण वातोना पुस्तको

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

.दे पोताना समशेर बहादुर प्रेसमां छापी
प्रसिद्ध कर्युं.

..मित्वनो हक प्रसिधकारे पोताने स्वाधीन राख्यो छे.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

20

इति श्री डांगवोपाख्यान सटिक.

आ श्री कैलाससागर सूरि ज्ञान मंदिर
श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मासिक

For Private and Personal Use Only